

ปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา

โดย

นางสาวชिरุญณ์ ทองคำดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

ปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2

สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE USE OF VOICE EVIDENCE IN CRIMINAL
CASES

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Science FORENSIC SCIENCE
Department of FORENSIC SCIENCE
Academic Year 2025
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ	ปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสี่ยงในคดีอาญา
โดย	นางสาวชिरินาญ ทองคำดี
สาขาวิชา	นิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรรัช วิชชวาณิชย์

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

.....คนบดีคณะวิทยาศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กรกช ชื่นจิรกุล)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. ศุภชัย ศุภลักษณ์นารี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรรัช วิชชวาณิชย์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ดร. ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(อาจารย์ ดร. อรทัย เขียวพุ่ม)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร สมิน้อย)

660720053 : นิติวิทยาศาสตร์ แผน ก แบบ ก 2

คำสำคัญ : พยานหลักฐานเสียง, สิทธิส่วนบุคคล, การละเมิดสิทธิ, กระบวนการยุติธรรม, กฎหมายอาญา

นางสาว วชิรญาณ ทองคำดี: ปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก วรรัช วิชชุวานิชย์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา และเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการศึกษาวรรณกรรมทางกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาเชิงกฎหมาย จริยธรรม และเทคโนโลยีในการนำพยานหลักฐานเสียงมาใช้ในการกระบวนการยุติธรรม

ผลการวิจัยพบว่า พยานหลักฐานเสียงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในคดีที่ขาดพยานบุคคลหรือหลักฐานทางกายภาพ แต่การนำเสียงมาใช้อาจมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การขาดบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการใช้เสียงเป็นพยานหลักฐาน การประเมินความน่าเชื่อถือของเสียงที่อาจถูกตัดต่อหรือดัดแปลง และปัญหาการเก็บรวบรวมเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม ซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล

ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้คือ ควรกำหนดบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคและแนวทางด้านจริยธรรมในการเก็บ รักษา และตรวจสอบเสียง เพื่อให้ศาลสามารถรับฟังหลักฐานดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล นอกจากนี้ ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีอำนาจรับรองและตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเสียง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของหลักฐานในคดีอาญาและสร้างความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมโดยรวม

660720053 : Major FORENSIC SCIENCE

Keyword : voice evidence, admissibility, privacy rights, criminal law, criminal cases

Miss Wachiraya THONGCOMDEE : Legal problems concerning the use of voice evidence in criminal cases Thesis advisor : Associate Professor Police Colonel Woratouch Witchuvanit

This study aims to analyze the legal problems related to the use of voice evidence in criminal cases and to propose appropriate legal and procedural reforms to enhance fairness and reliability in judicial proceedings. The research employs a qualitative methodology through an in-depth review of legal documents, Supreme Court judgments, and interviews with legal experts in the fields of criminal law and forensic science. The study focuses on examining the legal, ethical, and technological challenges associated with the admissibility of voice evidence in court.

The findings reveal that voice evidence plays a vital role in the criminal justice system, particularly in cases lacking eyewitnesses or physical evidence. However, several issues hinder its effective use, including the absence of specific legal provisions governing voice evidence, difficulties in verifying the authenticity and integrity of recordings, and the potential violation of privacy rights when recordings are obtained without consent.

The study recommends that Thai law be revised to include explicit provisions regarding the collection and admissibility of voice evidence. In addition, technical standards and ethical guidelines should be established to ensure transparency and the protection of individual rights. A centralized authority should also be established to verify and certify the authenticity of voice evidence, thereby strengthening public trust in the criminal justice process and ensuring fair trials.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.พ.ต.อ.วรรัช วิชาวนิชย์ ที่ได้ให้คำปรึกษาและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอดรวมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

ขอบคุณผู้เข้าร่วมในการสัมภาษณ์ที่สละเวลาและความรู้ในการวิจัยนี้อย่างมีน้ำใจ ผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสุดซึ้งสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมทุกท่าน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีมาจากการศึกษาวิจัยนี้สุดทายนี ผู้วิจัยขอขอบคุณบิดามารดาและอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนวิชาความรู้ และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด เป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนสำคัญต่อการเติบโตทางวิชาการและส่วนบุคคลของผู้วิจัย และขอขอบคุณสำหรับบทเรียนที่ได้รับและประสบการณ์ที่ได้รับ

วชิรญาณ ทองคำดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 คำถามของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2	8
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง	8
2.2 สิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมในการเก็บหลักฐานเสียง	22
2.3 เทคโนโลยีการบันทึกและวิเคราะห์เสียง	28
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	42
บทที่ 3	43
วิธีดำเนินการวิจัย	43

3.1 รูปแบบการวิจัย	43
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
3.3 เครื่องมือในการวิจัย	45
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4	47
ผลการวิจัย	47
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา.....	49
4.2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง.....	61
4.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายเงินอุดหนุน.....	63
บทที่ 5	79
บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	79
5.1 บทสรุปของการวิจัย.....	79
5.2 อภิปรายผล	80
5.3 ข้อเสนอแนะ	82
รายการอ้างอิง	84
ประวัติผู้เขียน	89

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะเสียงสามารถเป็นหลักฐานที่ช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในคดีที่ไม่มีพยานบุคคลหรือหลักฐานอื่นๆ ที่ชัดเจน การนำเสียงที่บันทึกไว้จากการสนทนาหรือเหตุการณ์ต่างๆ มาใช้ในศาลอาจช่วยให้ศาลสามารถตัดสินคดีได้อย่างถูกต้องและยุติธรรมได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้เสียงเป็นพยานหลักฐานนั้นกลับมีปัญหามากหลายประการที่อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมเกิดความเสี่ยงที่จะไม่เป็นธรรมได้ เช่น ปัญหาด้านความน่าเชื่อถือของเสียง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และการรับรองความถูกต้องของหลักฐานเสียงในศาล ดังนั้น การพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในทุกขั้นตอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การนำพยานหลักฐานเสียงมาใช้ในคดีอาญาเกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นไปตามหลักนิติธรรม พยานหลักฐานเสียงจึงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากสามารถใช้ในการพิสูจน์หาผู้กระทำความผิด ยืนยันพฤติกรรม หรือชี้ชัดถึงการมีส่วนเกี่ยวข้องในคดี อย่างไรก็ตาม การใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีมีความซับซ้อน เนื่องจากมีปัจจัยหลายประการที่อาจลดความน่าเชื่อถือของหลักฐาน เช่น คุณภาพของการบันทึก ความสามารถในการปลอมแปลงเสียง และการตีความหลักฐานเสียงโดยเทคโนโลยีหรือมนุษย์ รวมถึงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล เช่น การเก็บเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาตซึ่งอาจขัดต่อกฎหมายความเป็นส่วนตัวหรือรัฐธรรมนูญในหลายประเทศ (วรรณ เจริญพลภัชชัย, 2564) จากการค้นหาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักฐานเสียงมาใช้ ในปี พ.ศ. 2534-2564 พบว่าการนำหลักฐานเสียงมาใช้เป็นจำนวน 24 คำพิพากษา ซึ่งจะถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับพยานหลักฐานชนิดอื่น (ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา Deka.supreamcourt.or.th) ดังนั้น การนำพยานหลักฐานเสียงมาใช้ในคดีอาญามีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเสียงสามารถเป็นหลักฐานที่มีน้ำหนักและสามารถช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีต่างๆ ได้ การใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม เพราะเสียงสามารถเป็นหลักฐานที่ช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ขาดพยานบุคคลหรือหลักฐานทางกายภาพอื่นที่ชัดเจน เสียงที่บันทึกจากเหตุการณ์หรือการสนทนาอาจช่วยให้ศาลสามารถ

เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้หลักฐานเสียงในคดีอาญายังคงมีข้อถกเถียงและอุปสรรคในหลายด้าน ทั้งในเรื่องความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของเสียง การตีความที่อาจคลาดเคลื่อน และความชอบด้วยกฎหมายของการเก็บเสียง โดยเฉพาะเมื่อการบันทึกเกิดขึ้นโดยปราศจากความยินยอม อันอาจกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จากการสืบค้นคำพิพากษาฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 -2564 พบว่ามีเพียง 24 คำพิพากษา ที่มีการกล่าวถึงหรือใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ซึ่งถือเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคดีอาญาทั้งหมดในช่วงเวลาดังกล่าว ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายและข้อจำกัดในการนำหลักฐานเสียงมาใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งอาจเกิดจากความไม่แน่ชัดของบทบัญญัติกฎหมาย ความกังวลเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือความขาดแคลนในด้านเครื่องมือ เทคโนโลยี และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ การที่มีคำพิพากษาจำนวนจำกัดที่กล่าวถึงหลักฐานเสียง ชี้ให้เห็นว่าหลักฐานประเภทนี้ยังไม่ได้ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในระบบยุติธรรมไทย ทั้งที่ในเชิงทฤษฎีและเทคโนโลยี หลักฐานเสียงสามารถมีบทบาทสำคัญในการยืนยันพฤติกรรมหรือความเกี่ยวข้องของผู้ต้องสงสัยกับเหตุการณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพิจารณาถึง กรอบกฎหมาย จริยธรรม และบทบาทของเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานเสียง เพื่อส่งเสริมการนำมาใช้อย่างถูกต้อง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม การนำเสียงมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมยังคงเป็นปัญหาที่ยังต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากมีข้อกังวลหลายด้านที่อาจทำให้ผลการพิจารณาคดีเกิดความไม่เป็นธรรม หนึ่งในปัญหาหลักคือความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเสียง การนำเสียงมาประกอบเป็นหลักฐานในคดีอาญานั้นต้องมีการตรวจสอบว่าเสียงที่ได้มีความถูกต้อง ไม่ถูกดัดแปลง หรือบิดเบือน เลือกบันทึกเฉพาะบางส่วน บังคับให้พูดรวมถึงหลอกให้พูด เนื่องจากการบันทึกที่ถูกต้องตามกฎหมายต้องได้รับความยินยอมทั้งสองฝ่าย รวมถึงดูเจตนาและการใช้ข้อมูลเสียงนั้นด้วย การใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขเสียงในปัจจุบันสามารถทำให้เสียงที่ได้ดูเหมือนจริง แต่จริงๆ แล้วอาจจะเป็นการสร้างเสียงปลอมขึ้นมา การพิสูจน์ความเป็นจริงของเสียงจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ไม่อาจละเลยได้ ซึ่งต้องมีผู้เชี่ยวชาญหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถยืนยันว่าเสียงนั้นเป็นของจริงและไม่ได้ถูกปรับแต่ง (พระราชบัญญัติการฟื้นฟูหลักฐานเสียง, 2556) อีกปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องคือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หากการบันทึกเสียงเกิดขึ้นโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การบันทึกเสียงการสนทนาโดยไม่ได้ออกอนุญาต อาจทำให้เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีนี้ ความ

ถูกต้องตามกฎหมายของการนำเสียงมาใช้ในการศาลอาญาก็ทำได้ เนื่องจากอาจมีการบันทึกเสียงในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (กรุงเทพมหานคร, 2557)

งานวิจัยในต่างประเทศ เช่น การพัฒนาระบบวิเคราะห์เสียงโดยใช้ Biometrics และ Machine Learning แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีในกระบวนการตรวจสอบหลักฐาน แต่การวิเคราะห์และการเก็บเสียงยังต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น การบิดเบือนเสียง การลดทอนคุณภาพของไฟล์ หรือความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมที่บันทึกเสียง (วรรณา เจริญพลภัชชัย, 2564) สำหรับประเทศไทย ความพยายามในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังคงมีข้อจำกัดในบางประการ เช่น การตีความข้อกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเมื่อมีการเก็บเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาต (มานะกิจ, 2564) การขาดมาตรฐานที่ชัดเจนและการตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานทางเทคนิค ส่งผลให้หลักฐานดังกล่าวบางครั้งไม่ได้รับน้ำหนักมากเท่าที่ควรในกระบวนการพิจารณาคดี

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีการบันทึกเสียงได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม การพิสูจน์ความจริงในคดีอาญากรรม หลักฐานเสียงเป็นหนึ่งในหลักฐานดิจิทัลที่มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากสามารถสะท้อนพฤติกรรม คำพูด หรือเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุได้อย่างชัดเจน (อภิสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, 2565) อย่างไรก็ตาม การใช้หลักฐานเสียงยังคงมีประเด็นที่ท้าทาย เช่น การจัดเก็บและการพิสูจน์ความแท้จริงของหลักฐาน การป้องกันการดัดแปลงเสียง รวมถึงข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์) (2560) ความสำคัญของการศึกษานี้เกิดจากความสำคัญของการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลและการป้องกันการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม การรักษาความยุติธรรมและการป้องกันการละเมิดสิทธิของบุคคล นอกจากนี้การเก็บและใช้หลักฐานเสียงต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายกับสิทธิเสรีภาพของบุคคล การยอมรับหลักฐานเสียงในศาลยังคงเป็นเรื่องที่มีข้อจำกัดในบางกรณี เนื่องจากบางครั้งอาจไม่มีหลักฐานเสริมหรือการรับรองที่ชัดเจนจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการยืนยันความถูกต้องของเสียง การขาดหลักฐานอื่นๆ เช่น การยืนยันจากผู้เป็นเจ้าของเสียง หรือผู้ที่สามารถยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน อาจทำให้หลักฐานเสียงสูญเสียความน่าเชื่อถือในการใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมาย (วิรัตน์ พ., 2562) การวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสและยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญาในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทางด้านกฎหมาย และด้านสิทธิส่วนบุคคล ซึ่ง

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ในทางด้านกฎหมาย การวิจัยจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งพยานหลักฐานเสียง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีอยู่จำนวนจำกัด เพื่อนำมาใช้พิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของการบันทึกและการนำเสียงมาใช้เป็นหลักฐานในศาล ทั้งนี้เพื่อประเมินความชัดเจนและข้อจำกัดที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในด้านสิทธิส่วนบุคคล การศึกษาจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้หลักฐานเสียงที่อาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะในกรณีที่มีการบันทึกเสียงเกิดขึ้นโดยไม่แจ้งล่วงหน้าหรือไม่ได้รับความยินยอม อันอาจขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนหรือกฎหมายที่ให้การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ซึ่งประเด็นนี้มีความสำคัญต่อการถ่วงดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายและการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ขณะเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้หลักฐานเสียงสามารถนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการพิจารณาคดี

การวิจัยนี้จึงมีบทบาทสำคัญในการเสนอแนะข้อพิจารณาในการปรับปรุงกฎหมาย มาตรฐานจริยธรรม และแนวทางการใช้หลักฐานเสียงอย่างรอบคอบ เพื่อให้การใช้พยานหลักฐานเสียงสามารถเกิดประโยชน์ได้สูงสุด ทั้งในด้านการพิสูจน์ข้อเท็จจริง การรักษาความยุติธรรม และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล อันจะนำไปสู่การสร้างภาพโปรงใสและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักฐานเสียงมาใช้ในคดีอาญา

1.2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา

1.3 คำถามของการวิจัย

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญาควรเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเรื่องที่จะศึกษา

ศึกษากฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐานการใช้หลักฐานเสียงในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยจะศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบกฎหมายที่พัฒนาด้าน

พยานหลักฐานอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการใช้หลักฐานเสียง ซึ่งถูกกำหนดและควบคุมอย่างชัดเจน ภายใต้ Federal Rules of Evidence (กฎหมายหลักฐานของรัฐบาลกลาง) รวมถึงกฎหมายไทยมีการรับรองหลักการเรื่อง การได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยชอบด้วยกฎหมาย ตาม มาตรา 226/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา การอ้างอิงสหรัฐอเมริกาจึงช่วยเสริมความเข้าใจในแนวคิดเรื่องการได้มาของหลักฐานและการวินิจฉัยว่าหลักฐานนั้นควรได้รับการรับฟังหรือไม่ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์คดีที่ใช้หลักฐานเสียง เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตเครื่องมือสำหรับงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้การวิเคราะห์เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาจากการสืบค้นสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยพิจารณาจากปัจจัยปัญหาต่างๆ เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดก็นำมาวิเคราะห์แยกประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และตรงกับวัตถุประสงค์งานวิจัย สร้างกรอบแนวคิดงานวิจัยรวมถึงกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แหล่งข้อมูลคดีที่ศึกษา กฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐานการใช้หลักฐานเสียงในประเทศไทย และต่างประเทศ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาวิเคราะห์คดีที่ใช้หลักฐานเสียงโดยผ่านระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่ง คำร้อง และคำวินิจฉัยศาลฎีกา จำนวน 24 ฎีกา (Deka.supreamcourt.or.th)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลซึ่งผ่านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในชั้นศาล มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี
- 2) คลอบคลุมด้านการใช้กฎหมายและการสอบสวน

3) สามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด

ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 8 คนประกอบด้วย 1) หน่วยงาน 4 คน 2) พนักงานสอบสวน 3 คน และ อัยการ 1 คน

ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 10 เดือน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักฐานเสียง หมายถึง ข้อมูลหรือบันทึกเสียงที่ถูกใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม เช่น การดำเนินคดีทางอาญา หรือทางแพ่ง หลักฐานเสียงอาจอยู่ในรูปแบบของการบันทึกเสียงการสนทนา การโทรศัพท์ การบันทึกจากกล้องวงจรปิดที่มีเสียง หรือไฟล์เสียงที่ได้รับการตรวจสอบและนำเสนอในศาล (เอกสิทธิ์ ศรีสังข์, 2565)

สิทธิส่วนบุคคล หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ให้สามารถดำเนินชีวิตโดยปราศจากการรบกวน การละเมิด หรือการเข้ามายุ่งเกี่ยวโดยมิชอบ สิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว สิทธิที่บุคคลมีในการควบคุมข้อมูลส่วนตัวและการดำเนินชีวิตของตนเองโดยไม่ถูกละเมิดหรือแทรกแซงจากผู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2566)

ความยุติธรรม หมายถึง ความถูกต้องอันชอบด้วยธรรมและชอบด้วยเหตุผล ตามหลักกฎหมายธรรมชาติ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่สังคมและต้องสอดคล้องกับกฎหมาย

การรับฟังพยานหลักฐาน หมายถึง กระบวนการที่ศาลจะวินิจฉัยหรือคัดเลือกพยานหลักฐานขึ้นใดที่จะสามารถนำสืบหรือนำเข้าสู่สำนวนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

อาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยการพิจารณาพฤติกรรมการกระทำของบุคคลในสังคมตามข้อกำหนดของกฎหมายอาญาเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงเจตนา หรือลักษณะของความผิดแต่อย่างใด

กฎหมาย หมายถึง ข้อบังคับของรัฐ ซึ่งกำหนดความประพฤติของมนุษย์ ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับผลร้ายหรือ
ถูกลงโทษ (หยุด, 2560)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่
เกี่ยวข้องกับการเก็บและใช้หลักฐานเสียง เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ

1.6.2 ประโยชน์ทางการนำไปประยุกต์ใช้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมในการใช้
หลักฐานเสียงอย่างเป็นธรรมและการป้องกันการใช้ในทางที่ผิด

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการศึกษาวิจัย ซึ่งรายละเอียดตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

2.1 กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2.2 สิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมในการเก็บหลักฐานเสียง

2.3 เทคโนโลยีการบันทึกและวิเคราะห์เสียง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในส่วนของการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักฐานเสียง ซึ่งในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยจะนำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเก็บหลักฐานเสียงไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุในวัตถุประสงค์ของงานวิจัยต่อไป

2.1 กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 กฎหมายในประเทศไทย

ในการศึกษากฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและการใช้หลักฐานเสียงในคดีอาญากรรม จำเป็นต้องพิจารณากฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องของการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการเก็บและจัดการหลักฐานที่อาจเกี่ยวข้องกับเสียง

มาตรา 226 มาตรานี้มุ่งเน้นถึงความโปร่งใสในการจัดการพยานหลักฐานในคดีอาญา โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานดิจิทัลหรือเสียง ซึ่งหลักฐานดังกล่าวอาจมีความซับซ้อน และต้องจัดให้ผู้ต้องหาสามารถตรวจสอบความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของหลักฐานนั้นๆ

ในกรณีที่มีการบันทึกเสียงผู้ต้องหา (สมชาย วงศ์วัฒนา, 2563) การใช้มาตรา 226 เป็นแนวทางสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าหลักฐานได้รับการตรวจสอบและเก็บรักษาอย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

มาตรา 226/1 มีหลักการเช่นเดียวกับหลักของมาตรา 226 คือห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบหรือได้โดยการกระทำที่มีชอบนั่นเอง แต่มาตรา 226/1 ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้อย่างชัดเจนโดยเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ(จันทิมา โรจนสโรช, 2557)

มาตรา 227 กำหนดว่าศาลต้องรับฟังเฉพาะพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ได้ตามกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในกรณีของหลักฐานเสียงหรือหลักฐานดิจิทัล เช่น ไฟล์เสียงบันทึก การตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันการนำหลักฐานที่ถูกดัดแปลงหรือไม่ได้รับอนุญาตมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดี(ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, 2565) หลักฐานเสียงที่นำมาใช้ในศาลต้องผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและกระบวนการที่เป็นธรรม เช่น การพิสูจน์ว่าเป็นเสียงของผู้ต้องหาหรือพยานจริง และการเก็บรวบรวมต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมาย

มาตรา 131 พนักงานสอบสวนจะต้องทำหน้าที่รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหมดที่สามารถหาได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับข้อกล่าวหาในคดีนั้น ๆ โดยมีจุดประสงค์หลักคือ การหาความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด และพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการหาคำให้การจากพยาน การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การตรวจสอบหลักฐานทางกายภาพ เช่น ลายนิ้วมือ หรือวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง และพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่า ผู้ถูกกล่าวหามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดจริงหรือไม่ หากไม่ใช่ผู้กระทำผิด ก็จะต้องสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของเขาได้

มาตรา 131/1 เป็นมาตราที่ครอบคลุมการเก็บพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น การบันทึกเสียง การดักฟัง การเก็บข้อมูลจากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการเก็บข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การเก็บหลักฐานต้องดำเนินการตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด เช่น การขออนุญาตจากศาลล่วงหน้า เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มาตรา 131/1 มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเก็บหลักฐานเสียงในคดีอาชญากรรม โดยเฉพาะในกรณีที่ใช้ไฟล์เสียงดิจิทัลเป็นหลักฐาน ซึ่งต้องระมัดระวังในการจัดเก็บและตรวจสอบเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิและให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่สามารถใช้ในศาลได้(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

- พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) กำหนดข้อห้ามในการจัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงเสี่ยง โดยไม่ได้รับความยินยอม

พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการปกป้องสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจหรือบริการสาธารณะ กฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์และข้อบังคับที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งข้อมูลดังกล่าวหมายถึงข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้โดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น ชื่อ-นามสกุล เลขประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ หรือข้อมูลทางชีวมาตร เช่น ลายนิ้วมือหรือภาพใบหน้า(สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2562) ตามกฎหมายฉบับนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งหมายถึงบุคคลหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน ยกเว้นในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะอนุญาต เช่น การปฏิบัติตามสัญญา หรือเพื่อการประโยชน์สำคัญด้านสาธารณสุข นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะเท่าที่จำเป็น และใช้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้ PDPA (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2565) ได้แก่ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) ซึ่งหมายถึงข้อมูลที่อยู่ในตัวหรือเกี่ยวข้องเชื่อมโยง ไปถึงบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่เป็นของบุคคลคนนั้น และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) คือ คน บริษัทหรือองค์กรต่างๆ ที่เป็นคนตัดสินใจว่าจะมีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอะไร เพื่ออะไร ภายใต้ PDPA ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตาม PDPA ให้ครบถ้วน โดยผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor) ได้แก่ คน บริษัทหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะทำภายใต้คำสั่ง หรือในนามของ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ไม่ได้เป็นคนตัดสินใจ ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตัวเอง

พรบ.ฉบับนี้ยังให้สิทธิที่สำคัญแก่เจ้าของข้อมูล เช่น สิทธิในการขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง สิทธิในการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องหรือครบถ้วน และสิทธิในการขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลในบางกรณี เช่น เมื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) กฎหมายยังได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล PDPC ซึ่งมีหน้าที่ในการออกนโยบาย มาตรการ และคำแนะนำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 2565)

ในส่วนของบทลงโทษ พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีบทลงโทษทั้งทางแพ่ง อาญา และทางปกครอง โดยบทลงโทษทางแพ่งนั้นกำหนดให้ชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ส่วนบทลงโทษทางอาญากำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับกรณีที่การกระทำความผิดก่อให้เกิดผลกระทบต่อความปลอดภัยของบุคคลหรือสาธารณะ ส่วนบทลงโทษทางปกครองกำหนดให้มีค่าปรับทางปกครองไม่เกินห้าล้านบาท (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) พรบ.ฉบับนี้ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2562 โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565 และถือเป็นกฎหมายสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจและหน่วยงานราชการที่ต้องปรับตัวเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

กฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ

1.) United States : Federal Wiretap Act เป็นกฎหมายสำคัญที่มีบทบาทในการควบคุมและกำหนดเงื่อนไขการดักฟังหรือการบันทึกการสื่อสารในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางโทรศัพท์หรือการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่มีการสื่อสาร โดยมาตรฐานการดำเนินการภายใต้กฎหมายนี้จะต้องได้รับการอนุญาตจากศาลและดำเนินการตามข้อกำหนดที่ระบุในกฎหมาย มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลในด้านการสื่อสาร โดยมีเนื้อหาสำคัญดังนี้

- 1.) ห้ามการดักฟังหรือบันทึกการสนทนาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลหรือความยินยอมจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งในบทสนทนา
- 2.) กำหนดให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายต้องได้รับหมายค้นก่อนการดักฟัง
- 3.) การละเมิดกฎหมายนี้อาจถูกลงโทษทางอาญา ถูกฟ้องร้องทางแพ่ง และหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบจะไม่สามารถใช้ในศาลได้

กรณีศึกษาและคำตัดสินของศาล

ตัวอย่างกรณีศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับการตีความกฎหมาย Federal Wiretap Act คือ

คดี Katz v. United States 1967 ศาลสูงสุดของสหรัฐตัดสินว่าการดักฟังโทรศัพท์สาธารณะโดยไม่มีหมายค้นถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว ภายใต้บทบัญญัติ Fourth Amendment ของรัฐธรรมนูญสหรัฐ (Oyez & v., 1967)

คดี Katz v. United States (1967) เป็นคดีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการตีความสิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวภายใต้การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ของสหรัฐฯ ซึ่งห้ามไม่ให้มีการค้นหาหรือยึดทรัพย์สินโดยไม่มีกระบวนการทางกฎหมายที่ถูกต้อง เช่น การมีหมายค้นจากศาล คดีนี้มีความสำคัญเพราะเป็นการ

ยืนยันว่า การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวไม่จำกัดแค่ในที่พักอาศัยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการสื่อสารที่เกิดขึ้นในที่สาธารณะด้วย ศาลสูงสุดของสหรัฐฯ กล่าวว่า การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ไม่จำกัดอยู่เพียงแค่นั้นที่อยู่อาศัยหรือสถานที่ส่วนตัวเท่านั้น แต่รวมถึงการคุ้มครองการสื่อสารด้วย ศาลระบุว่า "ความเป็นส่วนตัวในที่สาธารณะ" นั้นสามารถได้รับการคุ้มครองภายใต้การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ของสหรัฐฯ และการดักฟังโทรศัพท์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการละเมิดสิทธิของ Katz ในการคุ้มครองการสื่อสารของเขา ศาลตัดสินว่าหมายค้นและหมายจับที่ถูกต้องจำเป็นต้องได้รับจากศาล ก่อนที่จะดำเนินการดักฟังหรือการติดตั้งเครื่องมือใดๆ ที่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งหมายความว่า การกระทำของเจ้าหน้าที่ FBI ในการดักฟังโดยไม่มีหมายค้นถือเป็นการละเมิดสิทธิของ Katz แม้ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการดักฟังจะไม่ได้ทำลายสิ่งของใด ๆ แต่ยังคงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเขาในการมีพื้นที่ที่เป็นส่วนตัว ซึ่งหลักสำคัญจากคดีนี้มีผลสำคัญในด้าน การตีความการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว ภายใต้การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของสิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าสถานที่หรือสิ่งของนั้นเป็นที่ส่วนตัวหรือไม่ สิทธิในการคุ้มครองการสื่อสารถือเป็นสิทธิที่สำคัญ ซึ่งการดักฟังการสนทนาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคล ศาลใช้คำว่า "ความคุ้มครองจากการค้นหาที่ไม่เป็นธรรม" (protection against unreasonable searches) ซึ่งไม่เพียงแต่การค้นหายทรัพย์สินทางกายภาพในบ้าน แต่ยังครอบคลุมถึง การค้นหาข้อมูลที่อยู่ในที่สาธารณะ เช่น การสื่อสารทางโทรศัพท์ โดยไม่ให้เจ้าหน้าที่สามารถทำการดักฟังได้โดยไม่มีหมายค้น (Fourth Amendment, U.S. Constitution)

คำตัดสินในคดี Katz v. United States ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการตีความการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในสหรัฐฯ โดยศาลสูงสุดยอมรับว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ สามารถเข้ามากะทบสิทธิในการมีพื้นที่ส่วนตัวของบุคคล ซึ่งหมายความว่าแม้ว่าบุคคลจะอยู่ในที่สาธารณะ ก็ยังคงมีสิทธิในการคุ้มครองการสื่อสารจากการดักฟังที่ไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

นอกจากนี้ คดีนี้ยังเป็นกรณีสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว และการตรวจสอบให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีในการสืบสวน

คดี United States v. Jones 2012 ศาลตัดสินว่าการติดตั้งอุปกรณ์ติดตาม GPS บนรถยนต์โดยไม่มีหมายค้น ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวเช่นกัน (School, 2012)

คดี United States v. Jones (2012) เป็นคดีสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้ เทคโนโลยีการติดตามทาง GPS โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามยานพาหนะของผู้ต้องสงสัยโดยไม่ได้รับหมายค้นจากศาล ซึ่ง

ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวภายใต้การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ของสหรัฐฯ คดีนี้มีผลสำคัญในการตีความขอบเขตของการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในยุคที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ในคดีนี้ ศาลสูงสุดของสหรัฐฯ (Supreme Court) ตัดสินให้ Jones ชนะคดี โดยให้เหตุผลว่า การติดตั้งเครื่อง GPS และการติดตามการเคลื่อนไหวของเขาโดยไม่มีหมายค้นนั้นเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเข ในบริบทของการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ ศาลตัดสินว่า การติดตั้งเครื่อง GPS บนยานพาหนะถือเป็นการ "ค้นหา" ที่จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตจากศาลก่อน ตามหลักการของการคุ้มครองจากการค้นหาที่ไม่เป็นธรรมในรัฐธรรมนูญที่สี่ (Fourth Amendment)

ความสำคัญของคดี ในการตีความสิทธิในความเป็นส่วนตัว ศาลตัดสินว่า แม้ว่าผู้ต้องสงสัยจะไม่ได้อยู่ในที่ส่วนตัวหรือบ้านของเขา แต่การติดตามยานพาหนะของเขาด้วยเครื่อง GPS ถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเขา เพราะการติดตามนี้ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเขาในระยะเวลาอันยาวนาน โดยไม่จำเป็นต้องมีการขออนุญาตจากศาล ศาลเห็นว่า การติดตั้งเครื่อง GPS และติดตามการเคลื่อนไหวของรถอย่างต่อเนื่องถือเป็นการค้นหาที่ไม่ได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งละเมิดสิทธิของ Jones ภายใต้การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่สี่ (Fourth Amendment) ผลกระทบต่อการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรม คำตัดสินในคดีนี้มีผลสำคัญในการกำหนดขอบเขตของการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสืบสวน การตัดสินของศาลทำให้ชัดเจนว่า การติดตามด้วย GPS หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่สามารถติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลต้องได้รับการอนุญาตจากศาลก่อน ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตของสิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในยุคที่เทคโนโลยีมีความซับซ้อนมากขึ้น (Justice Scalia, Opinion of the Court)

การตัดสินที่สำคัญจากคดี United States v. Jones สร้างมาตรฐานใหม่สำหรับการใช้เทคโนโลยีในการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะการใช้ เทคโนโลยีการติดตาม เช่น GPS ซึ่งศาลได้ยืนยันว่าเทคโนโลยีใหม่ต้องได้รับการพิจารณาภายใต้กรอบกฎหมายที่มีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยศาลตัดสินว่า การติดตามผ่าน GPS โดยไม่มีหมายค้นจากศาลถือเป็นการละเมิดสิทธิในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวภายใต้รัฐธรรมนูญที่สี่ (Fourth Amendment)

การเปรียบเทียบกฎหมาย Federal Wiretap Act ของสหรัฐกับกฎหมายในประเทศอื่นๆ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ ในสหรัฐอเมริกา บางรัฐอนุญาตให้บันทึกเสียงด้วยความยินยอมจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (One-Party Consent) ในขณะที่ในประเทศเยอรมนีต้องได้รับความยินยอมจากทุกฝ่าย (Two-Party Consent) และกฎหมาย GDPR ของสหภาพยุโรปให้ความสำคัญคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างครอบคลุมมากกว่า โดยรวมถึงข้อมูลดิจิทัลและข้อมูลเสี่ยงในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย (D. o. Justice)

2.) European Union: General Data Protection Regulation (GDPR) ข้อบังคับที่ควบคุมการเก็บและใช้ข้อมูลเสี่ยงในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยมุ่งเน้นการปกป้องความเป็นส่วนตัว

European Union: General Data Protection Regulation (GDPR) GDPR (General Data Protection Regulation) คือ กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (EU) ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2018 โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง โดยกฎระเบียบนี้ครอบคลุมถึงทั้งองค์กรในสหภาพยุโรปและองค์กรที่ดำเนินธุรกิจหรือเสนอสินค้าหรือบริการให้กับบุคคลในสหภาพยุโรป แม้จะไม่ได้ตั้งอยู่ใน EU ก็ตาม(Commission, 2020a) GDPR ได้กำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลคือ ข้อมูลใด ๆ ที่สามารถระบุตัวตนของบุคคลได้ เช่น ชื่อ ที่อยู่ อีเมล หมายเลขโทรศัพท์ ข้อมูลทางชีวภาพ หรือข้อมูลทางดิจิทัลที่สามารถใช้ระบุตัวบุคคลได้ (Union, 2018) นอกจากนี้ GDPR ยังมีการกำหนดให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และหากไม่มีความยินยอมดังกล่าว การประมวลผลข้อมูลจะต้องอยู่ภายใต้ฐานกฎหมายที่อื่นที่กำหนด(Parliament, 2016) หนึ่งในข้อกำหนดที่สำคัญของ GDPR คือ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Right of Access) ซึ่งให้สิทธิแก่บุคคลในการขอข้อมูลเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนจากองค์กรที่เก็บข้อมูล (Commission, 2020a) บุคคลสามารถขอทราบข้อมูลว่า ข้อมูลของตนถูกจัดเก็บอย่างไร และจะถูกนำไปใช้ในลักษณะใด นอกจากนี้ บุคคลยังมีสิทธิในการขอ การแก้ไข หรือ การลบข้อมูล (Right to Rectification and Erasure), หรือที่เรียกว่า “Right to be Forgotten” ซึ่งหมายความว่าหากข้อมูลไม่ถูกต้องหรือไม่จำเป็นแล้ว บุคคลสามารถขอให้ข้อมูลนั้นถูกลบออกได้(Union, 2018) อีกสิทธิที่สำคัญคือ สิทธิในการพกพาข้อมูล (Right to Data Portability) ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถย้ายข้อมูลส่วนบุคคลจากองค์กรหนึ่งไปยังองค์กรอื่นได้โดยไม่ต้องสูญเสียความสมบูรณ์ของข้อมูล (Parliament, 2016) เช่น บุคคลสามารถขอให้ข้อมูลของตนถูกส่งไปยังบริการออนไลน์อื่น ๆ ที่รองรับมาตรฐานการพกพาข้อมูล

การละเมิด GDPR สามารถนำไปสู่บทลงโทษที่รุนแรง รวมถึงค่าปรับสูงสุดถึง 20 ล้านยูโร หรือ 4% ของรายได้ทั่วโลกขององค์กรนั้น(Commission, 2020a) ค่าปรับนี้ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของการละเมิดและขนาดขององค์กร แต่ก็มีกำหนดกรณีที่สามารถลดค่าปรับได้หากองค์กรดำเนินการเพื่อแก้ไขและป้องกันการละเมิดดังกล่าวในอนาคต GDPR ยังมีข้อกำหนดในเรื่องของ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security) โดยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูล (Data Controllers) และผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processors) ต้องมีมาตรการที่เพียงพอในการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลจากการเข้าถึงหรือเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต(Parliament, 2016) นอกจากนี้ หากเกิดเหตุการณ์การละเมิดข้อมูล (Data Breach) ที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูล

จะต้องแจ้งหน่วยงานกำกับดูแลภายใน 72 ชั่วโมงหลังจากทราบถึงเหตุการณ์นั้น GDPR ยังให้ความสำคัญกับ การทำงานร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแล ในแต่ละประเทศสมาชิก โดยมีการจัดตั้ง คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูล (European Data Protection Board, EDPB) ที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการตีความกฎหมายและการบังคับใช้ GDPR ให้มีความสอดคล้องกันทั่วทั้ง EU (Commission, 2020a) การมีเจ้าหน้าที่ คุ้มครองข้อมูล (Data Protection Officer, DPO) เป็น ข้อกำหนดสำหรับองค์กรบางประเภทที่ต้องการให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีความโปร่งใสและ เป็นไปตามข้อกำหนดของ GDPR เช่น องค์กรที่ประมวลผลข้อมูลในปริมาณมาก หรือข้อมูลที่มีความ ละเอียดอ่อน(Parliament, 2016) เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลจะต้องมีความสามารถในการตรวจสอบ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลที่เป็นไปตามกฎหมาย สร้างมาตรฐานใหม่สำหรับ การ ประมวลผลข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ เชื้อชาติ ความเชื่อทางศาสนา และข้อมูลทางชีวภาพ (Union, 2018) โดยจะต้องได้รับความยินยอมที่ชัดเจนและพิเศษจากบุคคล เพื่อการประมวลผลข้อมูลเหล่านี้ รวมทั้งต้องใช้มาตรการป้องกันเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้ได้รับการ คุ้มครองอย่างเหมาะสม

การบังคับใช้ GDPR มีผลกระทบในระดับโลก โดยประเทศนอก EU ที่ทำธุรกิจกับบุคคลในสหภาพ ยุโรปจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ด้วย แม้ว่าจะไม่ได้ตั้งอยู่ใน EU ก็ตาม(Commission, 2020b) นี่ทำ ให้ GDPR เป็นหนึ่งในกฎหมายที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการกำหนดวิธีการจัดการและคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลในยุคดิจิทัล

3.) International Standards แนวทางการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการ

ยุติธรรมตามมาตรฐานสากล

การใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมได้รับการพิจารณาและควบคุมตาม มาตรฐานสากลเพื่อให้มั่นใจว่าการใช้งานมีความน่าเชื่อถือและเป็นธรรม หลักฐานเสียงมีความสำคัญ ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในหลายกรณี เช่น คดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการสนทนา, การสนทนาทาง โทรศัพท์, หรือการบันทึกเสียงจากอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์มือถือและเครื่องบันทึกเสียง ดังนั้น การใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมจะต้องได้รับการจัดการอย่างระมัดระวังและเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่เข้มงวด ซึ่งรวมถึงมาตรฐานด้านความถูกต้อง ความปลอดภัย และการรับรองความเป็น ธรรมในการพิจารณาคดี

การใช้หลักฐานเสียงต้องได้รับการบันทึกและจัดเก็บในลักษณะที่สามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลไม่ได้ ถูกแก้ไขหรือดัดแปลง โดยจะต้องใช้เทคโนโลยีการบันทึกเสียงที่มีมาตรฐานสูงและต้องมีการรับรอง จากผู้เชี่ยวชาญว่าเสียงที่บันทึกมีความสมบูรณ์และไม่มีการตัดต่อ เพื่อป้องกันการเกิดข้อสงสัยใน ความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียง โดยหลักฐานเสียงจะต้องผ่านกระบวนการถอดเสียงที่แม่นยำ ซึ่งใน

บางกรณีอาจต้องมีผู้เชี่ยวชาญในการถอดเสียงหรือแปลความหมายของเสียงเพื่อให้การพิสูจน์เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม (ISO),2015) ตามมาตรฐานของ International Criminal Court (ICC) และ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) การใช้หลักฐานเสียงจะต้องเป็นไปตามหลักการของการพิสูจน์ที่ถูกต้องและยุติธรรม ทั้งในแง่ของการบันทึกและการนำเสนอหลักฐานในศาล เช่น คำบอกเล่าจากพยานหรือการสนทนาที่ถูกบันทึก จะต้องไม่เพียงแต่มีความน่าเชื่อถือ แต่ยังสามารถตรวจสอบได้ว่าไม่ได้ถูกดัดแปลงหรือมีการบิดเบือนข้อมูลก่อนที่จะนำมาประกอบคดี โดยหลักฐานเสียงที่ใช้ต้องสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้จากจุดที่เริ่มต้นการบันทึกจนถึงการนำไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมาย (UNODC, 2021) ในบางกรณี หลักฐานเสียงอาจถูกทำลายโดยฝ่ายหนึ่งในกระบวนการพิจารณาคดี โดยเฉพาะหากมีความสงสัยว่ามีการดัดแปลงข้อมูลเสียงหรือมีการทำให้การบันทึกเสียงผิดเพี้ยนไป ดังนั้นจึงต้องมีการตรวจสอบหลักฐานเสียงอย่างรอบคอบ โดยผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงหรือผู้ที่มีความสามารถในการใช้เครื่องมือวิเคราะห์เสียง ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้จะต้องมีมาตรฐานทางเทคนิคที่ยอมรับได้ (ISO/IEC),2017) หลักฐานเสียงที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมไม่เพียงแต่จะต้องได้รับการรับรองในแง่ของความถูกต้องของข้อมูล แต่ยังต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น สิทธิในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหมายความว่าหากมีการบันทึกเสียงเกี่ยวกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถระบุตัวตนได้ ข้อมูลนั้นต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น General Data Protection Regulation (GDPR) ของสหภาพยุโรป ซึ่งกำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับการรักษาความปลอดภัยและใช้เฉพาะในกรอบที่กฎหมายกำหนด (Commission, 2020b)

นอกจากนี้ เมื่อใช้หลักฐานเสียงในการพิจารณาคดีจะต้องพิจารณาถึงความสมเหตุสมผลของการนำมาใช้ หากหลักฐานเสียงเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี การนำเสียงที่บันทึกจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสนทนาในที่สาธารณะ การสนทนาทางโทรศัพท์ หรือจากการติดตั้งกล้องวงจรปิดมาใช้จะต้องได้รับการอนุมัติจากศาลหรือหน่วยงานที่มีอำนาจในการตรวจสอบก่อน (European Parliament, 2016) การรับฟังหลักฐานเสียงในศาลต้องอยู่ภายใต้การควบคุมที่เข้มงวด โดยต้องมีการตรวจสอบทุกขั้นตอนตั้งแต่การบันทึก การเก็บรักษา ไปจนถึงการนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยทุกขั้นตอนต้องเป็นไปตามมาตรฐานและข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การใช้งานหลักฐานเสียงนั้นสามารถนำไปสู่การตัดสินคดีที่เป็นธรรมและไม่มีการละเมิดสิทธิของบุคคลใด ๆ ในกระบวนการ (INTERPOL, 2021)

แนวทางของ INTERPOL ในการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมตามมาตรฐานสากลเน้นการควบคุมและการใช้หลักฐานเสียงอย่างเข้มงวดเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม ตามมาตรฐานสากลที่รองรับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญาและคดีที่

เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ใช้หลักฐานเสียงสามารถเชื่อมโยงผู้ต้องหา กับเหตุการณ์ได้ INTERPOL ซึ่งเป็นองค์กรตำรวจระหว่างประเทศที่สนับสนุนความร่วมมือในการต่อสู้ กับอาชญากรรมระหว่างประเทศ ได้กำหนดแนวทางในการใช้หลักฐานเสียงเพื่อให้เป็นไปตาม มาตรฐานสากลในหลายด้าน การรับรองความถูกต้องของหลักฐานเสียง เน้นการตรวจสอบและรับรอง ว่าเสียงที่นำมาใช้เป็นหลักฐานต้องไม่มีการดัดแปลงหรือแก้ไข ในกรณีที่มีการบันทึกเสียงจากแหล่ง ต่าง ๆ เช่น การโทรศัพท์ การสนทนา หรือการใช้เครื่องบันทึกเสียง ต้องมีการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ ทางเทคนิคเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่บันทึกไม่ถูกเปลี่ยนแปลง (INTERPOL, 2021) การใช้ผู้เชี่ยวชาญใน การถอดเสียง เพื่อให้การใช้หลักฐานเสียงในศาลมีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง INTERPOL เสนอให้มี การใช้ผู้เชี่ยวชาญในการถอดเสียงจากแหล่งข้อมูลที่อาจมีเสียงรบกวนหรือเสียงที่ไม่ชัดเจน การถอด เสียงต้องเป็นไปตามมาตรฐานทางเทคนิคที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลที่ได้ถูกต้องและเป็นจริง (INTERPOL, 2021) การจัดการและการเก็บรักษาหลักฐานเสียง โดยกำหนดให้การเก็บรักษาหลักฐาน เสียงต้องมีการจัดเก็บในรูปแบบที่ปลอดภัย และสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา กระบวนการเก็บ รักษาควรใช้เทคโนโลยีที่มีมาตรฐานสูงเพื่อป้องกันการสูญหายหรือการถูกดัดแปลงข้อมูล (INTERPOL, 2021) การเก็บรักษาในลักษณะที่สามารถย้อนกลับไปยังต้นตอของข้อมูลได้อย่างโปร่งใส จะช่วยในการรับรองความถูกต้องของข้อมูลเสียงในกระบวนการพิจารณาคดี การควบคุมการเข้าถึง ข้อมูลเสียง ทั้งยังมีแนวทางในการควบคุมการเข้าถึงหลักฐานเสียง โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลเสียงนั้น เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การละเมิดสิทธิของบุคคล ข้อมูลเสียงต้องได้รับ การปกป้องตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น General Data Protection Regulation (GDPR) ในสหภาพยุโรป หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศต่าง ๆ (INTERPOL, 2021) การทบทวน และการตรวจสอบการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม ยังรวมถึงการตรวจสอบและทบทวน การใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีการใช้หลักฐานเสียงที่ได้มาโดยมิชอบ หรือการใช้ในลักษณะที่ขัดต่อสิทธิพื้นฐานของบุคคล การใช้หลักฐานเสียงต้องได้รับการรับรองจาก ศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามหลักการของการป้องกันการละเมิดสิทธิ (INTERPOL, 2021)

หลักเกณฑ์การรับฟังหลักฐานในศาล

Chain of Custody (ห่วงโซ่การครอบครองหลักฐาน) เป็นหลักการที่สำคัญในกระบวนการ ยุติธรรม โดยเฉพาะในการจัดการและการเก็บรักษาหลักฐานเสียงหรือหลักฐานอื่น ๆ เพื่อให้สามารถ ยืนยันได้ว่า หลักฐานนั้นไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลง หรือถูกดัดแปลงในระหว่างกระบวนการเก็บรวบรวม และการนำเสนอในศาล การใช้หลักการห่วงโซ่การครอบครองช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ตลอดทุกขั้นตอน ซึ่งทำให้หลักฐานที่นำเสนอในศาลมีความ น่าเชื่อถือ (N. I. o. Justice, 2013)

หลักการของ Chain of Custody การเริ่มต้นห่วงโซ่การครอบครอง การเก็บหลักฐานเสียง จะต้องเริ่มต้นด้วยการบันทึกข้อมูลการเก็บหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่รับผิดชอบในการเก็บหลักฐาน จะต้องจดบันทึกข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับหลักฐาน เช่น วัน เวลา สถานที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการเก็บหลักฐานเสียง การบันทึกข้อมูลนี้มีความสำคัญเนื่องจากจะช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่าใครเป็นผู้เก็บหลักฐานและการจัดเก็บนั้นเกิดขึ้นเมื่อใดและที่ไหน (901)

การเคลื่อนย้ายหลักฐาน (Transfer of Evidence) เมื่อหลักฐานเสียงถูกเก็บแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการเคลื่อนย้ายหลักฐาน ไปยังสถานที่ที่ปลอดภัย เช่น ห้องเก็บหลักฐานในสถานีตำรวจ ห้องเก็บหลักฐานในศาล หรือห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ การบันทึกการเคลื่อนย้ายหลักฐานแต่ละครั้งจะต้องทำในรายงานการย้ายหลักฐาน โดยมีการลงลายมือชื่อของบุคคลที่รับผิดชอบในการย้ายหลักฐานและการรับมอบหลักฐานนั้นด้วย เพื่อให้แน่ใจว่าหลักฐานไม่ได้สูญหายหรือถูกดัดแปลงระหว่างทาง (N. I. o. Justice, 2013)

การเก็บรักษาหลักฐาน (Storage of Evidence) หลักฐานที่ถูกเก็บรักษาต้องถูกจัดเก็บในสถานที่ที่มีความปลอดภัย เพื่อป้องกันการถูกทำลายหรือถูกดัดแปลง ข้อมูลการเก็บรักษาจะต้องได้รับการบันทึกโดยละเอียด เช่น สถานที่จัดเก็บ, ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึง, และระยะเวลาในการเก็บรักษา หลักฐานเสียงที่เก็บรักษาในระบบดิจิทัลจะต้องมีการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดในเรื่องของวันที่และเวลาการเข้าถึง เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าผู้ใดเข้าถึงหลักฐานเสียงนั้นและทำการตรวจสอบหรือแก้ไขอะไรบ้าง (U. S. D. o. Justice, 2017)

การนำหลักฐานออกมาใช้ (Use of Evidence) เมื่อถึงเวลาที่ต้องใช้หลักฐานในกระบวนการยุติธรรม เช่น การตรวจสอบในห้องพิจารณาคดี หรือการใช้ในการสืบสวน เจ้าหน้าที่จะต้อง บันทึกการนำหลักฐานออกมา จากห้องเก็บหลักฐานและจัดทำเอกสารที่ระบุการเคลื่อนย้ายหลักฐานนั้นไปยังสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสอบสวนหรือห้องพิจารณาคดี โดยการย้ายหลักฐานทุกครั้งจะต้องมีการเซ็นรับรองจากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการดังกล่าว (N. I. o. Justice, 2013)

การตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ห่วงโซ่การครอบครองหลักฐานต้องสามารถ ตรวจสอบย้อนกลับ ได้ตลอดเวลา ตั้งแต่การเก็บรวบรวมหลักฐานจนถึงการนำเสนอในศาล การบันทึกทุกขั้นตอนของการจัดการหลักฐานจะช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่า หลักฐานเสียงที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมไม่ได้ถูกเปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงในระหว่างการเก็บรักษาและการเคลื่อนย้าย เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม (U. S. D. o. Justice, 2017)

ความสำคัญของ Chain of Custody ในการจัดการหลักฐานเสียง

การใช้หลักการ Chain of Custody ในการเก็บและจัดเก็บหลักฐานเสียงมีความสำคัญมากในการป้องกันการทำลายล้างหรือดัดแปลงหลักฐาน ซึ่งอาจส่งผลให้หลักฐานนั้นไม่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้ ตัวอย่างเช่น หากหลักฐานเสียงถูกเปลี่ยนแปลงหรือมีการดัดแปลงในระหว่างการเก็บรักษา โดยไม่มีการบันทึกการเคลื่อนย้ายหรือการจัดการที่เหมาะสม ข้อมูลเสียงอาจถูกตัดทอนหรือแก้ไข ซึ่งอาจทำให้ความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียงนั้นลดลง และทำให้กระบวนการพิจารณาคดีไม่เป็นธรรมได้(N. I. o. Justice, 2013)นอกจากนี้ การรักษาห่วงโซ่การครอบครองให้สมบูรณ์ยังช่วยป้องกันการฟ้องร้องหรือการโต้แย้งเรื่องความไม่ชอบธรรมของการใช้หลักฐานในการพิจารณาคดี ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดการหลักฐาน (901)

ตัวอย่างของ Chain of Custody ที่ใช้ในการจัดการหลักฐานเสียง

การเก็บและบันทึกเสียง ในกรณีที่มีการบันทึกการสนทนาหรือการสนทนาในลักษณะอื่น ๆ เช่น การดักฟังหรือการบันทึกเสียงในการสอบสวน ต้องมีการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล เช่น วันที่ เวลา และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการเก็บเสียงนั้น(U. S. D. o. Justice, 2017)

การตรวจสอบการเข้าถึง หากหลักฐานเสียงอยู่ในรูปแบบดิจิทัล ระบบที่ใช้ในการเก็บรักษาควรมีการบันทึกการเข้าถึงหรือการดัดแปลงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับไฟล์เสียงนั้น เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้(N. I. o. Justice, 2013)

การนำเสนอหลักฐานในศาล เมื่อหลักฐานเสียงถูกนำเสนอในศาล จะต้องสามารถแสดงให้เห็นว่า หลักฐานเสียงนั้นถูกจัดการตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักการห่วงโซ่การครอบครอง เช่น การบันทึกการย้ายหลักฐานและการเก็บรักษา(901)

Admissibility of Voice Evidence หรือ การยอมรับหลักฐานเสียง ในกระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาว่าหลักฐานเสียงที่ถูกนำเสนอในศาลนั้นสามารถใช้เป็นหลักฐานที่มีน้ำหนักในการตัดสินคดีได้หรือไม่ การยอมรับหลักฐานเสียงในศาลจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานและกระบวนการที่กำหนดไว้ เพื่อให้หลักฐานเสียงนั้นมีความน่าเชื่อถือและถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งหลักฐานเสียงในที่นี้อาจประกอบด้วยการบันทึกการสนทนา โทรศัพท์ หรือเสียงที่บันทึกในลักษณะอื่น ๆ ที่ใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

หลักการพื้นฐานในการยอมรับหลักฐานเสียง ในการพิจารณาว่าหลักฐานเสียงสามารถยอมรับในศาลได้หรือไม่ ต้องปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานของ ความถูกต้อง (Authenticity) และ ความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยต้องพิสูจน์ว่าหลักฐานเสียงนั้นไม่ได้ถูกดัดแปลงหรือถูกปลอมแปลงในระหว่างการบันทึกหรือจัดเก็บ การพิสูจน์ความถูกต้องมักจะทำได้โดยการพิสูจน์ว่าเสียงที่ได้ยินในบันทึกเสียงนั้นเป็นของบุคคลที่กล่าวจริง ๆ หรือไม่ และไม่มีมีการดัดแปลงจากสถานการณ์จริง (901) มาตรฐานการรับรองหลักฐานเสียงในสหรัฐอเมริกา ตาม Federal Rules of Evidence (FRE) ที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา การยอมรับหลักฐานเสียงจะต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าเสียงนั้น ถูกบันทึกอย่างถูกต้อง และ ไม่มีการดัดแปลง ซึ่งอาจทำได้โดยการ พยานยืนยันเสียง หรือใช้ การพิสูจน์ทางเทคนิค เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ การตรวจสอบหรือการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่สามารถยืนยันความถูกต้องของหลักฐานเสียงที่นำเสนอ (901) การรับรองโดยพยานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความถูกต้องของหลักฐานเสียง การยอมรับหลักฐานเสียงอาจต้องอาศัยพยานที่สามารถยืนยันได้ว่าเสียงในบันทึกนั้นเป็นเสียงของบุคคลที่กล่าวจริง ๆ และไม่ได้ถูกดัดแปลง ซึ่งบุคคลที่ยืนยันอาจเป็นผู้ที่ได้ยินเสียงนั้น หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบันทึกเสียง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เป็นผู้บันทึกเสียง หรือบุคคลที่รู้จักเสียงของบุคคลนั้น (U. S. D. o. Justice, 2017)

หลักฐานเสียงในกรณีของการดักฟัง (Wiretap Evidence) หลักฐานเสียงที่ได้จากการดักฟัง (wiretapping) หรือการบันทึกการสนทนาภายใต้การอนุญาตของศาลมักจะมีข้อกำหนดที่เข้มงวดเพื่อให้หลักฐานเสียงเหล่านี้สามารถยอมรับในศาลได้ การดักฟังหรือการบันทึกต้องเป็นไปตาม การอนุญาตจากศาล และต้องปฏิบัติตาม กระบวนการที่ถูกต้อง เช่น การได้รับคำสั่งศาล การเก็บรักษาหลักฐาน และการตรวจสอบการดักฟังอย่างระมัดระวังเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Oyez & v., 1967) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียง แม้ว่าเสียงที่ถูกบันทึกจะไม่สามารถถูกปลอมแปลงได้ แต่การพิจารณาความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียงนั้นจะต้องใช้การ ตรวจสอบทางเทคนิค เพื่อให้แน่ใจว่าเสียงนั้นไม่ถูกบิดเบือน การตรวจสอบสามารถทำได้ผ่านการใช้เทคโนโลยีทางดิจิทัล เช่น ซอฟต์แวร์การตรวจจับการเปลี่ยนแปลงในไฟล์เสียง หรือการใช้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเสียง ที่สามารถระบุได้ว่าเสียงนั้นเป็นของใครและไม่มีมีการแก้ไขจากสภาพเดิม (N. I. o. Justice, 2013) Chain of Custody และการรักษาความถูกต้อง การรักษาห่วงโซ่การครอบครองหลักฐาน (Chain of Custody) เป็นสิ่งสำคัญในการยอมรับหลักฐานเสียงในศาล โดยต้องมีการบันทึกทุกขั้นตอนของการจัดการหลักฐานเสียง ตั้งแต่การเก็บรวบรวม จนถึงการนำเสนอในศาล ทุกการเคลื่อนย้ายหรือการ

เข้าถึงหลักฐานเสียงจะต้องได้รับการบันทึกอย่างละเอียดเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ว่าไม่มีการดัดแปลงหรือการทำลายหลักฐาน(U. S. D. o. Justice, 2017)

การยอมรับหลักฐานเสียงในกรณีต่างประเทศ ในหลายประเทศการยอมรับหลักฐานเสียงในศาลมักจะมีข้อกำหนดและมาตรฐานที่เข้มงวด การบันทึกเสียงต้องเป็นไปตาม กฎหมายเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว และ สิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งอาจมีการกำหนดว่าการบันทึกเสียงใด ๆ ต้องได้รับอนุญาตจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือศาลก่อนการใช้ในกระบวนการยุติธรรม(Union, 2018) การพิจารณาหลักฐานเสียงในกรณีที่ไม่มี การบันทึกเสียงแบบต่อเนื่อง หากหลักฐานเสียงไม่ได้ถูกบันทึกในลักษณะที่ต่อเนื่อง เช่น การบันทึกที่ขาดตอนหรือมีช่วงเวลาหายไป การยอมรับหลักฐานเสียงอาจมีความท้าทายเนื่องจากอาจเกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือหรือความสมบูรณ์ของการบันทึกเสียงในช่วงเวลานั้น ๆ(901)

การเปรียบเทียบการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมระหว่างต่างประเทศกับประเทศไทย

การใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะในบริบทของกฎหมายอาญาที่ต้องการหลักฐานที่สามารถยืนยันพฤติกรรมหรือความเกี่ยวข้องของผู้ต้องสงสัยกับเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำหลักฐานเสียงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องอาศัยกรอบกฎหมายที่ชัดเจน และมาตรการที่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ เพื่อรับรองความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของหลักฐานดังกล่าว ซึ่งในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ได้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ไว้อย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้การใช้หลักฐานเสียงเป็นไปอย่างยุติธรรมและไม่ละเมิดสิทธิของบุคคล ในประเทศสหรัฐอเมริกา การยอมรับหลักฐานเสียงอยู่ภายใต้กรอบของ Federal Rules of Evidence (FRE) ซึ่งกำหนดว่าหลักฐานเสียงจะต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นของจริง ไม่ถูกดัดแปลง และต้องมีการเก็บรักษาที่ปลอดภัย โดยเฉพาะในคดีที่มีการดักฟังหรือบันทึกเสียงโดยเจ้าหน้าที่รัฐ การดำเนินการจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สหรัฐฯ ยังใช้หลักการที่เรียกว่า Chain of Custody (ห่วงโซ่การครอบครองหลักฐาน) ซึ่งกำหนดให้ต้องมีการบันทึกข้อมูลทุกขั้นตอนของการจัดการหลักฐาน ตั้งแต่การเก็บ การเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ ไปจนถึงการนำเสนอในศาล เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าหลักฐานนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือถูกดัดแปลงในระหว่างกระบวนการ ขณะเดียวกัน สหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญกับ สิทธิในความเป็นส่วนตัว ของบุคคลผ่านกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือ General Data Protection Regulation (GDPR) ซึ่งครอบคลุมถึงข้อมูลเสียงด้วย การเก็บเสียงในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปจึงต้องได้รับความ

ยินยอมจากเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน และต้องมีระบบที่สามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลจะถูกนำไปใช้อย่างไร ทั้งยังต้องสามารถลบหรือถ่ายโอนข้อมูลตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลได้

เมื่อพิจารณากลับมาที่ประเทศไทย แม้จะมีการนำหลักฐานเสียงมาใช้ในบางคดี แต่กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังคงค่อนข้างจำกัดและไม่ครอบคลุมในระดับที่เทียบเท่ากับต่างประเทศ โดยในปัจจุบัน ประเทศไทยยัง ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะ ที่ว่าด้วยการเก็บ การจัดเก็บ และการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอย่างชัดเจน ทำให้การรับฟังหลักฐานเสียงยังคงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล และไม่มีมาตรฐานกลางในการตรวจสอบความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของหลักฐานดังกล่าว เช่น การยืนยันเสียงโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการตรวจสอบดิจิทัลที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าไฟล์เสียงไม่ได้ถูกแก้ไขหรือดัดแปลง นอกจากนี้ ระบบ Chain of Custody ในบริบทของประเทศไทย ยังไม่มีการบัญญัติอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในกรณีของหลักฐานดิจิทัล ทำให้เกิดช่องว่างในการตรวจสอบย้อนกลับ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับประเด็นเรื่อง สิทธิส่วนบุคคล ก็ยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทาย แม้จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมากยังขาดความเข้าใจ และไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการเก็บและใช้ข้อมูลเสียงอย่างถูกต้องตามกฎหมาย จากข้อเท็จจริงข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้หลักฐานเสียงในประเทศไทยยังประสบกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านกฎหมาย จริยธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อการยอมรับและการใช้หลักฐานเสียงอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษารูปแบบกฎหมายและแนวปฏิบัติของต่างประเทศมาเปรียบเทียบ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาระบบกฎหมายของไทยให้สามารถรองรับการใช้หลักฐานเสียงได้อย่างถูกต้อง เป็นธรรม และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม

2.2 สิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรมในการเก็บหลักฐานเสียง

สิทธิความเป็นส่วนตัวตาม Universal Declaration of Human Rights (UDHR), Article 12 เป็นสิทธิที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทางกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยบทบัญญัติใน มาตรา 12 ของ การประกาศสิทธิมนุษยชนสากล (UDHR) ระบุว่า สิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิที่บุคคลมีสิทธิได้รับการปกป้องจากการแทรกแซงในชีวิตส่วนตัวของตน โดยไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม ทั้งในเรื่องของการสื่อสารส่วนตัว

การเข้าไปในบ้านหรือสถานที่ส่วนตัว รวมถึงการได้รับการปกป้องจากการรบกวนหรือการโจรกรรม ข้อมูลส่วนตัว ข้อความใน UDHR มาตรา 12

"No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks."

"ไม่มีใครบุคคลใดจะถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้านเรือน หรือการติดต่อสื่อสารของเขา หรือถูกโจมตีในเกียรติยศและชื่อเสียงของเขา ทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการโจมตีดังกล่าว" (Assembly, 1948)

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว การปกป้องจากการแทรกแซงพลการในชีวิตส่วนตัว การแทรกแซงในชีวิตส่วนตัวไม่เพียงแต่หมายถึงการเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวของบุคคล เช่น บ้านหรือสำนักงานโดยไม่มีเหตุผลที่เหมาะสม แต่ยังรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่บุคคลนั้นต้องการรักษาความลับ เช่น ข้อมูลทางการแพทย์ หรือการสื่อสารส่วนตัว (Assembly, 1948) การแทรกแซงดังกล่าวต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนและได้รับการอนุมัติจากกฎหมายหรือคำสั่งของศาล โดยไม่มีการแทรกแซงโดยพลการ ซึ่งหมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดความเป็นส่วนตัวจะต้องมีกรอบทางกฎหมายที่เหมาะสม เช่น การดักฟังโดยไม่ได้รับการอนุญาตจากศาลถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Assembly, 1948) การปกป้องจากการโจมตีในเกียรติยศและชื่อเสียง มาตรา 12 ไม่ได้ปกป้องแค่ชีวิตส่วนตัวและครอบครัวเท่านั้น แต่ยังปกป้องเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคลด้วย การโจมตีในเกียรติยศและชื่อเสียงสามารถเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือข้อมูลส่วนตัวที่บุคคลนั้นไม่ต้องการเปิดเผย ตัวอย่างเช่น การเผยแพร่ข่าวลือหรือการกล่าวหาที่ทำให้บุคคลเสียหายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียงอย่างไม่เป็นธรรม (Assembly, 1948) การได้รับการคุ้มครองจากการโจมตีในเกียรติยศและชื่อเสียงนั้นช่วยป้องกันการทำลายชีวิตส่วนตัวของบุคคลในทางที่ไม่เหมาะสม การคุ้มครองสิทธินี้จึงเกี่ยวข้องกับการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลกับการเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Rights, 1966) สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากการแทรกแซง ในกรณีที่สิทธิในความเป็นส่วนตัวถูกละเมิด เช่น การถูกดักฟังการสนทนาหรือการบุกรุกพื้นที่ส่วนตัวของบุคคล มาตรา 12 ของ UDHR กำหนดว่า ทุกคนมีสิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย ซึ่งหมายความว่าบุคคลสามารถยื่นฟ้องเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมและความคุ้มครองจากการละเมิดสิทธิของตน ((Assembly, 1948) สิทธิในการได้รับการคุ้มครองนี้ถือเป็นการปกป้องพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความเป็นส่วนตัว การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว

โดยไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายถือเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมและผิดกฎหมายในหลายประเทศ(Rights, 1966) การแทรกแซงในสิทธิความเป็นส่วนตัวจากรัฐ หนึ่งในแง่มุมสำคัญที่ UDHR มาตรา 12 กล่าวถึงคือ การแทรกแซงจากรัฐ ในกรณีที่มีรัฐมีการดักฟังหรือบันทึกการสื่อสารส่วนตัวของประชาชนโดยไม่ได้รับการอนุญาตจากศาลหรือกระบวนการทางกฎหมายที่เหมาะสม ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชนอย่างร้ายแรง(Assembly, 1948) การแทรกแซงจากรัฐจะต้องมีความจำเป็นตามเหตุผลด้านความมั่นคงของชาติ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของศาล ซึ่งเป็นข้อยกเว้นที่สามารถทำได้ภายใต้กรอบกฎหมายที่ชัดเจน (Rights, 1966) สิทธิความเป็นส่วนตัวในบริบทดิจิทัล ในยุคปัจจุบัน การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในด้านข้อมูลส่วนบุคคลและการสื่อสารในโลกดิจิทัล เช่น อีเมล โทรศัพท์มือถือ หรือการติดตามข้อมูลออนไลน์)กลายเป็นเรื่องสำคัญมากขึ้นเนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถูกดักฟังหรือถูกเก็บรวบรวมโดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องหรือองค์กรต่าง ๆ โดยไม่ได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูล(Commission, 2020b) ความคุ้มครองในบริบทนี้หมายความว่า บุคคลมีสิทธิที่จะควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองและได้รับการปกป้องจากการเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอม การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การติดตามข้อมูลบนมือถือหรือการเก็บข้อมูลจากการใช้อินเทอร์เน็ตต้องเป็นไปตามกฎหมายและได้รับการยินยอมจากผู้ใช้งาน (Union, 2018)

โดยสรุปแล้ว มาตรา 12 ของการประกาศสิทธิมนุษยชนสากล (UDHR) ยืนยันถึงสิทธิของบุคคลในการมี ความเป็นส่วนตัว โดยปกป้องจากการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือบุคคลอื่น ๆ รวมถึงการโจมตีในเกียรติยศและชื่อเสียง สิทธิในความเป็นส่วนตัวนี้ช่วยให้บุคคลสามารถรักษาความเป็นส่วนตัวในชีวิตประจำวันและการสื่อสารได้อย่างปลอดภัย โดยต้องมีการคุ้มครองตามกฎหมายในกรณีที่สิทธิของบุคคลถูกละเมิด

จริยธรรมในการเก็บข้อมูล หนังสือ "Ethics and Technology" โดย Herman T. Tavani

ในหนังสือ "Ethics and Technology" ของ Herman T. Tavani (2016) ได้กล่าวถึงประเด็นของ จริยธรรมในการเก็บข้อมูล อย่างละเอียด โดยเน้นการพิจารณาถึงสิทธิและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในโลกดิจิทัล ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในยุคที่การเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เป็นเรื่องปกติในการทำงานขององค์กรต่าง ๆ เช่น รัฐบาล บริษัท หรือแม้แต่การใช้ในงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การเก็บข้อมูลสามารถเกี่ยวข้องกับหลายแง่มุมที่ต้องคำนึงถึงจริยธรรม เช่น ความยินยอมจากเจ้าของ

ข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล ความโปร่งใส และการใช้งานข้อมูลโดยไม่มีการละเมิดสิทธิของบุคคล ในเรื่องความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล Tavani (2016) เน้นย้ำว่าจริยธรรมในการเก็บข้อมูลเริ่มต้นจากการที่บุคคลมี สิทธิในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ของตน การเก็บข้อมูลต้องได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนเสมอ โดยที่ยินยอมนี้จะต้องเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน และเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานข้อมูลนั้น ๆ ว่าจะถูกใช้เพื่ออะไรและจะมีการเก็บรักษาข้อมูลอย่างไร (ตัวอย่างเช่น ในการเก็บข้อมูลจากผู้ใช้งานเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เจ้าของข้อมูลจะต้องได้รับคำอธิบายอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล รวมถึงวิธีการเก็บรักษาและการจัดการข้อมูล เพื่อให้เจ้าของข้อมูลสามารถตัดสินใจได้ว่าต้องการให้ข้อมูลของตนถูกเก็บหรือไม่(Tavani, 2016) การเก็บข้อมูลต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการปกป้องข้อมูลจากการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยการเก็บข้อมูลต้องมีมาตรการที่เข้มงวดในการป้องกันข้อมูลจากการโจรกรรม การสูญหาย หรือการถูกใช้ในทางที่ การใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสข้อมูล (Encryption) หรือการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลเฉพาะบุคคลที่มีความจำเป็นจึงเป็นส่วนสำคัญในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการเก็บข้อมูล และยังคงกล่าวถึงความสำคัญของ ความโปร่งใสในการเก็บข้อมูล ซึ่งหมายความว่าองค์กรหรือบุคคลที่เก็บข้อมูลต้องมีความโปร่งใสในการแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบถึงวิธีการเก็บและการใช้ข้อมูล รวมถึงการมีนโยบายที่ชัดเจนในการเปิดเผยว่าองค์กรจะเก็บข้อมูลประเภทไหน, จะใช้ข้อมูลอย่างไร, และจะเก็บข้อมูลนานเท่าไร นอกจากนี้ยังต้องสามารถให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลของตนเองเพื่อทำการแก้ไขหรือลบข้อมูลได้ (Tavani, 2016) ตัวอย่างเช่น บริการออนไลน์บางอย่างจะให้ผู้ใช้งานสามารถตรวจสอบและปรับแก้ข้อมูลที่ถูกเก็บไว้ รวมถึงการให้สิทธิในการลบข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้งานได้หากต้องการการใช้ข้อมูลที่เก็บมาจากบุคคลต้องได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวด โดยการเก็บข้อมูลจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและต้องใช้ข้อมูลในขอบเขตที่จำกัดตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ การใช้ข้อมูลในทางที่ผิด หรือการใช้ข้อมูลที่เก็บไว้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ไม่ตรงกับที่ได้แจ้งไว้แก่เจ้าของข้อมูล ถือเป็นการละเมิดจริยธรรม ตัวอย่างเช่น การใช้ข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ในกิจกรรมทางการตลาดที่ไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ใช้งานถือเป็นการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด จึงต้องหลีกเลี่ยงการนำข้อมูลไปใช้ในลักษณะนั้น(Tavani, 2016)

Tavani (2016) ระบุว่าแม้ว่าการเก็บข้อมูลมีข้อดีในการพัฒนาเทคโนโลยีและการวิจัย แต่การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลถือเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องทางจริยธรรม การเก็บข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือการเก็บข้อมูลที่ไม่จำเป็นจะส่งผลเสียต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเทคโนโลยีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เช่น การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่มีการ

เปิดเผยหรือการใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสม จะทำให้บุคคลเสียความเชื่อมั่นในองค์กรหรือหน่วยงานที่เก็บข้อมูลนั้น ๆ และอาจนำไปสู่การเกิดผลเสียในระยะยาวได้ การเก็บข้อมูลจะต้องมีการตรวจสอบและควบคุมการใช้งานอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิดหรือการละเมิดสิทธิบุคคล จริยธรรมในการเก็บข้อมูลจึงเกี่ยวข้องกับการทำให้ข้อมูลเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย และการตรวจสอบการใช้งานข้อมูลอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

โดยสรุปแล้วการเก็บข้อมูลที่ต้องตามจริยธรรมจะต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล รวมถึงการได้รับการยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนการเก็บข้อมูล ความปลอดภัยของข้อมูลที่เก็บรักษา ความโปร่งใสในการใช้ข้อมูล และการใช้ข้อมูลในทางที่เหมาะสม การละเมิดข้อกำหนดเหล่านี้ไม่เพียงแต่ผิดจริยธรรม แต่ยังอาจละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลในหลายประเทศด้วย (Tavani, 2016)

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) และหลักจริยธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

การเก็บหลักฐานเสียงในประเทศไทยนั้นต้องคำนึงถึงจริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การรักษาความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้ความยินยอมในการบันทึกและใช้ข้อมูลเสียงที่ได้มา ซึ่งสอดคล้องกับข้อกำหนดใน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) และหลักจริยธรรมที่ใช้ในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมถึงการคำนึงถึงสิทธิของบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม

1.) การให้ความยินยอมอย่างมีข้อมูล (Informed Consent) การบันทึกเสียงจะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยต้องแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลเสียง วิธีการบันทึก และวิธีการใช้งานข้อมูลเสียงอย่างชัดเจน เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลครบถ้วนและมีเสรีภาพในการเลือก ตลอดจนต้องให้โอกาสบุคคลนั้นในการปฏิเสธหรือยินยอมโดยไม่ถูกบังคับ (มาตรา 24, 29 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

2.) การรักษาความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูล (Privacy Protection and Data Security) เมื่อมีการเก็บหลักฐานเสียงแล้ว ต้องมีการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลเสียงดังกล่าวอย่างเข้มงวด โดยจะต้องใช้มาตรการทางเทคนิคและการบริหารจัดการเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการบิดเบือนข้อมูล เช่น การเข้ารหัสข้อมูลเสียงหรือการจำกัดการ

เข้าถึงข้อมูล เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง (มาตรา 24, 25, 32 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

3.) การปกป้องจากการดัดแปลงหรือการบิดเบือน (Protection Against Tampering or Distortion) การเก็บหลักฐานเสียงจะต้องมีมาตรการในการปกป้องจากการดัดแปลงหรือการบิดเบือน เพื่อให้ข้อมูลเสียงที่บันทึกมีความถูกต้องและสามารถใช้ในการพิสูจน์ความจริงได้อย่างสมบูรณ์ โดยอาจใช้เทคโนโลยีหรือระบบการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเสียงเพื่อยืนยันความถูกต้อง (มาตรา 29 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

4.) การใช้ข้อมูลเสียงในขอบเขตที่จำเป็น (Minimization of Data Use) การเก็บข้อมูลเสียงจะต้องจำกัดการเก็บและการใช้งานในรอบที่จำเป็นเท่านั้น โดยข้อมูลเสียงที่เก็บจะต้องใช้เฉพาะในกรณีที่จำเป็น เช่น ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีต่างๆ และต้องหลีกเลี่ยงการเก็บข้อมูลเสียงเกินความจำเป็น (มาตรา 21, 25 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

5.) การให้สิทธิในการเข้าถึงและแก้ไขข้อมูล (Right to Access and Correct) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเสียงจะต้องมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และสามารถขอแก้ไขข้อมูลได้หากพบว่าเกิดข้อผิดพลาด โดยการให้สิทธิในการเข้าถึงนี้จะช่วยให้มั่นใจได้ว่า ข้อมูลเสียงที่ถูกเก็บรักษามีความถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ (มาตรา 30 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

6.) การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส (Transparency in Disclosure) ผู้ที่เก็บข้อมูลเสียงจะต้องเปิดเผยการใช้ข้อมูลเสียงอย่างโปร่งใส โดยต้องแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลเสียง การจัดเก็บ และการใช้ข้อมูลเสียง รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างโปร่งใส เพื่อป้องกันการใช้งานที่ไม่เป็นธรรม (มาตรา 21 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

7.) การเคารพสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Respect for Personal Data Protection Rights) การเก็บหลักฐานเสียงต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคลในกระบวนการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด โดยการเก็บข้อมูลเสียงจะต้องเป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการคุ้มครองจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในทางที่ละเมิดสิทธิหรือทำให้เกิดความเสียหาย (มาตรา 24, 25 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

8.) การใช้หลักฐานเสียงในทางที่ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination in Audio Evidence) การใช้ข้อมูลเสียงในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความยุติธรรมและไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม โดยข้อมูลเสียงจะต้องใช้เฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็น และไม่ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเพื่อทำร้ายบุคคลที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 22 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562)

2.3 เทคโนโลยีการบันทึกและวิเคราะห์เสียง

2.3.1 การพัฒนาเทคโนโลยีบันทึกเสียง Advancements in Voice Recognition Technology

เทคโนโลยีการบันทึกเสียงหรือ **Voice Recognition Technology** เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การทำงานของซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการจดจำเสียง การประมวลผลทางภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing - NLP) และการใช้งานในชีวิตประจำวันในหลากหลายอุตสาหกรรม เช่น การรักษาความปลอดภัย ระบบช่วยเหลืออัจฉริยะ และการแปลภาษาด้วยเสียง เป็นต้น การพัฒนาเหล่านี้มีเป้าหมายในการปรับปรุงความแม่นยำในการจดจำเสียงและความสะดวกในการใช้งานในทุก ๆ สถานการณ์

1.) การพัฒนาเทคโนโลยีการจดจำเสียง เทคโนโลยีการจดจำเสียงเริ่มต้นจากการที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถรับรู้เสียงและแปลงเสียงเป็นข้อความ ในขั้นตอนแรก ๆ การจดจำเสียงทำได้เฉพาะการบันทึกคำหรือประโยคที่ง่ายและจำกัด แต่การพัฒนาที่เกิดขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้การจดจำเสียงมีความแม่นยำมากขึ้นและสามารถรองรับเสียงที่มีลักษณะต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม (Joulin & et, 2017) การพัฒนาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบที่สามารถจดจำเสียงที่หลากหลายจากผู้พูดที่มีเสียงต่างกันและสภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบนี้สามารถใช้ในหลายกรณี เช่น ในการควบคุมอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยใช้เสียงหรือในการโต้ตอบกับผู้ช่วยอัจฉริยะ (Meyer, 2018)

2.) การใช้เทคโนโลยี Machine Learning และ Deep Learning

หนึ่งในความก้าวหน้าที่สำคัญในเทคโนโลยีการจดจำเสียงคือการใช้ Machine Learning และ Deep Learning เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจดจำเสียง การเรียนรู้ของเครื่อง Machine Learning ช่วยให้ระบบสามารถปรับปรุงการจดจำได้ด้วยการเรียนรู้จากข้อมูลที่มีมากขึ้น การใช้ Deep Neural

Networks (DNNs) หรือ Convolutional Neural Networks (CNNs) ทำให้ระบบสามารถจดจำเสียงได้ดียิ่งขึ้น โดยการเรียนรู้จากคุณสมบัติของเสียงและการแยกแยะเสียงที่มีลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ การพัฒนาเหล่านี้ทำให้เทคโนโลยีการจดจำเสียงสามารถรับรู้คำพูดในภาษาและสำเนียงที่หลากหลายได้อย่างถูกต้อง แม้ในกรณีที่มีสภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนหรือเสียงเบาเกินไป (Hinton & al, 2012)

3.) การประมวลผลภาษาธรรมชาติ (NLP) ในการจดจำเสียง การใช้ Natural Language Processing (NLP) ได้เพิ่มความสามารถให้กับระบบการจดจำเสียงที่ไม่เพียงแต่รับรู้คำพูดที่กล่าวออกมา แต่ยังสามารถเข้าใจความหมายของคำพูดเหล่านั้นได้ ซึ่งช่วยให้ระบบสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในหลากหลายการใช้งาน เช่น การแปลภาษา การตอบคำถามที่ซับซ้อน หรือการทำความเข้าใจคำพูดในบริบทที่หลากหลาย (Jurafsky & Martin, 2020)

NLP ช่วยให้ระบบสามารถแยกแยะและทำความเข้าใจคำพูดในลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเครื่องมือหรือระบบที่เข้าใจภาษาธรรมชาติของมนุษย์ เช่น ผู้ช่วยเสียงที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์หรือสามารถแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตามคำถามของผู้ใช้ (Jurafsky & Martin, 2020)

4.) การใช้งานเทคโนโลยีจดจำเสียงในอุตสาหกรรมต่างๆ การพัฒนาเทคโนโลยีจดจำเสียงได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายอุตสาหกรรม การใช้งานเทคโนโลยีนี้ใน การรักษาความปลอดภัย โดยใช้เสียงในการยืนยันตัวตน (Voice Biometrics) เป็นหนึ่งในตัวอย่างที่สำคัญ ระบบจะใช้ลักษณะเฉพาะของเสียงของบุคคล เช่น เสียงสูง-ต่ำ, ความชัดเจนของเสียง หรือการออกเสียงเฉพาะเพื่อยืนยันตัวตนในการเข้าถึงข้อมูลหรือระบบ (Kinnunen & et, 2017) ในอุตสาหกรรม การดูแลสุขภาพ เทคโนโลยีการจดจำเสียงสามารถใช้ในการบันทึกคำพูดของแพทย์หรือผู้ป่วยและแปลงเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวินิจฉัยหรือประมวลผลข้อมูลทางการแพทย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Tang & Carley, 2015) ในด้านการศึกษาเทคโนโลยีนี้ยังสามารถใช้ในระบบการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับระบบการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านคำพูดได้

5.) ความท้าทายในการพัฒนาเทคโนโลยีการจดจำเสียง แม้ว่าการพัฒนาเทคโนโลยีการจดจำเสียงจะมีความก้าวหน้า แต่ก็ยังมีความท้าทายหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องของ การจัดการกับเสียงรบกวน หรือ ความแม่นยำในการจดจำเสียงในสภาพแวดล้อมที่มีเสียงมาก อีกทั้งยังต้องพัฒนาให้สามารถรองรับสำเนียงที่หลากหลายและไม่จำกัดแค่บางภาษา (X.

Liu & al, 2018) การปรับปรุงการรับรู้เสียงในสภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนยังคงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาเทคโนโลยีนี้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจำเป็นต้องใช้การพัฒนาในด้าน การกรองเสียง และการแยกแยะเสียง ที่มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อให้สามารถทำงานในสถานการณ์ที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น (X. Liu & al, 2018)

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาเทคโนโลยีการบันทึกเสียงและการจดจำเสียงมีความก้าวหน้าอย่างมากในหลายด้าน ทั้งในแง่ของการใช้ Machine Learning และ Natural Language Processing ซึ่งช่วยเพิ่มความแม่นยำและขยายการใช้งานในหลายอุตสาหกรรม เทคโนโลยีนี้มีการใช้งานที่กว้างขวางในปัจจุบัน เช่น การรักษาความปลอดภัย การแพทย์ และการศึกษาก็ได้รับประโยชน์จากการพัฒนานี้ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการจัดการกับเสียงรบกวนและการพัฒนาระบบให้สามารถรองรับสำเนียงและภาษาที่หลากหลายยังคงเป็นเรื่องที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม

2.3.2 บทความ Deepfake Audio and its Implications for Forensic Science

โดยผู้เชี่ยวชาญในด้านการตรวจสอบเสียงและนิติวิทยาศาสตร์ได้กล่าวถึงข้อจำกัดและความท้าทายทางเทคโนโลยีในการใช้ Deepfake Audio ในกระบวนการยุติธรรมและการตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) โดยเทคโนโลยี Deepfake ที่ใช้ในการปลอมแปลงเสียง (audio) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถสร้างเสียงที่เลียนแบบเสียงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้อย่างแม่นยำ เทคโนโลยีนี้สามารถสร้างผลกระทบที่สำคัญในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการพิสูจน์หลักฐานทางเสียงที่อาจทำให้เกิดความเสี่ยงในการบิดเบือนข้อมูลหรือหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม

1.) การจำลองเสียงที่แม่นยำ Deepfake Audio ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น Generative Adversarial Networks (GANs) หรือ Deep Neural Networks (DNNs) เพื่อสร้างเสียงที่มีความเหมือนจริง โดยเฉพาะในกรณีที่มีการจำลองเสียงนั้นสามารถทำได้ในลักษณะเฉพาะตัว เช่น การลอกเลียนเสียงของบุคคลจากการวิเคราะห์ลักษณะเสียงที่ได้รับการฝึกฝนจากข้อมูลจำนวนมาก (Nguyen & et, 2020) แม้จะสามารถสร้างเสียงที่ฟังเหมือนเสียงจริงได้อย่างสมบูรณ์แบบ แต่การใช้เทคโนโลยีนี้ในกระบวนการยุติธรรมย่อมสร้างความท้าทายในการตรวจสอบว่าเสียงที่ได้มาเป็นของจริงหรือถูกปลอมแปลง

2.) การตรวจสอบความถูกต้องของเสียง การตรวจสอบเสียงที่ได้รับการสร้างขึ้นจากเทคโนโลยี Deepfake เป็นหนึ่งในความท้าทายที่ใหญ่ที่สุดในงานนิติวิทยาศาสตร์ การระบุว่าเป็นของจริงหรือปลอมแปลงนั้นต้องอาศัยเครื่องมือที่มีความสามารถในการตรวจจับลักษณะเฉพาะ

ของเสียงปลอม เช่น การตรวจจับลักษณะการสะท้อนของเสียงและการใช้เทคนิคที่สามารถแยกแยะเสียงปลอมจากเสียงจริงได้ (Chesney & Citron, 2019) เทคโนโลยี Deepfake ทำให้การตรวจสอบกลายเป็นกระบวนการที่ท้าทายเนื่องจากเสียงที่สร้างขึ้นใหม่มีความสมจริงมากขึ้นและไม่สามารถแยกแยะได้ด้วยหูของมนุษย์

3.) การใช้ข้อมูลต้นทางที่จำกัด เทคโนโลยี Deepfake Audio ต้องการข้อมูลเสียงต้นทางจำนวนมากเพื่อที่จะฝึกฝนโมเดล AI ให้สามารถสร้างเสียงที่มีความเหมือนจริงได้ หากข้อมูลที่มีความจำกัดหรือไม่หลากหลายเพียงพอ เช่น เสียงของบุคคลนั้น ๆ ที่ไม่ได้มีการบันทึกไว้อย่างครบถ้วน หรือมีคุณภาพไม่ดี จะทำให้การสร้างเสียงปลอมแปลงมีความผิดเพี้ยนและอาจสามารถตรวจจับได้ง่ายขึ้น (Mirsky & Akhtar, 2020) อย่างไรก็ตาม ความท้าทายนี้ยังคงเป็นเรื่องสำคัญในวงการนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องจากต้องมีการจัดเก็บและรักษาข้อมูลเสียงของบุคคลในฐานะข้อมูลที่มีคุณภาพสูงเพียงพอในการตรวจสอบ

4.) ความเสี่ยงจากการใช้งานในทางที่ผิด การใช้ Deepfake Audio ในทางที่ผิดสามารถนำไปสู่การบิดเบือนหลักฐานหรือข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมได้ การสร้างเสียงปลอมแปลงสามารถนำไปสู่การนำเสนอหลักฐานเท็จในคดีความ โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางอาญา หรือการทำลายหลักฐาน (Fraser, 2020) ตัวอย่างเช่น หากผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิดสามารถสร้างเสียงปลอมของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีหรือเสียงที่สามารถบิดเบือนข้อเท็จจริงได้ ก็จะทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเสียหาย การตรวจสอบความถูกต้องของเสียงปลอมจึงเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและสามารถสร้างเสียงที่เลียนแบบได้อย่างแม่นยำทำให้กระบวนการยุติธรรมอาจได้รับผลกระทบจากข้อมูลเท็จที่นำมาใช้ในการพิสูจน์ความผิด (Chesney & Citron, 2019)

5.) ความจำเป็นในการพัฒนาเครื่องมือใหม่ เพื่อรับมือกับความท้าทายที่เกิดจากการใช้ Deepfake Audio ในงานนิติวิทยาศาสตร์และการบังคับใช้กฎหมาย มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ ที่สามารถตรวจจับและวิเคราะห์เสียงที่เกิดจากการปลอมแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Mirsky & Akhtar, 2020) เช่น การใช้เทคนิค Digital Signal Processing (DSP) หรือ Machine Learning Algorithms ที่สามารถแยกแยะลักษณะเสียงที่ถูกเปลี่ยนแปลงออกจากเสียงธรรมชาติได้อย่างชัดเจน

6.) ปัญหาด้านกฎหมายและจริยธรรม การใช้ Deepfake Audio ยังสร้างปัญหาทางด้านกฎหมายและจริยธรรม เนื่องจากเทคโนโลยีนี้อาจถูกนำไปใช้ในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือการละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคลต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีนี้ในการสร้างเสียงปลอมโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเสียงนั้น ๆ อาจทำให้เกิดการละเมิดสิทธิทางจริยธรรมและกฎหมายได้ (Fraser, 2020) การควบคุมการใช้เทคโนโลยี Deepfake Audio จึงเป็นเรื่องสำคัญในการปกป้องสิทธิของบุคคลและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ

7.) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตรวจจับ Deepfake Audio ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ใช้ในการตรวจจับเสียง Deepfake โดยเฉพาะเครื่องมือที่ใช้การวิเคราะห์ ลักษณะคลื่นเสียง ที่อาจแสดงถึงความผิดปกติ เช่น การตรวจจับการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของเสียง เช่น ความผิดปกติในระดับความถี่หรือเสียงที่มีลักษณะไม่เป็นธรรมชาติ (Nguyen & et, 2020) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการพัฒนาเครื่องมือเหล่านี้ แต่ก็ยังมีความท้าทายในการตรวจจับเสียงปลอมแปลงในหลาย ๆ กรณี

โดยสรุปแล้ว เทคโนโลยี Deepfake Audio แม้จะนำมาซึ่งนวัตกรรมในด้านต่าง ๆ แต่ก็มีความท้าทายที่สำคัญในด้านนิติวิทยาศาสตร์และกระบวนการยุติธรรม การตรวจสอบเสียงปลอมแปลงที่ใช้เทคโนโลยีนี้เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและต้องใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อป้องกันการบิดเบือนข้อมูลในกระบวนการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ความท้าทายเหล่านี้ยังคงต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการสร้างความน่าเชื่อถือและประสิทธิภาพในการตรวจจับ Deepfake Audio

2.3.3 มาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสียง Securing Audio Data in the Digital Age

ในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลเสียงได้รับความนิยมมากขึ้นในหลายอุตสาหกรรม ตั้งแต่การสื่อสารทางธุรกิจ ไปจนถึงการใช้งานในการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสียงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากขึ้น เนื่องจากข้อมูลเสียงมีความเสี่ยงที่จะถูกแฮ็ก, ปลอมแปลง หรือรั่วไหลจากระบบที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้นการจัดการและรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสียงจึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาและปรับใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

1.) การเข้ารหัสข้อมูลเสียง (Audio Encryption) หนึ่งในมาตรการหลักในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสียงคือการเข้ารหัสข้อมูลเสียง Audio Encryption การเข้ารหัสนี้ช่วย

ปกป้องข้อมูลเสี่ยงจากการถูกดักฟังหรือเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสที่มีความปลอดภัยสูง เช่น Advanced Encryption Standard (AES) หรือ Rivest-Shamir-Adleman (RSA) ซึ่งเป็นการเข้ารหัสข้อมูลเสี่ยงทั้งในขณะส่งผ่าน (in transit) หรือเก็บไว้ในฐานข้อมูล (at rest) เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงข้อมูลเสี่ยงได้ (Wang & et, 2017) การใช้การเข้ารหัสเสี่ยงเป็นมาตรการที่สำคัญสำหรับองค์กรที่มีข้อมูลเสี่ยงที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลทางการแพทย์ โดยเฉพาะในกรณีของการบันทึกการสนทนา หรือการให้คำปรึกษาผ่านทางโทรศัพท์ ซึ่งอาจมีความเสี่ยงจากการถูกเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Zhang & Jiang, 2019)

2.) การใช้การตรวจสอบการเข้าถึง (Access Control) การควบคุมการเข้าถึง (Access Control) เป็นอีกหนึ่งมาตรการสำคัญในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสี่ยง โดยการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลที่สามารถทำได้ตามบทบาทหรือประเภทของผู้ใช้ ซึ่งการตั้งค่าสิทธิ์การเข้าถึงอย่างเหมาะสมสามารถป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าถึงหรือแก้ไขข้อมูลเสี่ยงที่ถูกบันทึกไว้ได้ (Ferreira & al, 2020) การใช้ Role-Based Access Control (RBAC) หรือ Mandatory Access Control (MAC) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการจำกัดการเข้าถึงข้อมูล โดยผู้ที่ได้รับสิทธิ์เฉพาะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เท่านั้น และไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเสี่ยงของบุคคลอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตได้ (He & al, 2018) นอกจากนี้ การใช้ระบบยืนยันตัวตนแบบหลายขั้นตอน (Multi-Factor Authentication) ยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลเสี่ยงได้มากขึ้น

3.) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data Integrity) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล (Data Integrity) เป็นกระบวนการในการตรวจสอบว่าเสี่ยงที่ถูกบันทึกหรือเก็บรักษาไม่ได้ถูกดัดแปลงหรือปลอมแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาต เทคโนโลยี Hashing และ Digital Signatures มักจะถูกนำมาใช้เพื่อยืนยันว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเสี่ยงตั้งแต่เวลาที่บันทึกจนถึงการใช้งาน (Sweeney & Tian, 2020) การใช้ Message Authentication Code (MAC) หรือ Hash-based Message Authentication Code (HMAC) สามารถช่วยให้ผู้ตรวจสอบตรวจสอบได้ว่าเสี่ยงที่ได้รับมีความสมบูรณ์และไม่ได้ถูกแก้ไขในระหว่างการส่งข้อมูลหรือการจัดเก็บ โดยการใช้ SHA-256 หรือ MD5 ในการแฮชข้อมูลเสี่ยงเป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการรับประกันความสมบูรณ์ของข้อมูล (Khamphakdee & Rattanawiboonsin, 2020)

4.) การป้องกันการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต (Unauthorized Access Protection) การป้องกันการเข้าถึงข้อมูลเสี่ยงโดยไม่ได้รับอนุญาตยังเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสี่ยง โดยการใช้ Firewalls, Intrusion Detection Systems (IDS),

และ Intrusion Prevention Systems (IPS) ช่วยในการตรวจสอบและป้องกันการเข้าถึงระบบที่มีข้อมูลเสี่ยงโดยบุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาต(Sun & et, 2019)นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบการเข้าถึงที่ทันสมัย เช่น Biometric Authentication ซึ่งรวมถึงการใช้ ลายนิ้วมือ หรือ การสแกนใบหน้า ก็ช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลเสี่ยงได้มากขึ้น(Jain & al., 2020)

5.) การป้องกันจากการโจมตีทางไซเบอร์ (Cyber Attack Protection) ข้อมูลเสี่ยงยังคงเสี่ยงต่อการโจมตีทางไซเบอร์ ซึ่งอาจรวมถึงการโจมตีจากมัลแวร์ที่สามารถดักฟังหรือขโมยข้อมูลเสี่ยงได้ ดังนั้นการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการป้องกันการโจมตีจากภายนอก เช่น การใช้ Antivirus และ Anti-malware software รวมถึงการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสี่ยงในระยะยาว(Y. Liu & et, 2019) การใช้ระบบ Secure Sockets Layer (SSL) และ Transport Layer Security (TLS) สำหรับการส่งข้อมูลเสี่ยงที่มีการเข้ารหัสยังสามารถช่วยป้องกันการโจมตีระหว่างการส่งข้อมูลเสี่ยงผ่านเครือข่ายได้อีกด้วย (Tao et al., 2020)

6.) การสำรองข้อมูลเสี่ยง (Data Backup) การสำรองข้อมูลเสี่ยงเป็นวิธีที่สำคัญในการป้องกันการสูญหายของข้อมูลเสี่ยงในกรณีที่เกิดความผิดพลาดจากระบบหรือการโจมตีจากภายนอก การสำรองข้อมูลที่มีความสำคัญเช่น ข้อมูลเสี่ยงควรทำอย่างสม่ำเสมอและควรใช้ระบบที่มีความปลอดภัยสูง เช่น Cloud Backup หรือ Off-site Backup ซึ่งมีการเข้ารหัสข้อมูลเสมอ (Yang et al., 2020) การเก็บข้อมูลเสี่ยงในที่ปลอดภัยจะช่วยให้สามารถกู้คืนข้อมูลในกรณีที่เกิดการสูญหายหรือการถูกทำลายจากการโจมตีทางไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้วมาตรการการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลเสี่ยงมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลเสี่ยงถูกใช้ในหลายอุตสาหกรรม การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การเข้ารหัสข้อมูล การควบคุมการเข้าถึง การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการรักษาความปลอดภัยข้อมูลเสี่ยงในทุก ๆ ขั้นตอน ตั้งแต่การบันทึกจนถึงการจัดเก็บและการส่งข้อมูล การพัฒนาและปรับใช้มาตรการเหล่านี้จะช่วยป้องกันข้อมูลเสี่ยงจากการถูกโจมตีหรือปลอมแปลง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยของ Saurabh Jaiswal และคณะ (Saurabh, Mukesh, Shantam, Sarita, & Mukesh, 2023) ทำการศึกษาการใช้ไฟล์เสียงเป็นหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม รวมถึงปัจจัยทางกฎหมายและเทคนิคที่เกี่ยวข้องในการประเมินมูลค่าหลักฐานเสียงและความสามารถในการยอมรับในศาล ผลการศึกษาคือไฟล์เสียงมีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงแหล่งที่มาของไฟล์เสียงและกระบวนการที่ใช้ในการบันทึก การเก็บรักษา และการส่งต่อไฟล์เสียงนั้น ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าหลักฐานเสียงไม่ได้ถูกดัดแปลงหรือปลอมแปลง ไฟล์เสียงที่นำมาใช้เป็นหลักฐานในศาลจะต้องได้รับการยอมรับจากศาลตามมาตรฐานทางกฎหมาย เช่น หลักการของ Chain of Custody ซึ่งหมายถึงการสามารถติดตามประวัติการเปลี่ยนมือของหลักฐานได้ เพื่อพิสูจน์ว่าไม่มีการปรับเปลี่ยนหรือบิดเบือนข้อมูล การตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของไฟล์เสียงเป็นสิ่งสำคัญ โดยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น การตรวจจับลักษณะเฉพาะของเสียง หรือ การวิเคราะห์ทางสัญญาณดิจิทัล เพื่อป้องกันการปลอมแปลงไฟล์เสียง เทคนิคเหล่านี้ช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่าไฟล์เสียงที่นำมาใช้เป็นของจริงหรือมีการดัดแปลง ไฟล์เสียงที่มีความถูกต้องและมีการตรวจสอบตามมาตรฐานที่กำหนด สามารถยอมรับเป็นหลักฐานได้ในศาล อย่างไรก็ตาม การพิสูจน์ความถูกต้องของไฟล์เสียงในศาลอาจเผชิญกับความท้าทายทางเทคนิค เช่น การนำเสนอหลักฐานจากเทคนิคที่ซับซ้อน หรือการโต้แย้งในแง่ของการบิดเบือนข้อมูลเสียง ข้อจำกัดในการใช้ไฟล์เสียงคือการใช้ไฟล์เสียงเป็นหลักฐานในบางกรณีอาจเผชิญกับความท้าทายจากการใช้งานเทคโนโลยีที่ผิดกฎหมาย เช่น การใช้ Deepfake Audio ที่สามารถปลอมแปลงเสียงของบุคคลได้อย่างละเอียด ซึ่งทำให้การยอมรับหลักฐานเสียงในศาลต้องระมัดระวังมากขึ้น โดยสรุปผลการศึกษาเน้นย้ำว่าไฟล์เสียงสามารถมีมูลค่าเป็นหลักฐานที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม แต่ต้องมีการพิจารณาทางกฎหมายและเทคนิคที่รอบคอบ เพื่อให้สามารถยอมรับและพิสูจน์ความถูกต้องของไฟล์เสียงได้อย่างมั่นใจ การพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบและรักษาความปลอดภัยของไฟล์เสียงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มความเชื่อถือในฐานะหลักฐานทางกฎหมาย

ผลการศึกษาของ Hasan Fayyad-Kazan และคณะ (Hasan, Ale, Imad, & Sondos, 2021) ทำการศึกษาเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในงานนิติวิทยาศาสตร์เสียง (Audio Forensics) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และตรวจสอบหลักฐานเสียงที่สามารถนำไปใช้ในการพิสูจน์ความจริงในกระบวนการยุติธรรม ผลการศึกษารอบคอบเทคนิคหลักๆ ดังนี้ การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของเสียง เช่น ความถี่ ความยาวคลื่น และการปรับเสียง (pitch) เป็นเทคนิคพื้นฐานในการตรวจสอบว่าเสียงที่บันทึก

มานั้นเป็นของจริงหรือถูกปลอมแปลง การตรวจสอบลักษณะเสียงสามารถช่วยในการระบุแหล่งที่มาของเสียงและผู้พูดได้ เทคโนโลยีที่ช่วยตรวจจับเสียงที่ถูกปลอมแปลง เช่น การใช้เทคนิค Deepfake Audio ที่สามารถสร้างเสียงปลอมได้อย่างแม่นยำ การตรวจสอบนี้ทำได้โดยการวิเคราะห์พฤติกรรมของเสียงในลักษณะต่างๆ เช่น จังหวะของการพูด ความผิดปกติของการออกเสียง หรือการวิเคราะห์ลักษณะคลื่นเสียง (waveform) เพื่อหาความแตกต่างที่เกิดจากการปลอมแปลง การเก็บหลักฐานเสียงที่มีความสำคัญในกระบวนการนิติวิทยาศาสตร์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่เข้มงวด เช่น การรักษาความสมบูรณ์ของหลักฐาน (Chain of Custody) และการใช้เครื่องมือบันทึกที่มีคุณภาพสูง เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงหรือการบิดเบือนข้อมูลเสียงระหว่างกระบวนการ บางครั้งข้อมูลเสียงที่บันทึกอาจมีสัญญาณรบกวนที่ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน การใช้เทคนิคการลดเสียงรบกวน (noise reduction) และการปรับปรุงคุณภาพเสียง (signal enhancement) เป็นวิธีที่ช่วยให้การวิเคราะห์เสียงที่มีคุณภาพต่ำสามารถตรวจสอบได้ดีขึ้น การใช้เทคนิคในการระบุบุคคลจากเสียงพูด เช่น การเปรียบเทียบคุณสมบัติของเสียงพูดจากไฟล์เสียงกับฐานข้อมูลของเสียงที่บันทึกไว้ก่อนหน้านี้ โดยสามารถใช้ Speaker Recognition หรือ Voice Biometrics เพื่อยืนยันว่าเสียงที่บันทึกนั้นเป็นของบุคคลที่ถูกกล่าวถึง การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียงในกระบวนการพิสูจน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความสมบูรณ์ของการเก็บรักษาหลักฐาน ความชัดเจนของเสียง และการปรับปรุงคุณภาพเสียง เทคนิคเหล่านี้ช่วยในการตัดสินใจว่าหลักฐานเสียงมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในศาลได้ สรุปผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคนิคต่างๆ ในการวิเคราะห์เสียงที่ใช้ในงานนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและพิสูจน์หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม การพัฒนาเทคนิคใหม่ๆ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการตรวจสอบเสียงปลอมแปลง รวมถึงการรักษามาตรฐานการเก็บหลักฐานเสียงอย่างเคร่งครัด เป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มความเชื่อถือและประสิทธิภาพของหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม

ผลการวิจัยของ Nolan (Nolan, 1983) มุ่งศึกษาองค์ประกอบทางสัทศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานในการระบุผู้พูด เช่น ความถี่เสียง การเปลี่ยนแปลงของฟอร์แมนต์ (ความถี่ที่เด่นชัดในเสียงพูด ซึ่งเกิดจากการเปล่งเสียงผ่านอวัยวะพูด เช่น ลิ้น เพดาน ช่องปาก) และจังหวะการพูด โดยชี้ให้เห็นว่าเสียงของแต่ละบุคคลมีลักษณะเฉพาะที่สามารถนำมาใช้แยกแยะตัวบุคคลได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การวิเคราะห์เสียงมีความน่าเชื่อถือ จำเป็นต้องอาศัยฐานข้อมูลเสียงที่ได้มาตรฐาน และกระบวนการวิเคราะห์ที่เป็นระบบตามหลักวิทยาศาสตร์ งานชิ้นนี้จึงถือเป็นการวางรากฐานทางทฤษฎีให้กับการนำเสียงมาใช้ในการพิสูจน์ตัวบุคคลในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะในทางกฎหมาย

ผลการวิจัยของ French (French, 1990) นำเสนอภาพรวมของการใช้ศาสตร์นิติเวชในกระบวนการยุติธรรม โดยเน้นไปที่การใช้งานในสหราชอาณาจักรและยุโรป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าศาลส่วนใหญ่ยังมีความลังเลในการรับฟังหลักฐานเสียง โดยเฉพาะเมื่อพยานหลักฐานมาจากการฟังของบุคคลทั่วไป ซึ่งมีโอกาสผิดพลาดสูง French จึงเสนอว่าในการนำเสียงมาใช้เป็นหลักฐานควรมีผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงเป็นผู้ให้การในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับหลักฐานเสียง และลดปัญหาข้อโต้แย้งในกระบวนการพิจารณาคดี

ผลการวิจัยของหิรัญญา ปะดุกา และ ปณณธร หอมบุญมา (หิรัญญา & ปณณธร, 2564) ทำการศึกษาความหมาย แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนการสืบพยาน ศึกษาถึงแนวคิดของกระบวนการการตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนการสืบพยานของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ศึกษากฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนการสืบพยานและเพื่อกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนสืบพยานของประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา ระเบียบ ประกาศและเอกสารอื่น ๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาในแต่ละประเด็นปัญหา ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเปิดเผยพยานหลักฐานหรือการตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนวันนัดสืบพยาน ในระบบกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173/1 และมาตรา 173/2 วรรคแรก บัญญัติให้ศาลมีอำนาจกำหนดให้มีวันเปิดเผย หรือตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการสืบพยาน ซึ่งจะมีขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลซึ่งไม่ได้ใช้ในคดีอาญาทุกคดีและกับพยานหลักฐานทุกประเภท ทำให้ในคดีอาญาที่ไม่มีการตรวจพยานหลักฐาน จำเลยก็จะมีสิทธิดังกล่าว รวมถึงแนวทางการตรวจพยานหลักฐานและการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเป็นไปในแนวทางของการค้นหาความจริงแบบต่อสู้คดี (Adversarial System หรือ Fight Theory) ในคดีแพ่ง ซึ่งเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนที่มีความเท่าเทียมกัน จึงไม่เหมาะสมในการนำมาใช้กับคดีอาญา ส่งผลให้กระบวนการตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนสืบพยานของประเทศไทยยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ

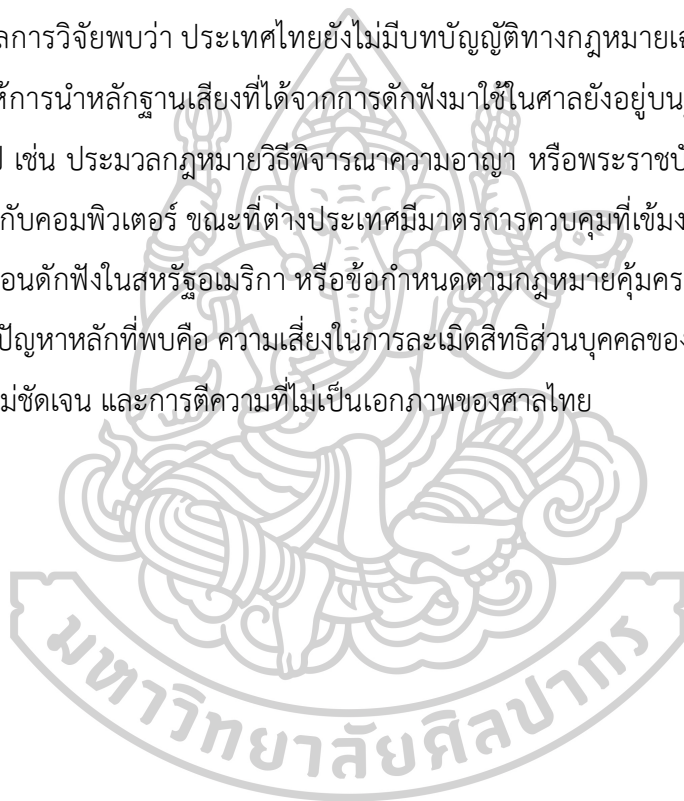
ผลการวิจัยของ อธิ์ชชา กุศลปฏิการ (อธิ์ชชา กุศลปฏิการ, วรณวิภา เมืองถ้ำ, & สุพัตรา แผนวิจิต, 2565) ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยเฉพาะในกรณีที่พยานหลักฐานที่ใช้ในการตัดสินคดีเป็นหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาคือ พยานผู้เชี่ยวชาญทางนิติวิทยาศาสตร์มีบทบาท

สำคัญในการช่วยให้ศาลสามารถทำการวินิจฉัยข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยการนำเสนอหลักฐานที่มีความแม่นยำและเชื่อถือได้ เช่น การวิเคราะห์ DNA ลายนิ้วมือ การตรวจสอบอาวุธ และการตรวจพิสูจน์ในทางเทคนิคต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะช่วยให้ศาลมีความเข้าใจที่ดีขึ้นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งบางครั้งไม่สามารถเข้าใจได้ง่ายโดยผู้พิพากษาหรือทนายความที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในสาขานั้น การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นหลักฐานที่มีความแม่นยำและมีข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ ทำให้พยานหลักฐานเหล่านี้สามารถเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในคดีที่มีความซับซ้อนหรือไม่สามารถพิจารณาได้จากพยานบุคคลเพียงอย่างเดียว การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในศาลต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด เช่น การพิสูจน์คุณสมบัติของพยานผู้เชี่ยวชาญว่ามีความรู้และประสบการณ์ที่เพียงพอในการให้คำให้การ การนำเสนอหลักฐานจะต้องไม่ขัดต่อหลักการของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และต้องมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหล่านั้น แม้ว่าพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะมีความสำคัญ แต่ก็ยังมีข้อจำกัด เช่น การตีความผลการตรวจสอบที่อาจขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน หรือข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการเก็บรักษาหลักฐาน การจัดเก็บและการตรวจสอบพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงต้องมีมาตรการที่เคร่งครัดเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่เป็นกลางและอิงตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างยุติธรรมและถูกต้อง การให้คำให้การของพยานผู้เชี่ยวชาญสามารถเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินคดีในศาล โดยเฉพาะในคดีที่หลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถนำมาประกอบการพิจารณาคดีได้ สรุปผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการพิจารณาคดีอาญา โดยเฉพาะในการใช้พยานผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ต้องคำนึงถึงมาตรฐานและข้อกำหนดทางกฎหมาย เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีความแม่นยำและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยของ สุภิดา ดวงไสว (ดวงไสว, 2561) เรื่อง ปัญหาการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มุ่งเน้นการวิเคราะห์การนำเสียงและภาพที่บันทึกได้ในระหว่างการจับกุมมาใช้เป็นพยานหลักฐานในศาล งานวิจัยชี้ให้เห็นว่า แม้การบันทึกดังกล่าวสามารถช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของถ้อยคำรับสารภาพและทำให้ศาลตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่หากขั้นตอนการบันทึกไม่ได้เป็นไปตามหลักกฎหมาย เช่น การไม่แจ้ง

สิทธิผู้ถูกจับกุม การขาดทนายความเข้าร่วม หรือมีการบังคับขู่เข็ญ ศาลย่อมอาจไม่รับฟังหลักฐานนั้น ปัญหาสำคัญที่พบคือ การบันทึกเสียงและภาพยังขาดมาตรฐานกลางที่ชัดเจน และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในไทยมีศักยภาพด้านเทคโนโลยีไม่เท่ากัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหา

ผลการวิจัยของ พรชชา บำรุงศรี (บำรุงศรี, 2562) เรื่อง มาตรการในการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาการดักฟังและบันทึกเสียงในเคสสถาน ได้สะท้อนอีกแง่มุมหนึ่งของการใช้เสียงเป็นหลักฐาน โดยมุ่งศึกษาการดักฟังและบันทึกเสียงในสถานที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่ที่กฎหมายคุ้มครองความเป็นส่วนตัวอย่างสูง ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายเฉพาะที่รองรับมาตรการดังกล่าว ทำให้การนำหลักฐานเสียงที่ได้จากการดักฟังมาใช้ในศาลยังอยู่บนฐานของการตีความตามกฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ขณะที่ต่างประเทศมีมาตรการควบคุมที่เข้มงวดกว่า เช่น การต้องขออนุญาตศาลก่อนดักฟังในสหรัฐอเมริกา หรือข้อกำหนดตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป ปัญหาหลักที่พบคือ ความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกดักฟัง ช่องโหว่ทางกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจน และการตีความที่ไม่เป็นเอกภาพของศาลไทย

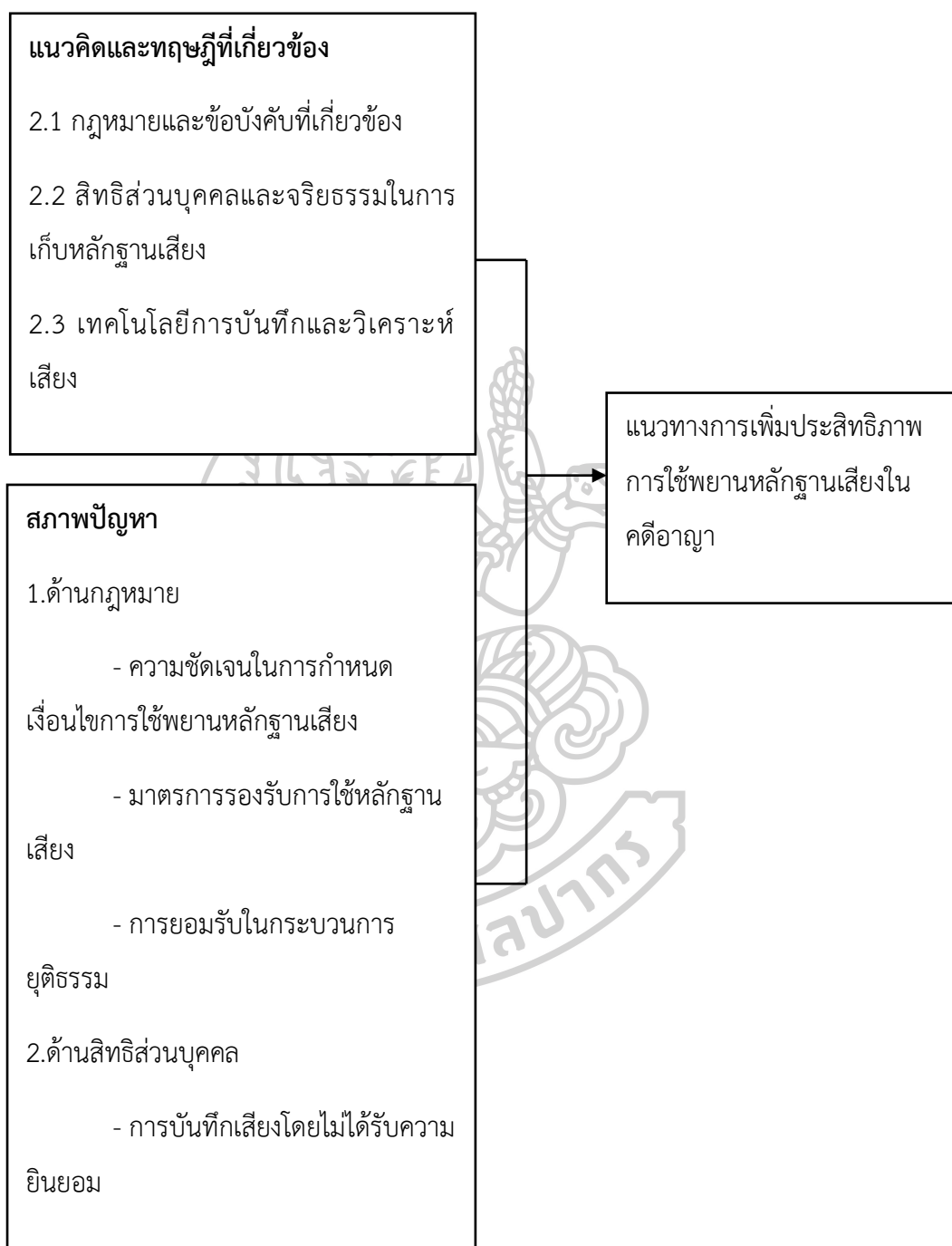
สรุปประเด็นที่ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่ศึกษา	ทริณูญา	ธีรัชชา	พริชชา บำรุงศรี	สุริดา ดวงใส	Hasan Fayyad-Kazan	Saurabh Jaiswal	Francis Nolan	Peter French
1.การใช้เสียงในกระบวนการพิสูจน์ในศาล			✓		✓	✓		
2.เทคนิคการตรวจสอบหลักฐานเสียงในงานนิติวิทยาศาสตร์					✓	✓		✓
3.การใช้เทคโนโลยีบันทึกเสียงในกระบวนการสอบสวน							✓	
4.การใช้เสียงเป็นหลักฐานในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ		✓			✓	✓		
5.การประเมินความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของหลักฐานเสียง				✓	✓	✓		
6.การป้องกันการปลอมแปลงเสียง					✓			✓
7.บทบาทของพยานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเสียง		✓						
8.กระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนการสืบพยาน	✓							

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าการวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การวิเคราะห์การใช้เสียงเป็นหลักฐานในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของหลักฐานเสียง ยังไม่มีการศึกษากฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐานการใช้หลักฐานเสียงในประเทศไทยและต่างประเทศมากนัก ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงทำการศึกษากฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐานการใช้หลักฐานเสียงในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์คดีที่ใช้หลักฐานเสียง เพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักฐานเสียงมาใช้ในคดีอาญา 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้

ลักษณะของการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) ที่วิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย ข้อบังคับ มาตรฐาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม มุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตอบคำถามการวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงาน

ขอบเขตการศึกษา

1. การศึกษาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. การวิเคราะห์กรณีศึกษาคำพิพากษาและคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานเสียง

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยนี้คือข้อมูลและแหล่งความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการเก็บหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยครอบคลุมข้อมูลในมิติต่าง ๆ คือ กฎหมายและข้อบังคับ งานวิจัยและบทความทางวิชาการ รวมถึงคำพิพากษาและคำวินิจฉัย ซึ่งในประเทศไทย จะศึกษาคำพิพากษาในระหว่างปี พ.ศ. 2534-2564 ที่เกี่ยวข้องในการใช้พยานหลักฐานเสียงจำนวน 24 คำพิพากษา โดยในแต่ละประเทศจะศึกษาคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องในการใช้พยานหลักฐานเสียง จำนวน 5 คำพิพากษา เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกามีระบบกฎหมายที่พัฒนาด้านพยานหลักฐานอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องการใช้หลักฐานเสียง ซึ่งถูกกำหนดและควบคุมอย่างชัดเจนภายใต้ Federal Rules of Evidence (กฎหมายหลักฐานของรัฐบาลกลาง) รวมถึงกฎหมายไทยมีการรับรองหลักการเรื่อง การได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 226/1 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งคล้ายคลึงกับแนวปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา การอ้างอิงสหรัฐอเมริกาก็จะช่วยเสริมความเข้าใจในแนวคิดเรื่องการได้มาของหลักฐาน และการวินิจฉัยว่าหลักฐานนั้นควรได้รับการรับฟังหรือไม่

ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์เอกสารและงานที่เกี่ยวข้อง โดยทำการศึกษาจากการสืบค้นสิ่งพิมพ์และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ตรวจสอบข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยพิจารณาจากปัจจัยปัญหาต่างๆ เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดก็นำมาวิเคราะห์แยกประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และตรงกับวัตถุประสงค์งานวิจัย สร้างกรอบแนวคิดงานวิจัยรวมถึงกำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- 1) เป็นบุคคลซึ่งผ่านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในชั้นศาล มีประสบการณ์ทำงานไม่น้อยกว่า 7 ปี
- 2) ครอบคลุมด้านการใช้กฎหมายและการสอบสวน
- 3) สามารถให้ข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาได้เป็นอย่างดีจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียด

ผู้วิจัยได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) รวมทั้งสิ้น 8 คนประกอบด้วย 1) ทนายความ 4 คน 2) พนักงานสอบสวน 3 คน และ อัยการ 1 คน

3.3 เครื่องมือในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือและกระบวนการที่มีความเหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นที่การวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

1.) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยเครื่องมือนี้ใช้สำหรับศึกษาข้อมูลจาก กฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรฐาน ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และ General Data Protection Regulation คำพิพากษาและคำวินิจฉัยของศาลในประเทศไทยและต่างประเทศ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเก็บและใช้หลักฐานเสียง

2.) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อระบุประเด็นสำคัญและแนวโน้มจากข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยเครื่องมือนี้ช่วยในการ แยกแยะข้อมูลออกเป็นหัวข้อย่อย เช่น กฎหมาย สิทธิส่วนบุคคล จริยธรรม และเทคโนโลยี ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย เช่น ผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม

3.) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) เครื่องมือนี้ใช้ในการ เปรียบเทียบกฎหมายและมาตรฐานในประเทศไทยกับต่างประเทศ เช่น การเปรียบเทียบ GDPR กับ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) การวิเคราะห์ความแตกต่างในการยอมรับหลักฐานเสียงระหว่างประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกฎหมาย ข้อบังคับ คำพิพากษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น ระบบ Deka.supreamcourt.or.th สำหรับคำพิพากษาในประเทศไทย และแหล่งข้อมูลนานาชาติสำหรับกฎหมายต่างประเทศ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามหัวข้อ ได้แก่ กฎหมาย จริยธรรม และสิทธิส่วนบุคคล

การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview)

1) ผู้วิจัยประสานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแจ้งวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และกำหนดวัน เวลา และวิธีการสัมภาษณ์ตามที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะดวก

2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ โดยวิธีการจดบันทึกการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียง โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อน

3) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์แยกแยะประเด็นสำคัญ เลือกใช้ข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย และนำมาวิเคราะห์กับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทางเอกสารเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มความน่าเชื่อถือของงานวิจัยนี้

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อระบุประเด็นสำคัญและแนวโน้มจากข้อมูลที่รวบรวมได้ การจำแนกข้อมูล (Data Categorization) ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกจัดหมวดหมู่ตามหัวข้อสำคัญ ได้แก่

- 1.1.) กฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเสียง
- 1.2.) เทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบหลักฐานเสียง
- 1.3.) จริยธรรมและผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ จัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบ และตรวจสอบความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) ซึ่งการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลคือการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาถูกต้องหรือไม่ โดยพิจารณาจากแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาจากแหล่งบุคคลจำนวน 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย 1) หน่วยงาน 2) พนักงานสอบสวน 4) อัยการ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์กฎหมายและแนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการตีความและการรับฟังหลักฐานเสียงของศาลไทย รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล และเสนอแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ การจัดทำบทที่ 4 ได้อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากสองส่วนสำคัญ ได้แก่ ประการแรกการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งรวมถึงกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานเสียง เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และ 226/1 พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับการรับฟังหรือไม่รับฟังหลักฐานเสียง เพื่อสกัดสาระสำคัญของแนวทางการวินิจฉัยของศาล และระบุเหตุผลหลักที่ศาลใช้ประกอบการตัดสินใจ ประการที่สองการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยทนายความ 4 คน อัยการ 1 คน และพนักงานสอบสวน 3 คน เพื่อเก็บข้อมูลจากประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีจริง โดยเฉพาะในประเด็นความถูกต้องของกระบวนการบันทึกเสียง ความน่าเชื่อถือของไฟล์เสียง และข้อจำกัดทางกฎหมายและเทคนิค ผลการวิเคราะห์ในบทนี้จึงเกิดจากการ บูรณาการข้อมูลทั้งเชิงเอกสารและเชิงประสบการณ์เพื่อนำมาสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญาของประเทศไทย ทั้งในแง่ของกฎหมาย เทคโนโลยี และสิทธิมนุษยชน โดยในส่วนต้นของบทจะนำเสนอการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา เพื่ออธิบายแนวทางการรับฟังหรือไม่รับฟังหลักฐานเสียง จากนั้นจึงวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแนววินิจฉัยของศาลกับการรับรู้ของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา โดยมุ่งวิเคราะห์กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรฐานทางเทคโนโลยีและหลักจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนบุคคล เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการรับฟังพยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้วิธี การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยอาศัยเทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นเครื่องมือหลักในการสกัดประเด็นจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงกฎหมาย เอกสารวิชาการ และ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่เป็นกรณีศึกษา เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการตีความและการใช้หลักฐานเสียงในทางปฏิบัติของศาล นอกจากนี้ ยังนำข้อมูลจาก การเปรียบเทียบกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมถึงผลการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ปฏิบัติงานจริงในกระบวนการยุติธรรมมาประกอบการตีความเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

แหล่งข้อมูลหลักในการวิเคราะห์ประกอบด้วย บทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังพยานหลักฐานเสียง ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นฐานทางกฎหมายในการพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของการได้มาซึ่งหลักฐานเสียง กฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกและการใช้เสียงเป็นหลักฐาน เช่น *Federal Wiretap Act* และ *Federal Rules of Evidence* ของสหรัฐอเมริกา ตลอดจน *General Data Protection Regulation (GDPR)* ของสหภาพยุโรป เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบแนวทางและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล คำพิพากษาศาลฎีกา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์แนวทางการตีความของศาลต่อการรับฟังหรือไม่รับฟังหลักฐานเสียงในคดีอาญา รวมทั้งเพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเสียงในทางปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวได้จัดแบ่งออกเป็น สามส่วนหลัก คือ ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมุ่งศึกษากฎหมาย เทคโนโลยี และจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียง มุ่งวิเคราะห์สาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียง ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการตีความของศาลต่อหลักฐานเสียง โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของการได้มาซึ่งเสียง มาตรฐานทางเทคนิคในการตรวจสอบ และข้อจำกัดด้านจริยธรรมและสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังใช้ข้อมูลจากคำพิพากษาศาลฎีกาและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุแนวโน้มการรับฟังหรือไม่รับฟังหลักฐานเสียงของศาลไทย

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมาย เทคโนโลยี และสิทธิส่วนบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสามในการรับฟังพยานหลักฐานเสียงในศาลไทย เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลจากส่วนแรก เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสามองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ กฎหมายที่ใช้กำกับการได้มาซึ่งหลักฐานเสียง เทคโนโลยีที่ใช้ตรวจสอบความถูกต้องของเสียงและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลที่อาจได้รับผลกระทบจากการบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม การวิเคราะห์ในส่วนนี้มุ่ง

ชี้ให้เห็นว่า เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจนศาลย่อมมีแนวโน้มให้ความเชื่อมั่นและรับฟังพยานหลักฐานเสียงมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการรับฟังพยานหลักฐานเสียงในชั้นศาล ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิเคราะห์เนื้อหา และผลการเปรียบเทียบกฎหมาย เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาเชิงระบบ ได้แก่ การจัดทำกฎหมายเฉพาะ ว่าด้วยพยานหลักฐานเสียง การจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อตรวจสอบและรับรองเสียง การกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคและจริยธรรมที่ใช้ร่วมกันระหว่างนักกฎหมายและนักนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจน การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้สามารถประเมินพยานหลักฐานเสียงได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและสิทธิมนุษยชน

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

4.1.1 กฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเสียง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในเชิงกฎหมาย ข้อกำหนดทางจริยธรรม เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และคำพิพากษาคดีอาญาที่น่าเสี่ยงมาใช้เป็นพยานหลักฐาน เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับหลักฐานเสียงในชั้นศาล ความปลอดภัยของข้อมูลเสียง สิทธิส่วนบุคคล และอัตราการใช้เสียงในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่ได้อ้างไว้ตั้งแต่ต้น การวิเคราะห์เนื้อหากฎหมาย พบว่า กฎหมายไทยโดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และ 226/1 เป็นบทบัญญัติที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดว่าพยานหลักฐานใดจะสามารถรับฟังได้หรือไม่ โดยหลักการคือพยานหลักฐานใดที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายจะต้องถูกตัดออกจากการพิจารณา ยกเว้นศาลเห็นว่าการรับฟังนั้นเป็นประโยชน์มากกว่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ความไม่ชัดเจนของกฎหมายในส่วนของคำว่า “ได้มาโดยมิชอบ” ทำให้เกิดข้อถกเถียงในทางปฏิบัติอยู่เสมอ โดยเฉพาะในกรณีของหลักฐานเสียงที่อาจได้มาจากการดักฟัง การบันทึกเสียงลับ หรือการขาดการยินยอมจากคู่สนทนา ซึ่งในทางกฎหมายยังไม่มีบทบัญญัติที่เฉพาะเจาะจงพอที่จะรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้ทั้งหมด

4.1.2 เทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบหลักฐานเสียง

ในด้านเทคโนโลยี พบว่าเทคโนโลยีการบันทึกเสียงและการวิเคราะห์เสียงมีความก้าวหน้าอย่างมาก เช่น การใช้ Voice Biometrics ในการยืนยันตัวตน การใช้ AI วิเคราะห์ความถูกต้องของเสียง หรือแม้แต่การใช้ระบบ Blockchain ในการยืนยัน chain of custody ของไฟล์เสียง อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีเหล่านี้ยังมีความเสี่ยง เช่น การถูกปลอมแปลงเสียงด้วยเทคโนโลยี Deepfake Audio ที่สามารถสร้างเสียงเลียนแบบบุคคลได้อย่างแนบเนียน ทำให้ศาลต้องใช้ความระมัดระวังในการประเมินหลักฐานเสียง โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องพิสูจน์ความแท้จริงและความสมบูรณ์ของไฟล์เสียง เช่น การตรวจสอบ Metadata หรือการวิเคราะห์รูปคลื่นเสียงประกอบ

4.1.3 จริยธรรมและผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

ในด้านของข้อกำหนดทางจริยธรรม พบว่า เสียงเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทหนึ่งที่สามารถระบุตัวตนบุคคลได้ จึงต้องอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งกำหนดให้การเก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลต้องเป็นไปตามหลักการ เช่น การให้ความยินยอมอย่างชัดแจ้ง การใช้ในขอบเขตที่จำเป็น ความโปร่งใสในการใช้ และการให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในการเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตน อย่างไรก็ตาม การบันทึกเสียงจำนวนมากในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นโดยที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้าให้ผู้ถูกบันทึกทราบ ทำให้หลักฐานเสียงที่ได้มาอาจขัดต่อหลักจริยธรรมและส่งผลกระทบต่อการใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้โดยชอบ

ในการวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม พบว่า อัตราการใช้พยานหลักฐานเสียงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในคดีหมิ่นประมาท คดีทุจริต หรือคดีฉ้อโกง ที่ไม่มีพยานบุคคลอยู่ในเหตุการณ์และไม่สามารถหาพยานเอกสารที่ยืนยันข้อเท็จจริงได้ ในกรณีเช่นนี้ หลักฐานเสียงสามารถช่วยสร้างน้ำหนักของพยานหลักฐานได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ศาลมักให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียง เช่น มีการบันทึกโดยถูกต้อง ไม่มีการตัดต่อเสียง และสามารถระบุได้ว่าเป็นเสียงของบุคคลใด โดยต้องมีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางเสียงหรือวิศวกรเสียงที่มีคุณวุฒิ ในด้านของสิทธิส่วนบุคคล แม้จะมีประโยชน์จากการใช้เสียงเป็นหลักฐาน แต่ก็มีความเสี่ยงในการละเมิดสิทธิหากการบันทึกเสียงกระทำโดยไม่แจ้งล่วงหน้า การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลที่เกิดจากการบันทึกโดยไม่ได้รับความยินยอม เช่น การสนทนาในพื้นที่ส่วนตัว หรือการล่อซื้อที่ใช้การดักฟัง อาจกลายเป็นประเด็นที่ทำให้ศาลไม่รับฟังหลักฐานดังกล่าว เพราะขัดต่อหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายคุ้มครองสิทธิพลเมือง การยอมรับของศาลต่อพยานหลักฐานเสียงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะความน่าเชื่อถือของผู้จัดทำหลักฐาน การพิสูจน์ chain of custody การยืนยันแหล่งที่มา และความ

เป็นกลางของผู้ตรวจสอบเสียง หากหลักฐานเสียงถูกนำเสนอโดยมีการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ และมีเอกสารประกอบที่แสดงให้เห็นว่าหลักฐานนั้นไม่มีการดัดแปลง ศาลมีแนวโน้มที่จะรับฟังและใช้ประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดีมากขึ้น ด้านความปลอดภัยของข้อมูลเสียง เทคโนโลยีที่ใช้ในการป้องกันการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น ระบบเข้ารหัสไฟล์เสียง การใช้ Hashing และ Digital Signatures มีบทบาทสำคัญในการรักษาความสมบูรณ์ของข้อมูล หากระบบรักษาความปลอดภัยไม่รัดกุม อาจทำให้เสียงถูกตัดต่อ เปลี่ยนแปลง หรือถูกเข้าถึงโดยบุคคลที่ไม่มีสิทธิ์ ซึ่งจะกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของหลักฐานในชั้นศาล

สุดท้ายจากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน 24 คดีที่นำพยานหลักฐานเสียงมาใช้ พบว่าในหลายกรณี ศาลรับฟังหลักฐานเสียงเป็นหลักฐานสำคัญหากสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นเสียงของคู่กรณี และได้มาด้วยวิธีการที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือสิทธิของบุคคล คดีเหล่านี้มักมีลักษณะซับซ้อน และต้องพึ่งพาหลักฐานทางเทคโนโลยี เช่น การพิสูจน์ว่าเสียงไม่ได้ถูกตัดต่อ การเปรียบเทียบเสียงกับเสียงต้นฉบับ หรือการใช้ผู้เชี่ยวชาญในการให้ความเห็นประกอบคำวินิจฉัยของศาล

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจำนวน 24 คดีที่นำ
พยานหลักฐานเสียงมาใช้

ลำดับ	เลขคำพิพากษา/ ปี	ผลการวินิจฉัยของ ศาล	เหตุผลในการรับฟัง/ ไม่รับฟัง	ประเด็นข้อจำกัดทาง กฎหมาย
1	ฎ. 4444/2546	รับฟัง	มีการบันทึกเสียงโดย ผู้เสียหายเองเพื่อใช้ เป็นหลักฐาน ประกอบการร้องทุกข์	ศาลเห็นว่าเป็นการ ได้มาชอบด้วย กฎหมาย ไม่ละเมิด สิทธิส่วนบุคคล
2	ฎ. 7350/2551	รับฟัง	มีหมายศาลอนุญาตให้ ดักฟังเสียงผู้ต้องสงสัย ในคดียาเสพติด	ศาลให้ความสำคัญ กับความชอบด้วย กฎหมายของการเก็บ เสียง
3	ฎ. 8123/2555	รับฟัง	ไฟล์เสียงผ่านการ ตรวจสอบโดย ผู้เชี่ยวชาญจากตำรวจ พิสูจน์หลักฐาน	มี Chain of Custody ครบถ้วน ศาลให้น้ำหนักมาก
4	ฎ. 1128/2558	รับฟัง	คู่ความอีกฝ่ายยอมรับ ว่าเป็นเสียงตนเอง	ถือว่าไม่ต้องพิสูจน์ เพิ่มเติม
5	ฎ. 5822/2560	รับฟัง	มีหลักฐานสนับสนุนอื่น เช่น พยานบุคคล และ ภาพจากกล้องวงจรปิด	ศาลเห็นว่าเสียงช่วย ยืนยันพฤติการณ์ร่วม
6	ฎ. 2091/2562	รับฟัง	เป็นการบันทึกในพื้นที่ สาธารณะ ไม่ถือว่า ละเมิดสิทธิ	การใช้หลักฐานเสียง สอดคล้องกับหลัก ความสมเหตุสมผล

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจำนวน 24 คดีที่น่าสนใจ

พยานหลักฐานเสียงมาใช้ (ต่อ)

ลำดับ	เลขคำพิพากษา/ ปี	ผลการวินิจฉัยของ ศาล	เหตุผลในการรับฟัง/ ไม่รับฟัง	ประเด็นข้อจำกัดทาง กฎหมาย
7	ฎ. 6159/2559	รับฟัง	บันทึกเสียงระหว่าง เจ้าหน้าที่กับผู้ต้องหา โดยได้รับความยินยอม	ศาลรับฟังเพราะเป็น การบันทึกโดยชอบ
8	ฎ. 7434/2563	รับฟัง	ใช้เสียงเพื่อพิสูจน์คำรับ สารภาพในคดีฉ้อโกง	ศาลรับฟังเพราะมี การรับรองความ ถูกต้องจาก ผู้เชี่ยวชาญ
9	ฎ. 5404/2550	รับฟัง	ใช้เสียงประกอบการ สืบสวนคดีทุจริต มี พยานบุคคลยืนยัน	ศาลเห็นว่าประโยชน์ แห่งคดีมีมากกว่าการ ละเมิดสิทธิ
10	ฎ. 5671/2560	รับฟัง	เป็นเสียงประกอบกับ พยานวัตถุอื่น (อุปกรณ์ บันทึก)	ศาลรับฟังร่วมกับ หลักฐานอื่นได้
11	ฎ. 7812/2564	รับฟัง	ผ่านการตรวจสอบจาก สถาบันนิติ วิทยาศาสตร์	ถือว่าผ่านเกณฑ์ ความน่าเชื่อถือ
12	ฎ. 9822/2559	ไม่รับฟัง	ผู้บันทึกไม่ได้รับ อนุญาตจากเจ้าของ เสียง	ถือว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตาม รัฐธรรมนูญ ม.32
13	ฎ. 3112/2560	ไม่รับฟัง	ขาด Chain of Custody	ไม่สามารถยืนยันว่า ไฟล์ไม่ถูกแก้ไข

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจำนวน 24 คดีที่น่าสนใจ

พยานหลักฐานเสียงมาใช้ (ต่อ)

ลำดับ	เลขคำพิพากษา/ ปี	ผลการวินิจฉัยของ ศาล	เหตุผลในการรับฟัง/ ไม่รับฟัง	ประเด็นข้อจำกัดทาง กฎหมาย
14	ฎ. 2189/2561	ไม่รับฟัง	ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบไฟล์เสียง	ศาลเห็นว่าเสียงไม่ ผ่านการรับรองทาง วิทยาศาสตร์
15	ฎ. 912/2563	ไม่รับฟัง	เสียงไม่ชัดเจนและมี สัญญาณรบกวนสูง	ศาลเห็นว่าไม่อาจใช้ ยืนยันข้อเท็จจริงได้
16	ฎ. 1821/2562	ไม่รับฟัง	การบันทึกกระทำในที่ ส่วนตัวโดยไม่แจ้ง เจ้าของเสียง	ศาลถือว่าเป็นการ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
17	ฎ. 6841/2564	ไม่รับฟัง	ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นเสียงของจำเลยแน่ ชัด	ขาดการตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ
18	ฎ. 552/2553	ไม่รับฟัง	ไม่มีหลักฐานแสดงที่มา ของไฟล์เสียงชัดเจน	ศาลเห็นว่าหลักฐาน ได้มาโดยมิชอบ
19	ฎ. 6342/2554	ไม่รับฟัง	ข้อความเสียงถูกแปล ความผิดจากสำเนา	ศาลเห็นว่าไม่ชัดเจน พอที่จะรับฟัง
20	ฎ. 4741/2561	ไม่รับฟัง	ผู้เชี่ยวชาญระบุว่าเสียง อาจถูกบิดเบือน	ศาลให้น้ำหนักน้อย ไม่พอพิสูจน์ความผิด
21	ฎ. 7932/2557	ไม่รับฟัง	ไฟล์เสียงถูกตัดต่อและ ไม่สามารถยืนยันความ ต่อเนื่องได้	ศาลพิจารณาว่าไม่มี ความน่าเชื่อถือ

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจำนวน 24 คดีที่นำ

พยานหลักฐานเสียงมาใช้ (ต่อ)

ลำดับ	เลขคำพิพากษา/ ปี	ผลการวินิจฉัยของ ศาล	เหตุผลในการรับฟัง/ ไม่รับฟัง	ประเด็นข้อจำกัดทาง กฎหมาย
22	ฎ. 6841/2564	ไม่รับฟัง	ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นเสียงของจำเลยแน่ ชัด	ขาดการตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ
23	ฎ. 1019/2565	ไม่รับฟัง	จำเลยโต้แย้งว่าเป็น เสียงติดต่อ แต่ไม่มีการ พิสูจน์ยืนยัน	ศาลยกประโยชน์แห่ง ความสงสัยให้จำเลย
24	ฎ. 2249/2565	ไม่รับฟัง	การบันทึกทำโดย บุคคลภายนอกที่ไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องกับคดี	ศาลเห็นว่าไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย

จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทยจำนวน 24 คดี ซึ่งมีการนำพยานหลักฐานเสียงมาใช้ประกอบการพิจารณาคดี พบว่า ศาลมีแนวทางการวินิจฉัยแตกต่างกันออกไปตามลักษณะและที่มาของหลักฐานเสียง โดยสามารถจำแนกแนวทางการวินิจฉัยออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มคดีที่ศาลรับฟัง พยานหลักฐานเสียง และกลุ่มคดีที่ศาลไม่รับฟัง พยานหลักฐานเสียง ทั้งนี้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานเสียงของศาลไทยยังคงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล เป็นสำคัญ เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการได้มา การตรวจสอบ และการนำเสนอหลักฐานเสียงในชั้นศาลอย่างชัดเจน

ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า ในจำนวนทั้งหมด 24 คดี ศาลมีคำพิพากษา รับฟังพยานหลักฐานเสียง จำนวน 11 คดี หรือประมาณร้อยละ 46 และมีคำพิพากษา ไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียง จำนวน 13 คดี หรือประมาณร้อยละ 54 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการนำเสียงมาใช้เป็นหลักฐานในศาลไทยยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นได้อย่างสมบูรณ์

สำหรับ คดีที่ศาลรับฟังพยานหลักฐานเสียง ส่วนใหญ่เป็นกรณีที่เสียงดังกล่าวได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มีการบันทึกโดยผู้เสียหายเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการร้องทุกข์ หรือเป็นการบันทึกที่ได้รับอนุญาตจากศาลตามหมายศาล อีกทั้งในบางคดีมีการตรวจสอบไฟล์เสียงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์เสียง (Forensic Audio Expert) ซึ่งสามารถยืนยันความแท้จริงของไฟล์เสียงได้อย่างชัดเจน ศาลจึงให้น้ำหนักต่อพยานหลักฐานเสียงเหล่านั้น เพราะถือว่ามีความน่าเชื่อถือและสอดคล้องกับหลักฐานอื่นในสำนวน เช่น พยานบุคคลหรือภาพจากกล้องวงจรปิด ในทางกลับกันคดีที่ศาลไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียง พบว่ามีจำนวนมากกว่า โดยศาลให้เหตุผลว่าเสียงดังกล่าวขาดความน่าเชื่อถือ ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นเสียงของคู่ความหรือพบว่าการติดต่อและแก้ไขไฟล์เสียงจนไม่สามารถยืนยันความต่อเนื่องของเนื้อหาได้อีกทั้งหลายกรณียังพบว่าการได้มาของเสียงเป็นการบันทึกโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเสียง ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 32 นอกจากนี้ ยังมีบางคดีที่ศาลไม่รับฟังเนื่องจากขาด Chain of Custody หรือเส้นทางการเก็บรักษาหลักฐานที่ชัดเจน ส่งผลให้ไม่สามารถยืนยันได้ว่าไฟล์เสียงที่นำมาใช้เป็นหลักฐานในศาลนั้นเป็นไฟล์ต้นฉบับจริงหรือไม่

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า ศาลมีแนวโน้มที่จะรับฟังพยานหลักฐานเสียง เมื่อหลักฐานนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วน ได้แก่

1. ได้มาด้วยวิธีที่ชอบด้วยกฎหมายและไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล
2. ผ่านการตรวจสอบและรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์เสียง
3. มีพยานหลักฐานอื่นประกอบที่ช่วยยืนยันข้อเท็จจริง
4. มีการเก็บรักษาไฟล์เสียงตามหลัก Chain of Custody อย่างครบถ้วน

ในทางกลับกันศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียง เมื่อหลักฐานนั้นมีข้อบกพร่องทางเทคนิคหรือข้อกฎหมาย เช่น ไฟล์เสียงไม่ชัดเจนหรือมีสัญญาณรบกวนสูง พบการติดต่อหรือแก้ไขไฟล์เสียง ขาดผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและยืนยันความแท้จริง การได้มาซึ่งเสียงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของเสียง

ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดทางกฎหมายสำคัญหลายประการ ได้แก่ ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติทางกฎหมายเฉพาะ ที่บัญญัติถึงพยานหลักฐานเสียง ทำให้แนวทางการตีความและการ

รับฟังยังแตกต่างกันระหว่างองค์กรศาล ขาดมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เสียงที่เป็นทางการ และไม่มีหน่วยงานกลางรับรองผลการตรวจสอบไฟล์เสียง ขาดการกำหนดมาตรฐาน Chain of Custody อย่างเป็นระบบในขั้นตอนการเก็บและส่งมอบหลักฐาน ไม่มีแนวทางทางกฎหมายที่ชัดเจนในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ระหว่างการบันทึกหรือเก็บข้อมูลเสียงในคดีอาญา การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เป็นเอกภาพ ทำให้แนวคำพิพากษาของศาลในคดีที่เกี่ยวข้องกับหลักฐานเสียงมีความแตกต่างกัน

กล่าวโดยสรุป การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาทั้ง 24 คดีสะท้อนให้เห็นว่า การใช้พยานหลักฐานเสียงในศาลไทยยังอยู่ในช่วงพัฒนา ศาลให้ความสำคัญกับความชอบด้วยกฎหมายในการได้มาและความน่าเชื่อถือทางเทคนิคเป็นหลัก แม้จะยังไม่มีมาตรฐานเฉพาะทางที่รองรับอย่างเป็นระบบก็ตาม ดังนั้น ประเทศไทยควรพิจารณาจัดทำกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับพยานหลักฐานเสียง และกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบทางเทคนิคและจริยธรรมเพื่อให้การใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรมมีความโปร่งใส เป็นธรรมและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลในอนาคต

ตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาของต่างประเทศจำนวน 5 คดีที่นำ
พยานหลักฐานเสียงมาใช้

คำพิพากษา	หลักฐานเสียงที่ใช้	การยอมรับของศาล
Katz v. United States (1967)	ติดตั้งอุปกรณ์ดักฟังที่โทรศัพท์สาธารณะ	ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาตัดสินว่าการดักฟังโทรศัพท์ดังกล่าวละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว
United States v. Jones (2012)	ตำรวจติดตั้งอุปกรณ์ GPS บนรถของ Jones	ศาลสูงสุดตัดสินว่าการติดตั้ง GPS โดยไม่มีหมายค้นถือเป็นการละเมิดสิทธิในความ
Carpenter v. United States (2018)	FBI เข้าถึงข้อมูลตำแหน่งโทรศัพท์มือถือของ โดยไม่ได้รับหมายค้น	ศาลสูงสุดตัดสินว่าข้อมูลตำแหน่งของโทรศัพท์มือถือได้รับการคุ้มครอง การเข้าถึงข้อมูลนี้ต้องมีหมายค้น
Berger v. New York (1967)	ดักฟังบทสนทนาโดยไม่จำกัดระยะเวลา	ศาลสูงสุดตัดสินว่ากฎหมายของนิวยอร์กที่อนุญาตการดักฟังโดยไม่มีการควบคุมที่ชัดเจน เป็นการละเมิดขาดความสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลและความต้องการของรัฐบาล
Federal Wiretap Act (1968)	การใช้ดักฟังบทสนทนาโทรศัพท์และการเก็บเสียง	ละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคล

คำพิพากษาทั้งหมดสะท้อนจุดยืนของศาลสหรัฐว่า แม้เทคโนโลยีการบันทึกเสียงหรือดักฟังจะมีประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน แต่หากไม่มีการควบคุมหรือได้รับอนุญาตจากศาลอย่างถูกต้อง จะไม่สามารถใช้เป็นหลักฐานได้ เพราะถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยชัดแจ้ง หลักแนวคิดนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นเรื่องการวิเคราะห์กรอบกฎหมายและสิทธิส่วนบุคคลที่

เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานเสียงในคดีอาญา และช่วยชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่ประเทศไทยอาจเรียนรู้หรือปรับใช้ต่อไป

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการใช้หลักฐานเสียงสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

หลักการเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) ในสหรัฐอเมริกา คำพิพากษาคดี *Katz v. United States* (1967) ได้วางหลักสำคัญว่า แม้จะไม่มี การบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัว แต่การดักฟังเสียงผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ยังคงถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหากไม่มีหมายศาล การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ศาลให้ความสำคัญมาก ขณะที่ในประเทศไทย แม้รัฐธรรมนูญให้การรับรองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของประชาชน (มาตรา 36 และ 37 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560) แต่ยังไม่มียกเว้นกฎหมายเฉพาะที่ครอบคลุมการเก็บเสียงหรือการดักฟังอย่างชัดเจนในกระบวนการยุติธรรม และการตีความสิทธิส่วนตัวในการบันทึกเสียงยังมีความคลุมเครือ โดยมากขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล

หลักการขออนุญาตจากศาลล่วงหน้า (Judicial Warrant Requirement) คำพิพากษา *Carpenter v. United States* (2018) และ *Berger v. New York* (1967) ระบุชัดเจนว่าการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ตำแหน่งจากมือถือ หรือการดักฟัง ต้องได้รับอนุญาตจากศาล หากไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งศาล การดักฟังจะถือเป็นการละเมิด ในทางกลับกัน ในประเทศไทย การดักฟังหรือบันทึกเสียงในการสืบสวนยังไม่มีขั้นตอนที่เป็นระบบในการขออนุญาตศาลอย่างชัดเจน การเก็บเสียงในบางคดีจึงอาจเกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือนักสืบ โดยไม่ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากศาล ทำให้เกิดข้อกังวลเรื่อง การละเมิดสิทธิ และความไม่แน่นอนว่าเสียงที่ได้จะสามารถใช้ในศาลได้หรือไม่ การควบคุมและตรวจสอบ Chain of Custody ของหลักฐานเสียง ในสหรัฐอเมริกา มีมาตรฐานการเก็บ รักษา และเคลื่อนย้ายหลักฐานเสียงที่เคร่งครัด โดยต้องมีการบันทึกทุกขั้นตอนของ “Chain of Custody” เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือการสูญหายของหลักฐาน เพื่อให้หลักฐานเสียงมีน้ำหนักในกระบวนการพิจารณาคดี ประเทศไทยยังขาดมาตรฐานด้านนี้ในเชิงปฏิบัติอย่างชัดเจน หลักฐานเสียงหลายคดีไม่มีข้อมูลกำกับว่ามีการเก็บรักษาอย่างไร ใครเป็นผู้จัดการดูแล หรือมีการเข้าถึงไฟล์เสียงกี่ครั้ง จุดนี้อาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของหลักฐานในสายตาศาล และเป็นจุดอ่อนสำคัญในการรับรองความถูกต้องของหลักฐาน

ในสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่ชื่อว่า Federal Wiretap Act ใช้ควบคุมการดักฟังและบันทึกเสียง การจะบันทึกเสียงได้โดยชอบนั้นต้องมีหมายศาล หรืออย่างน้อยต้องมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใน

บทสนทนายินยอม บางรัฐเข้มงวดมากกว่านี้ เช่น แคลิฟอร์เนีย กำหนดให้ทุกฝ่ายต้องยินยอมพร้อมกัน หากฝ่าฝืน หลักฐานที่ได้มาจะใช้ในศาลไม่ได้ และผู้กระทำอาชญากรรมโทษทางอาญาดำเนินโทษจำคุกสูงสุด 5 ปี หรือปรับเป็นเงินจำนวนมาก รวมถึงผู้ถูกละเมิดยังสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้อีกด้วย สำหรับยุโรปใช้กฎหมายกลางที่ชื่อว่า GDPR (General Data Protection Regulation) ซึ่งให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด ข้อมูลเสี่ยงที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นการบันทึกเสียงต้องได้รับความยินยอมที่ชัดเจนจากเจ้าของเสียง หากไม่มีความยินยอมการใช้เสียงนั้นถือว่าผิดกฎหมาย โทษของการละเมิด GDPR ค่อนข้างรุนแรง โดยอาชญากรรมปรับสูงสุดถึง 20 ล้านยูโร หรือ 4% ของรายได้รวมทั่วโลกของบริษัท แล้วแต่ว่าจำนวนใดสูงกว่า เขตการบังคับใช้กว้างมาก ไม่เพียงแค่นี้ในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงองค์กรหรือบริษัทนอกยุโรปที่มีการเก็บหรือใช้ข้อมูลของคนในยุโรปด้วย นอกจากกฎหมายภายในประเทศแล้ว ยังมีแนวทางจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ICC (ศาลอาญาระหว่างประเทศ), UNODC, และ INTERPOL ซึ่งให้ความสำคัญกับมาตรฐานในการใช้หลักฐานเสียงในคดีอาญา หลักการสำคัญคือ ต้องพิสูจน์ได้ว่าเสียงไม่ถูกตัดต่อหรือดัดแปลง ต้องมีการเก็บรักษาอย่างถูกต้อง และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ทุกขั้นตอน แนวทางเหล่านี้ไม่ได้กำหนดโทษโดยตรง แต่ใช้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อให้ศาลแต่ละประเทศนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคดี

แนวคำพิพากษาไทยต่อหลักฐานเสียง จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาไทย พ.ศ. 2534–2564 พบว่ามีเพียง 24 คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักฐานเสียง ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับปริมาณคดีทั้งหมด และในหลายกรณี ศาลให้ความสำคัญกับความยินยอมของคู่สนทนา เช่น ถ้าผู้ฟังเป็นผู้หนึ่งในบทสนทนาและเป็นผู้บันทึกเสียงเอง มักถือว่าไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ตรงนี้ต่างจากแนวทางในสหรัฐฯ ที่แม้แต่ผู้ร่วมสนทนาที่ไม่สามารถแอบบันทึกเสียงแล้วนำไปใช้ในศาลได้โดยชอบ หากไม่มีการอนุญาตจากศาลหรือไม่อยู่ภายใต้ข้อยกเว้นที่ชัดเจนตามกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปต่างมีกฎหมายที่เข้มงวดและชัดเจนเกี่ยวกับการบันทึกและการใช้พยานหลักฐานเสียง ในสหรัฐอเมริกา การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมายชัดเจน และผู้กระทำอาชญากรรมโทษทั้งจำคุกและปรับ ในขณะที่ยุโรปภายใต้ GDPR เน้นการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด และกำหนดโทษทางการเงินที่สูงมากเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นความแตกต่างอย่างมาก เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่ว่าด้วยพยานหลักฐานเสียง โดยตรง ศาลมักอ้างอิงเพียงหลักทั่วไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และ 226/1 ที่ห้ามรับฟัง

พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ เว้นแต่ศาลจะเห็นว่ามิประโยชน์มากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังต้องพิจารณาร่วมกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ที่กำหนดว่าการเก็บข้อมูลเสียงโดยไม่ยินยอมถือว่าละเมิดสิทธิ เว้นแต่มีฐานกฎหมายรองรับ

อย่างไรก็ตาม โทษในกฎหมายไทยยังไม่เข้มเท่าต่างประเทศ เช่น โทษใน PDPA มีทั้งโทษปรับและโทษจำคุก แต่พาดานโทษต่ำกว่ามากเมื่อเทียบกับค่าปรับมหาศาลใน GDPR และยังไม่มีการกำหนดชัดเจนว่า หากบันทึกเสียงโดยมิชอบแล้วจะไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานได้หรือไม่ ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการตีความของศาล ในทางปฏิบัติ จึงเห็นได้ว่าศาลไทยยังรับฟังพยานหลักฐานเสียงแบบพิจารณาเป็นกรณีไป ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงของคดีและดุลพินิจของศาล แตกต่างจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปที่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และโทษไว้ชัดเจน ซึ่งช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าว่าการกระทำใดชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

4.2 ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยง

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่าง กฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเสียง เทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบหลักฐานเสียง และจริยธรรมพร้อมผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างทั้งสามองค์ประกอบ โดยสามารถสรุปได้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. กฎหมายเป็นกรอบกำกับเทคโนโลยี ขณะที่เทคโนโลยีเป็นปัจจัยเสริมความยอมรับทางกฎหมาย กฎหมายและข้อกำหนดทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมการได้มาซึ่งหลักฐานเสียง และเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความชอบธรรมของวิธีการรวบรวมเสียง เช่น มาตรา 226 และ 226/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ซึ่งบัญญัติว่าหลักฐานเสียงที่ได้มาด้วยการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอาจไม่สามารถรับฟังได้ ศาลจึงต้องพิจารณาว่าการได้มานั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ในทางกลับกัน เทคโนโลยีการตรวจสอบเสียง เช่น การตรวจสอบข้อมูลกำกับ (Metadata Verification) การยืนยันค่าแฮช (Hash Verification) การวิเคราะห์สเปกโตรแกรม (Spectrographic Analysis) และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือที่ช่วยยืนยันความถูกต้องของหลักฐานเสียงตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด หากเทคโนโลยีสามารถพิสูจน์ได้ว่าไฟล์เสียงไม่ถูกแก้ไขและมีการรักษา Chain of Custody อย่างครบถ้วน ศาลจะมี

แนวโน้มรับฟังหลักฐานเสียงมากขึ้น ตัวอย่างจากการวิเคราะห์คำพิพากษาพบว่า คดีที่มีการตรวจสอบทางนิติวิทยาศาสตร์เสียงโดยละเอียดมักได้รับการยอมรับจากศาลมากกว่าคดีที่ขาดกระบวนการตรวจสอบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีทำให้กฎหมายสามารถปฏิบัติได้จริง

2. จริยธรรมและสิทธิส่วนบุคคลเป็นกรอบจำกัดการใช้เทคโนโลยีและกำหนดเงื่อนไขของกฎหมายหลักจริยธรรมและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัวตามรัฐธรรมนูญและหลักการภายใต้ PDPA มีผลโดยตรงต่อการออกแบบกฎหมายและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ตัวอย่างเช่น กฎหมายอาจอนุญาตให้มีการบันทึกเสียงเฉพาะกรณีที่ได้รับอนุญาตจากศาลหรือมีเหตุอันควร การใช้เทคโนโลยีดักฟังหรือเก็บข้อมูลเสียงโดยไม่แจ้งให้ทราบจึงต้องถูกจำกัด ในมุมมองจริยธรรม สิทธิดังกล่าวเป็นประเด็นที่กำหนดขอบเขตการใช้เทคโนโลยี เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบันทึกเสียงกลายเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิของบุคคล เช่น เทคโนโลยี Voice Biometrics หรือระบบวิเคราะห์เสียงด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) จำเป็นต้องออกแบบภายใต้หลักการ Privacy by Design เพื่อคงไว้ซึ่งการเคารพสิทธิส่วนบุคคล ตัวอย่างคำพิพากษาที่ศาลไม่รับฟังหลักฐานเสียงเนื่องจากได้มาโดยละเมิดสิทธิ ยืนยันให้เห็นว่าจริยธรรมและสิทธิส่วนบุคคลมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของศาลและการออกแบบระบบเทคโนโลยี

3. เทคโนโลยีและมาตรฐานทางวิทยาศาสตร์เป็นตัวเชื่อมระหว่างความถูกต้องทางกฎหมายกับความชอบธรรมทางจริยธรรม ทั้งกฎหมายและจริยธรรมต่างต้องการความชัดเจนเชิงพิสูจน์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม กฎหมายต้องการหลักฐานว่าการได้มานั้นชอบด้วยกฎหมาย ขณะที่จริยธรรมต้องการหลักฐานว่าการกระทำนั้นไม่ละเมิดสิทธิโดยไม่จำเป็น เทคโนโลยีด้านนิติวิทยาศาสตร์เสียงจึงทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างทั้งสองมิติ เมื่อมีมาตรฐานทางเทคนิคที่ชัดเจน เช่น การยืนยันค่าแฮช การเก็บรักษาเมตาดาต้าที่ตรวจสอบได้ หรือการรับรองห้องปฏิบัติการและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานกลาง เทคโนโลยีจะสามารถตอบสนองทั้งข้อกำหนดทางกฎหมายและหลักจริยธรรมได้พร้อมกัน ตัวอย่างจากคดีที่มีการตรวจสอบโดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการรับรอง พบว่าศาลมีแนวโน้มรับฟังหลักฐานเสียงมากกว่าเมื่อเทียบกับคดีที่ไม่มีการรับรองดังกล่าว ซึ่งสะท้อนว่าเทคโนโลยีที่โปร่งใสและตรวจสอบได้สามารถเสริมความน่าเชื่อถือให้กระบวนการยุติธรรมได้จริง

4. ช่องว่างเชิงนโยบาย (Policy Gap) จากความไม่สอดคล้องกันของกฎหมาย เทคโนโลยี และจริยธรรม จากการวิเคราะห์คำพิพากษาและเอกสารทางวิชาการ พบว่าปัญหาสำคัญคือการที่กฎหมายยังไม่ระบุมาตรฐานทางเทคนิคที่ชัดเจน ขณะที่เทคโนโลยีมีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว และหลักจริยธรรมเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลอย่างเข้มงวด การขาดหน่วยงานกลางหรือกลไกการรับรอง (Accreditation System) ทำให้การตีความของศาลแตกต่างกันไปในแต่ละองค์คณะ ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการรับฟังหลักฐานเสียงและในการคุ้มครองสิทธิของคู่ความ ตัวอย่างเช่น แม้เทคโนโลยีจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าไฟล์เสียงไม่ถูกดัดแปลง แต่หากไม่มีมาตรฐานกลางกำหนดว่าผู้เชี่ยวชาญหรือห้องปฏิบัติการใดมีอำนาจตรวจสอบที่ศาลยอมรับ ศาลอาจไม่ให้น้ำหนักกับผลการตรวจนั้น ดังนั้น การเชื่อมโยงทั้งสามด้าน ได้แก่ด้านกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้หลักฐานเสียง ด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจสอบหลักฐานเสียง และด้านจริยธรรมพร้อมผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องมี นโยบายสาธารณะและมาตรฐานที่กำหนดในกระบวนการโครงสร้างทางกฎหมายของรัฐที่ชัดเจน เพื่อให้กฎหมาย เทคโนโลยี และจริยธรรมสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

4.3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา

ปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญานั้น ผู้วิจัยสามารถแบ่งปัญหาออกได้ ดังนี้ คือ ปัญหาด้านกฎหมาย ได้แก่ ปัญหาด้านความชัดเจนในการกำหนดเงื่อนไขการใช้พยานหลักฐานเสียง ปัญหาด้านมาตรการรองรับการใช้หลักฐานเสียง ปัญหาด้านการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาด้านสิทธิส่วนบุคคล ได้แก่ การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม

4.3.1 ปัญหาด้านกฎหมาย

ผู้วิจัยนำเสนอปัญหาด้านกฎหมายโดยนำเสนอผลการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้เห็นถึงความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูล ได้แก่ ปัญหาด้านความชัดเจนในการกำหนดเงื่อนไขการใช้พยานหลักฐานเสียง ปัญหาด้านมาตรการรองรับการใช้หลักฐานเสียง ปัญหาด้านการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม

1) ปัญหาด้านความชัดเจนในการกำหนดเงื่อนไขการใช้พยานหลักฐานเสียง

(1) ผลจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร จากการศึกษากฎหมาย

และคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเด็นเรื่องความชัดเจนของเงื่อนไขการใช้พยานหลักฐานเสียงยังคงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 และ 226/1 ได้วางหลักการว่า พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบย่อมไม่อาจรับฟังได้ แต่ในบางกรณีศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังได้หากประโยชน์ที่จะได้มีมากกว่าผลเสียที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกัน มาตรา 227 ก็กำหนดให้ศาลรับฟังหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถพิสูจน์ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อความในกฎหมายยังคงมีความไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการตีความคำว่า ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งครอบคลุมไปถึงการแอบบันทึก การดักฟัง หรือการบันทึกโดยปราศจากความยินยอมของผู้สนทนา การตีความที่แตกต่างกันนี้ทำให้ผลของคดีไม่สอดคล้องกัน กล่าวคือ บางคดีศาลมีคำสั่งรับฟังหลักฐานเสียง ขณะที่บางคดีกลับไม่รับฟัง แม้จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งสะท้อนถึงความไม่แน่นอนทางกฎหมายและก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อคู่ความในการดำเนินคดี ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสำรวจคำพิพากษาศาลฎีกาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534–2564 พบว่ามีการกล่าวถึงหลักฐานเสียงเพียง 24 คำพิพากษา ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับพยานหลักฐานประเภทอื่น แสดงให้เห็นว่าศาลยังคงใช้ความระมัดระวังและเลือกที่จะพิจารณาเป็นรายกรณีไป

(2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

“...จริงๆกฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายที่มันเฉพาะที่ว่า ด้วยพยานหลักฐานเสียง ถึงแม้ว่ามันจะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วก็พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่มันยังไม่ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมด ศาลก็เลยต้องใช้ดุลพินิจเป็นรายกรณีไป มันก็เลยทำให้มาตรฐานไม่แน่นอน...”

(A1, 22 สิงหาคม 2568)

“...กฎหมายไทยมันยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนว่าหลักฐานเสียงควรถูกใช้ในรูปแบบไหน ทำให้ดุลพินิจของศาลเป็นปัจจัยหลัก คือถ้าในต่างประเทศมันก็มีมาตรฐานกลางใจ แต่ของเรามันยังไม่มี แล้วปัญหาก็คือถ้ามันไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน ทำให้มันเกิดความไม่แน่นอนในการใช้เสียงในคดีเดียวกัน ศาลหนึ่งอาจรับ อีกศาลอาจไม่รับก็ได้...”

(A2, 23 สิงหาคม 2568)

“...ในมุมมองของผม กฎหมายไทยยังไม่มีมาตรฐานที่บังคับใช้
ในขั้นตอนการตรวจสอบเสียง แต่ละแล็บเลยอาจใช้วิธีต่างกัน ทำให้ผลไม่สอดคล้องกัน เมื่อไปถึงศาล
เนี่ยก็เลยเกิดข้อโต้แย้ง ฝ่ายหนึ่งเขาอาจจะบอกว่าเสียงแท้ แต่อีกฝ่ายอาจบอกว่าเสียงมันถูกตัดต่อ ซึ่ง
มันสร้างความลังเลใจให้ศาล...”

(A3, 26 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาใหญ่เลยคือกฎหมายไทยยังไม่ชัดเจนว่า
หลักฐานเสียงที่ได้มาแบบไหนถึงจะใช้ได้ หลายครั้งต้องไปตีความจากหลักกฎหมายทั่วไป ทำให้เกิด
ความไม่แน่นอน บางคดีศาลรับ บางคดีศาลไม่รับ ทั้งที่เป็นลักษณะใกล้เคียงกัน...”

(A4, 26 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาที่ดิฉันเจอคือกฎหมายไทยไม่มีกรอบที่ชัดเจน
ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจค่อนข้างกว้าง บางครั้งทำให้คู่ความไม่มั่นใจว่าหลักฐานเสียงจะถูกพิจารณาอย่างไร
แต่ถ้าต่างประเทศเขาจะมีกฎหมายเรื่องนี้ชัดเจนมากกว่า...”

(A5, 27 สิงหาคม 2568)

“...ในฐานะตำรวจ หน้าที่เราคือเก็บพยานหลักฐานทุก
อย่างที่ได้มา แต่ถ้าเป็นเรื่องเสียงนี้ มักจะเจอข้อโต้แย้งเยอะมาก เช่น ฝ่ายจำเลยบอกว่าเสียงตัด
ต่อ หรือไม่ได้รับความยินยอมจากเขา ซึ่งศาลก็ต้องระวังอยู่แล้ว ไม่กล้าฟังเต็มที่ เวลานี้เลยเห็นได้ชัด
ว่ากฎหมายไทยยังไม่ชัดเจนพอ...”

(A6, 29 สิงหาคม 2568)

“...ผมทำงานสอบสวนมานาน เจอคดีที่เกี่ยวข้องกับเสียงเยอะ
พอสมควร โดยเฉพาะพวกคดีข่มขู่ คดีรีดไถ หรือคดียา ผู้เสียหายก็มักจะเอาไฟล์เสียงมาให้ เปิดให้ฟัง
เลยว่า นี่ ๆ เขาขู่นะ ช่วยหน่อย อะไรทำนองนี้ แต่ปัญหาคือเสียงที่ได้มา ส่วนมากอัดกันเองจากมือถือ

แอบอัดบ้าง เสียงไม่ค่อยชัดบ้าง เวลาจะเอาไปใช้ในศาลมันเลยมีปัญหาเยอะ ศาลก็จะถามทันทีว่า เสียงนี้ได้มาโดยชอบไหม มีใครรับรองไหม ตัดต่อหรือเปล่า ซึ่งตรงนี้ตำรวจเราเองก็ลำบาก เพราะเราก็ไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงโดยตรง จะไปยืนยันว่าเสียงจริงไม่จริงเราก็พูดไม่ได้ ต้องส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ ปัญหาใหญ่อีกอย่างคือเรื่องกฎหมายบ้านเรา กฎหมายยังไม่ได้เขียนชัดเจนว่า หลักฐานเสียงจะใช้อย่างไรบ้าง มันเลยกลายเป็นว่าศาลต้องใช้ดุลพินิจเอา บางศาลก็ยอมรับ บางศาลก็ไม่รับ ทั้ง ๆ ที่ไฟล์เสียงคล้าย ๆ กัน ผมมองว่ามันไม่แฟร์เท่าไร...”

(A7, 29 สิงหาคม 2568)

“...ดิฉันทำงานสอบสวนคดีมาก็เยอะ เจอไฟล์เสียงบ่อยมากเหมือนกันค่ะ ไม่ว่าจะเป็นคดีทุจริต คดีเกี่ยวกับเงิน หรือคดีไซเบอร์ หลักฐานเสียงช่วยได้เยอะนะ แต่ปัญหาก็คือส่วนใหญ่ที่ได้มานั้นไม่สมบูรณ์ อย่างเช่นผู้เสียหายแอบอัดเสียงคู่กรณีมา ซึ่งพอถึงศาลก็โดนโต้แย้งทันทีว่าเป็นการละเมิดสิทธิ อีกเรื่องที่เจอบ่อยคือคุณภาพเสียงต่ำมาก จับคำแทบไม่ได้เลย เวลาส่งไปตรวจมันก็ยาก บางทีผู้เชี่ยวชาญก็บอกว่าไม่สามารถยืนยันได้เต็มร้อย แบบนี้ศาลก็ยังลังเล ส่วนตัวดิฉันคิดว่ากฎหมายไทยยังไม่ชัดพอ ทำให้เราทำงานยาก บางคดีเสียงถูกตัดก ทั้งที่ถ้าอยู่ต่างประเทศอาจใช้ได้ เขามีกรอบกฎหมายรองรับชัดเจน แต่บ้านเราเหมือนยังใช้ดุลพินิจเป็นหลัก ซึ่งมันก็ไม่แน่นอน...”

(A8, 30 สิงหาคม 2568)

(3) สรุปผลการวิเคราะห์ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาในด้านความชัดเจนในการกำหนดเงื่อนไขการใช้พยานหลักฐานเสียง ยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนมากเพียงพอทำให้หลักฐานเสียงในบางคดีไม่สามารถนำมาใช้ได้ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะกำหนดกรอบเกี่ยวกับหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ แต่การตีความยังแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะคำว่า “ได้มาโดยมิชอบ” ซึ่งมีขอบเขตกว้างและยังไม่มีแนวคำพิพากษาที่สม่ำเสมอ สอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับจากผู้ให้ข้อมูลว่าความไม่แน่นอนนี้ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้หลักฐานเสียงในสำนวนคดี

2) ปัญหาด้านมาตรการรองรับการใช้หลักฐานเสียง

(1) ผลจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร มาตรการด้านการจัดเก็บและตรวจสอบไฟล์เสียงถือเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญโดยเฉพาะการจัดทำ Chain of Custody หรือห่วงโซ่การครอบครองหลักฐาน ซึ่งเป็นเงื่อนไขหลักในการพิสูจน์ว่าไฟล์เสียงไม่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงแนวทางสากล เช่น National Institute of Justice (NIJ) และ Department of Justice ของสหรัฐอเมริกา รวมถึงแนวทางของ INTERPOL ได้กำหนดมาตรฐานไว้อย่างเคร่งครัด ทั้งในแง่การบันทึกการส่งมอบ การจำกัดการเข้าถึง และการตรวจสอบย้อนกลับ เมื่อเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาในประเทศไทย พบว่ายังมีช่องว่างเชิงปฏิบัติ กล่าวคือ การจัดทำเอกสารและระบบควบคุมหลักฐานเสียงยังไม่เป็นระบบและไม่มีกฎหมายหรือระเบียบรองรับอย่างชัดเจนส่งผลให้ศาลเกิดข้อกังขาในความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของไฟล์เสียง แม้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 131/1 จะมีการกำหนดให้การดักฟังหรือบันทึกเสียงต้องได้รับอนุญาตจากศาลเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลแต่ในเชิงปฏิบัติยังขาดแนวปฏิบัติย่อยที่รองรับการเก็บและตรวจสอบไฟล์เสียงดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้มาตรการรองรับไม่ครอบคลุมวงจรการจัดการหลักฐานอย่างแท้จริง

(2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

“...ปัญหาหลักคือ ศาลกังวลว่าไฟล์เสียงอาจถูกตัดต่อ ดัดแปลง หรือบันทึกโดยมิชอบ เช่น ไม่ได้รับความยินยอมจากคู่สนทนา ซึ่งอาจเข้าข่ายละเมิดสิทธิส่วนบุคคล...”

(A1, 22 สิงหาคม 2568)

“...ถ้าถามถึงปัญหาด้านมาตรการรองรับการใช้หลักฐานเสียงนะครับ ต้องบอกว่าบ้านเรายังไม่พร้อมเต็มที่ ที่เห็นชัด ๆ เลยคือกฎหมายไทยยังไม่มีมาตรการเฉพาะที่เขียนไว้ชัดเจนว่าการใช้หลักฐานเสียงต้องทำยังไง เก็บยังไง แล้วแบบไหนถึงจะถือว่าใช้ได้ถูกต้องตามกฎหมายเวลามีคดีที่มีไฟล์เสียงเข้ามา ส่วนใหญ่เราต้องอ้างอิงกฎหมายพยานหลักฐานทั่วไป หรือไม่ก็ดุลพินิจของศาล ซึ่งตรงนี้นั้นทำให้ไม่แน่นอนครับ บางคดีศาลก็รับฟัง บางคดีศาลไม่รับ

ทั้งที่หลักฐานใกล้เคียงกัน ปัญหานี้มันส่งผลต่อการทำงานของอัยการโดยตรง เพราะเราไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าหลักฐานที่เตรียมไว้มันจะถูกใช้จริงหรือไม่...”

(A2, 23 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาของการใช้หลักฐานเสี่ยงก็คือ กฎหมายไทยยังไม่มีกฎหมายที่ชัดเจนว่าต้องเก็บหรือได้มายังไงจะใช้ได้ ศาลเลยต้องใช้ดุลพินิจเป็นหลัก ทำให้คาดเดายากว่าจะรับฟังหรือไม่ อีกเรื่องคือ สิทธิส่วนบุคคล เพราะส่วนใหญ่เสี่ยงมักได้จากการแอบอัด ซึ่งเข้าข่ายละเมิดสิทธิ ก็เลยถูกโต้แย้งบ่อยมาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่อง มาตรฐานการตรวจสอบ ไม่มีหน่วยงานกลางที่รับรองไฟล์เสี่ยงอย่างชัดเจน ทำให้คู่ความต่างฝ่ายต่างหาผู้เชี่ยวชาญมาโต้แย้งกัน สุดท้ายมันก็ขึ้นอยู่กับศาลว่าจะเชื่อฝ่ายไหน ซึ่งตรงนี้สร้างความไม่แน่นอนมากในการต่อสู้คดีครับ...”

(A3, 26 สิงหาคม 2568)

“...จากประสบการณ์เลนนะ ปัญหาหลักในการใช้หลักฐานเสี่ยงคือความน่าเชื่อถือ หลายครั้งไฟล์เสี่ยงไม่ชัด มีเสียงรบกวน อาจจะถูกตัดต่อได้ง่าย ศาลก็เลยลังเลว่าจะรับฟังแค่ไหน อีกประเด็นคือ ขั้นตอนการได้มา ส่วนใหญ่มันเป็นการแอบอัด ถ้าไม่มีการยินยอมก็ถือว่าละเมิดสิทธิเลยถูกหักท้วงบ่อยมากสิ่งที่เห็นว่ายังขาดเลยคือ มาตรการรองรับที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งการเก็บรักษาไฟล์และการตรวจสอบทางวิทยาศาสตร์ ตอนนี้แต่ละฝ่ายต่างหาผู้เชี่ยวชาญมาโต้กันเอง ผลก็คือขึ้นอยู่กับศาลจะเชื่อใคร ซึ่งไม่เป็นธรรมกับคู่ความเท่าไร...”

(A4, 26 สิงหาคม 2568)

“...ดิฉันเจอปัญหามานานมากเวลาคู่ความนำไฟล์เสี่ยงมาใช้ในคดี ส่วนใหญ่ศาลจะตั้งคำถามทันทีว่าเสี่ยงนี้ได้มายังไง ถ้าเป็นการแอบอัดก็แทบจะถูกโต้แย้งเรื่องละเมิดสิทธิทันที อีกอย่างคือ ไม่มีมาตรการเก็บรักษาหลักฐานเสี่ยงที่เป็นมาตรฐาน ทำให้ไฟล์เสี่ยงเสี่ยงที่จะเกิดการถูกแก้ไขหรือว่าตัดต่อ และไม่มีหน่วยงานกลางรับรองความถูกต้อง ศาลก็ยังลังเลที่จะใช้เสี่ยงเป็นหลักฐานหลักในความเห็นของดิฉัน ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ กฎหมายไม่ชัดและมาตรการไม่รัดกุม จนทำให้เสี่ยงมักถูกใช้แค่เป็นหลักฐานประกอบ ไม่ใช่หลักฐานชี้ขาดค่ะ...”

(A5, 27 สิงหาคม 2568)

“...คดีที่เกี่ยวกับเสียงผมเจ็บปวดมากครับ โดยเฉพาะคดี ชมชู่หรือกรรโชก ส่วนใหญ่ผู้เสียหายจะอัดเสียงเอาเองแล้วเอามาให้ แต่ปัญหาคือเสียงมันไม่ค่อยชัด มีเสียงรบกวน แล้วก็จะถูกโต้แย้งว่าเป็นการแอบอัด ทำให้เรื่องสิทธิมนุษยชนถูกหยิบขึ้นมาพูดตลอด กฎหมายบ้านเราเองก็ยังไม่เขียนชัดๆว่าเสียงแบบไหนใช้ได้บ้าง ตำรวจอย่างผมก็ลำบากครับ เพราะเราอยากได้ความชัดเจน จะได้รู้ว่าหลักฐานแบบไหนใช้ได้จริง...”

(A6, 29 สิงหาคม 2568)

“...หลักฐานเสียงมันเป็นดาบสองคมครับ ใช้ช่วยไขคดีได้จริง แต่ก็ถูกโต้แย้งง่ายมาก ผมเองเคยเจอคดีที่ผู้เสียหายยื่นไฟล์เสียงมา เสียงเหมือนมาก แต่พอฝ่ายจำเลยได้ว่าอัดโดยไม่ยินยอม ศาลก็สั่งเลแล้ว สุดท้ายไม่ใช่เป็นหลักฐานหลัก ปัญหาคือบ้านเรายังไม่มีมาตรการเก็บรักษาและตรวจสอบเสียงที่เป็นมาตรฐานกลาง ต่างจาก DNA หรือหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์อย่างอื่นที่มีหน่วยงานรองรับ ศาลเลยไม่ค่อยมั่นใจ ถ้ามีหน่วยงานกลางตรวจสอบเสียง และรับรองให้ศาลเลย จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้เยอะครับ...”

(A7, 29 สิงหาคม 2568)

“...ในมุมมองผม หลักฐานเสียงเป็นหลักฐานที่คนทั่วไปเข้าใจผิดเยอะ หลายคนคิดว่าอัดเสียงไว้ก็ใช้ได้เลย แต่ความจริงไม่ง่ายแบบนั้น เพราะมันติดปัญหาเรื่องสิทธิส่วนบุคคล กับเรื่อง ความน่าเชื่อถือ เยอะมากเวลานำเข้าแฟ้มสำนวน เรามักจะกังวลว่าศาลจะรับฟังหรือเปล่า เพราะถ้าเสียงได้มาไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีข้อสงสัยว่าถูกแก้ไข ตำรวจเองก็ลำบาก ศาลเองก็ไม่มั่นใจ...”

(A8, 30 สิงหาคม 2568)

(3) สรุปผลการวิเคราะห์ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาในด้านมาตรการรองรับการใช้หลักฐานเสียง ยังขาดความมีมาตรฐานในการรับรองและตรวจสอบที่เป็นแบบเฉพาะกำหนดโดยตรง ซึ่งทำให้ความน่าเชื่อถือในการรับฟังพยานหลักฐานเสียงลดลง เนื่องจากอาจถูกดัดแปลงแก้ไข หรือไม่อาจทราบได้โดยแน่ชัดว่าหลักฐานเสียงขึ้นใดที่สามารถใช้ได้และที่ใช้ไม่ได้ จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าในต่างประเทศมีมาตรฐาน Chain of Custody และการตรวจ

พิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เสียงที่เข้มงวด ขณะที่ประเทศไทยยังขาดระบบดังกล่าว หลักฐานเสียงที่เข้าสู่ศาลจึงถูกตั้งข้อสงสัยเสมอว่าอาจถูกแก้ไขหรือตัดต่อ การสัมภาษณ์ยืนยันประเด็นนี้เช่นกัน สะท้อนว่าระบบจัดเก็บและส่งมอบหลักฐานเสียงยังไม่เป็นมาตรฐาน ส่งผลให้ศาลไม่มั่นใจ และมักจะใช้เพียงเป็นหลักฐานประกอบมากกว่าหลักฐานที่ใช้พิสูจน์จริง

3) ปัญหาด้านการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม

(1) ผลจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร ศาลไทยมีแนวโน้มที่จะรับฟังพยานหลักฐานเสียงก็ต่อเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าไฟล์นั้นไม่มีการแก้ไขตัดแปลง และการได้มาด้วยความชอบด้วยกฎหมาย เช่น การได้รับอนุญาตตามหมายศาล หรือมีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นในคดีโดยตรง แต่ในทางตรงกันข้าม หากหลักฐานเสียงได้มาโดยการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล หรือไม่ได้รับอนุญาต ศาลก็มักมีแนวโน้มที่จะไม่รับฟัง ตัวอย่างคดีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างนี้ บางกรณีศาลยอมรับเสียงจากการบันทึกในแอปพลิเคชันหรือจากการบันทึกที่สถานีตำรวจ เนื่องจากการพิสูจน์ความแท้จริงแล้ว แต่บางคดีศาลกลับไม่รับฟังเพราะเห็นว่าได้มาโดยการละเมิดสิทธิหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าการยอมรับหลักฐานเสียงยังขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นรายกรณี

(2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

“...เวลาผมว่าความ ถ้าอีกฝ่ายใช้หลักฐานเสียง ผมก็จะตั้งคำถามทันทีว่ามันได้มาโดยชอบหรือไม่ และมีการตัดต่อหรือเปล่า ศาลไทยยังไม่กล้ายอมรับเสียงเต็มที่หรอกครับ เพราะไม่มีมาตรฐานการตรวจสอบที่ชัดเจน สุดท้ายเลยใช้เป็นแค่หลักฐานประกอบมากกว่า...”

(A1, 22 สิงหาคม 2568)

“...จากที่ทำงานมา ปัญหาการยอมรับหลักฐานเสียงคือ ความไม่ชัดเจนของกฎหมายกับการขาดมาตรฐานการตรวจสอบ ศาลก็จะลังเลเพราะมันไม่มีหน่วยงานกลางมารับรองความถูกต้อง ต่างฝ่ายต่างหาผู้เชี่ยวชาญมาโต้แย้งกัน สุดท้ายศาลก็ตัดสินใจด้วยความไม่มั่นใจ จึงใช้เสียงเป็นเพียงหลักฐานเสริมเท่านั้น...”

(A2, 23 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาคือเสียงถูกโต้แย้งง่ายมากครับ เพราะส่วนใหญ่ เป็นการแอบอัด ซึ่งเข้าข่ายละเมิดสิทธิ ศาลเองก็ระวังมาก ไม่อยากสร้างบรรทัดฐานที่ทำให้ใครก็อัดเสียงกันไปหมด ทำให้หลักฐานเสียงถูกมองว่าไม่น่าเชื่อถือเท่าหลักฐานเอกสารหรือพยานบุคคล...”

(A3, 26 สิงหาคม 2568)

“...ลูกความหลายคนคิดว่ามีเสียงก็ชนะคดี แต่จริง ๆ ไม่ใช่เลย ศาลไทยยังไม่มั่นใจในการใช้เสียง เพราะตรวจสอบยาก ไม่มีห้องแล็บกลางที่รับรองเหมือน DNA หรือพิมพ์นิ้วมือ ปัญหาการยอมรับจึงอยู่ที่ความน่าเชื่อถือ...”

(A4, 26 สิงหาคม 2568)

“...ดิฉันเห็นว่าศาลไทยใช้เสียงอย่างระมัดระวังเกินไปจนกลายเป็นปัญหา ถ้าไฟล์เสียงไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้มาถูกวิธี ศาลแทบจะไม่รับเลย ทำให้ประชาชนเสียโอกาสที่จะใช้เสียงพิสูจน์ความจริงในคดี...”

(A5, 27 สิงหาคม 2568)

“...ในฐานะคนทำสำนวน ผมบอกตรง ๆ เลยว่าหลักฐานเสียงเป็นของที่ยากจะให้ศาลยอมรับ เพราะมันเสียงจะถูกโต้แย้งเสมอ ทั้งเรื่องสิทธิส่วนบุคคล ทั้งเรื่องความน่าเชื่อถือ สุดท้ายมันจึงไม่ได้เป็นหลักฐานหลัก...”

(A6, 29 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาคือเวลาเราแนบไฟล์เสียงไปในสำนวน ศาลกับทนายจะตั้งคำถามทันทีว่ามีการแก้ไขไหม ได้มาโดยถูกต้องหรือไม่ ศาลก็เลยใช้แบบประกอบ ไม่ค่อยใช้ตัดสิน เพราะกลัวตัดสินพลาดจากหลักฐานที่ไม่มั่นใจ...”

(A7, 29 สิงหาคม 2568)

“...ผมคิดว่าปัญหาการยอมรับอยู่ตรงที่ สัมคมกับศาลยังไม่มั่นใจในเทคโนโลยี อีกอย่างเสียงมันแก้ไขง่าย ถ้าไม่มีมาตรฐานกลางรับรอง หลักฐานเสียงก็จะเป็นสิ่งที่ถูกกังขาและถูกใช้เป็นมือสองอยู่เสมอ...”

(A8, 30 สิงหาคม 2568)

(3) สรุปผลการวิเคราะห์ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาในการยอมรับในกระบวนการยุติธรรม ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาลต้องเป็นที่แน่ชัดและตรวจสอบได้ว่าหลักฐานเสียงที่ได้มานั้น ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างแท้จริง รวมถึงไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล หากได้มาโดยละเมิดสิทธิส่วนบุคคลไม่ผ่านการตรวจสอบศาลก็ไม่สามารถใช้หลักฐานนั้นในการพิจารณาคดีได้ ศาลไทยมีแนวโน้มใช้หลักฐานเสียงเพียงเพื่อสนับสนุนพยานหลักฐานอื่น ไม่ใช่เป็นหลักฐานชี้ขาด เนื่องจากข้อกังขาเรื่องคุณภาพ ความน่าเชื่อถือ และการได้มาที่อาจละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

4.3.2 ปัญหาด้านสิทธิส่วนบุคคล

ผู้วิจัยนำเสนอปัญหาด้านสิทธิส่วนบุคคลโดยนำเสนอผลการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อให้เห็นถึงความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูล ได้แก่ การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม

1) การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม

(1) ผลจากการรวบรวมข้อมูลทางเอกสาร ในมิติของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ของไทย ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลเสียง ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งและครบถ้วนจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่จะมีฐานกฎหมายที่อนุญาต การบันทึกเสียงโดยไม่ยินยอมจึงถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและอาจนำไปสู่ความรับผิดทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นคือความตึงเครียดระหว่าง PDPA และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 ซึ่งเปิดช่องให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบได้ หากประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่าผลเสีย ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการบังคับใช้เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (GDPR) ของสหภาพยุโรป ได้ระบุชัดว่าข้อมูลเสียงเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องได้รับการคุ้มครองโดยมีฐานกฎหมายหรือความยินยอม ขณะที่สหรัฐอเมริกาก็มีคำพิพากษาศาลสูงหลายคดี (เช่น Katz, Carpenter, Jones และ Berger) ที่ย้ำว่าการดักฟังหรือเข้าถึงข้อมูลโดยไม่มีหมายศาลถือเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ซึ่งทั้งสองตัวอย่างสะท้อนมาตรฐานสากลที่เน้นการคุ้มครองสิทธิเป็นลำดับแรก

(2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

“...การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอมมันถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทางกฎหมาย เพราะอาจเข้าข่ายละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกบันทึก หากหลักฐานเสียงถูกนำไปใช้โดยตรงในคดี โดยไม่มีการขออนุญาต ศาลอาจจะไม่รับฟัง และผู้บันทึกเสียงก็อาจจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการละเมิดความเป็นส่วนตัว...”

(A1, 22 สิงหาคม 2568)

“...จากมุมของคนที่เป็นอัยการ การบันทึกเสียงโดยไม่ได้
รับความยินยอมมันสามารถสร้างความท้าทายในการดำเนินคดี เพราะเราต้องพิจารณาว่าหลักฐาน
เสียงนั้นถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็สามารถใช้ต่อสู้คดีได้ไหม หากหลักฐานถูกจัดเก็บโดยไม่ชอบด้วย
กฎหมาย เราอาจไม่สามารถนำมาเป็นพยานหลักฐานในศาลได้ ซึ่งอาจทำให้คดีเสียเปรียบต่อฝ่าย
โจทก์หรือจำเลย...”

(A2, 23 สิงหาคม 2568)

“...สิ่งที่กังวลมากคือความถูกต้องของกระบวนการ การ
บันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอมสามารถทำให้ฝ่ายลูกความของเราถูกฟ้องร้องโดยไม่เป็นธรรม
และอาจทำให้พยานหลักฐานที่สำคัญถูกตัดสิทธิในศาล...”

(A3, 26 สิงหาคม 2568)

“...เรื่องนี้ต้องระวัง การอัดเสียงโดยไม่บอกอีกฝ่ายเป็น
การละเมิดสิทธิจริง ๆ เว้นแต่ว่าทำเพื่อการสืบสวนโดยมีอำนาจตามกฎหมาย ผมมองว่าถ้าเราไม่
กำหนดกรอบชัดเจน ประชาชนจะไม่ไว้วางใจ และอาจทำให้ระบบยุติธรรมถูกตั้งคำถาม...”

(A4, 26 สิงหาคม 2568)

“...การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอมยังอาจละเมิด
สิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ถ้านำไปใช้ต่อสู้คดีโดยที่เราไม่
ระมัดระวัง มันก็อาจทำให้เกิดผลทางกฎหมายย้อนกลับกันไปหาคนบันทึกเอง...”

(A5, 27 สิงหาคม 2568)

“...คิดว่า ถึงแม้มันจะมีความจำเป็นในบางกรณี เช่น การป้องกันอาชญากรรมหรือการจับกุมผู้ต้องสงสัย แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบกฎหมาย หากบันทึกโดยไม่ได้รับความยินยอม โดยไม่มีคำสั่งศาล เราอาจเจอปัญหาหลักฐานถูกปฏิเสธ...”

(A6, 29 สิงหาคม 2568)

“...ปัญหาของการบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม คือความเสี่ยงด้านกฎหมายและจริยธรรม เพราะถ้าหลักฐานถูกฟ้องร้องว่าได้มาด้วยวิธีไม่ชอบด้วยกฎหมาย มันจะทำให้คดีอ่อนลง และคนที่ถูกบันทึกสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ การที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและขั้นตอนถึงเป็นที่ยอมรับ...”

(A7, 29 สิงหาคม 2568)

“...ถ้าเราไปบันทึกเสียงคนโดยไม่ขออนุญาตก่อน มันเหมือนเราแอบฟังคนอื่น เขาอาจไม่ยอมให้ใช้เป็นหลักฐานในศาล หลักฐานก็จะเสียหาย เราก็อาจมีปัญหากับกฎหมายด้วย การบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอมก็เหมือนกับการแอบถ่ายภาพคนอื่น มันทำให้เราเสี่ยงทั้งทางคดีและทางจริยธรรม หลักฐานอาจถูกตัดออกหรือศาลไม่เชื่อถือ การขออนุญาตหรือมีคำสั่งศาลก่อนบันทึกคือวิธีที่ปลอดภัยที่สุด...”

(A8, 30 สิงหาคม 2568)

(3) สรุปผลการวิเคราะห์ จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าปัญหาในด้านการบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม ยังต้องอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งและครบถ้วนจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่จะมีกฎหมายอนุญาต ถ้าหากในกรณีที่มีการบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม หลักฐานเสียงนั้นอาจถูกตัดออกและไม่สามารถนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีได้

จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา พบว่ามีหลายคดีที่ศาลฎีกามีคำวินิจฉัยไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียง โดยให้เหตุผลสอดคล้องกันในสามประเด็นหลัก คือ (1) การได้มาซึ่งหลักฐานไม่ชอบด้วยกฎหมายและละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (2) ความน่าเชื่อถือของเสียงไม่อาจรับรองได้ และ (3) การขาดมาตรฐานหรือผู้เชี่ยวชาญยืนยันความถูกต้องของเสียง ทั้งสามประเด็นนี้สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมุมมองของผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ซึ่งต่างสะท้อนปัญหาเดียวกัน คือ ศาลไทยยังไม่พร้อมที่จะรับฟังหลักฐานเสียงในฐานะหลักฐานที่มีน้ำหนักเด็ดขาด

ประเด็นด้านกฎหมายและสิทธิส่วนบุคคล คำพิพากษาศาลฎีกาหลายคดี เช่น ฎ.9822/2559 และ ฎ.2249/2565 ศาลวินิจฉัยไม่รับฟังเสียงที่ได้จากการบันทึกโดยไม่ได้รับความยินยอมของคู่สนทนา โดยให้เหตุผลว่าเป็นการได้มาซึ่งหลักฐานโดยมิชอบ ขัดต่อหลักการตามมาตรา 226/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และยังอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ศาลเห็นว่าหลักฐานที่ได้มาด้วยการละเมิดสิทธิพื้นฐานของบุคคลย่อมไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟัง ในส่วนนี้ มุมมองจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเฉพาะกลุ่มทนายความและอัยการ ให้เหตุผลที่สอดคล้องกับแนววินิจฉัยของศาล โดยระบุว่า ศาลมักไม่รับฟังหลักฐานเสียงที่บันทึกโดยไม่ได้รับอนุญาต เพราะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และอาจเป็นพฤติกรรมที่ไม่สุจริตของผู้บันทึกทนายบางรายให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แม้หลักฐานเสียงจะสามารถชี้ข้อเท็จจริงได้ แต่หากการได้มาไม่ชอบด้วยกฎหมายจะกลายเป็นหลักฐานที่ใช้ไม่ได้ในที่สุด ซึ่งสะท้อนตรงกับแนววินิจฉัยของศาลฎีกาอย่างชัดเจน

ประเด็นด้านความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของไฟล์เสียง อีกเหตุผลหนึ่งที่ศาลไม่รับฟังคือความไม่แน่นอนในทางเทคนิคของเสียง เช่น ไฟล์เสียงมีการตัดต่อ เสียงไม่ชัด หรือไม่สามรถยืนยันแหล่งที่มาของไฟล์ได้ รวมถึงขาดการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ ในหลายคดี เช่น ฎ.4741/2561 และ ฎ.7932/2557 ศาลให้เหตุผลว่าไม่สามารถพิสูจน์ได้แน่ชัดว่าเป็นเสียงของจำเลยจริง หรือมีความต่อเนื่องของการบันทึกอย่างสมบูรณ์ จึงไม่อาจถือเป็นหลักฐานที่มีน้ำหนักเพียงพอ ผลการสัมภาษณ์สะท้อนในทิศทางเดียวกัน โดยระบุว่าในชั้นสอบสวน มักพบปัญหาเสียงไม่ชัด มีสัญญาณรบกวนหรือไม่มีการเก็บหัวข้อวัตถุพยานที่ชัดเจน และศาลจะตั้งคำถามทันทีว่าเสียงได้มาอย่างไร มีการตัดต่อหรือไม่ ความเห็นนี้ยืนยันว่าปัญหาทางเทคนิคเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ศาลขาดความเชื่อมั่นในหลักฐานเสียง ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการไม่รับฟังในหลายคำพิพากษา

ประเด็นด้านการขาดมาตรฐานและผู้เชี่ยวชาญรับรอง อีกประเด็นสำคัญที่ปรากฏในคำพิพากษา คือ การไม่มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของไฟล์เสียง หรือไม่มีหน่วยงาน

กลางที่รับรองมาตรฐานการพิสูจน์ เช่น ในคดีฎ.3112/2560 และ ฎ.6841/2564 ศาลระบุว่าไม่สามารถยืนยันความแท้จริงของเสียงได้ เนื่องจากไม่มีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือตัวแทนจากหน่วยงานที่มีอำนาจรับรอง ในส่วนของการสัมภาษณ์ ต่างเห็นตรงกันว่าประเทศไทยยังไม่มีระบบมาตรฐานหรือหน่วยงานกลางในการตรวจสอบเสียงอย่างเป็นทางการเหมือนต่างประเทศและ การส่งตรวจเสียงยังต้องอาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญรายบุคคล ซึ่งอาจทำให้ศาลไม่มั่นใจในความถูกต้อง การให้ความเห็นนี้สะท้อนสอดคล้องกับข้อจำกัดในแนวคำพิพากษาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกรณีที่ศาลไม่สามารถเชื่อมั่นได้ว่าไฟล์เสียงนั้นไม่ถูกแก้ไขหรือบิดเบือน

การเชื่อมโยงแนววินิจฉัยของศาลกับมุมมองผู้ปฏิบัติงานจริง เมื่อพิจารณาร่วมกันระหว่างแนวคำพิพากษาและผลสัมภาษณ์ พบว่าสองแหล่งข้อมูลสะท้อนภาพเดียวกันในสามระดับสำคัญคือ

- (1) ศาลและผู้ปฏิบัติงานรับรู้ความเสี่ยงเป็นหลักฐานที่มีศักยภาพสูงในการพิสูจน์คดี
 - (2) แต่การขาดมาตรฐานทางกฎหมายและทางเทคนิคทำให้การใช้เสียงมีความเสี่ยงสูงต่อการละเมิดสิทธิและถูกปฏิเสธในศาล
 - (3) ทั้งศาลและผู้ปฏิบัติงานต่างเรียกร้องให้มีการออกแบบเฉพาะ และมาตรฐานกลางเพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเสียงในอนาคต
- ข้อวิเคราะห์เชิงสรุป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียงไม่ได้สะท้อนเพียงการตีความตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังสะท้อน ความระมัดระวังของศาลในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และความจำเป็นที่ระบบยุติธรรมต้องมีมาตรฐานเทคโนโลยีรองรับ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการสืบสวนยืนยันถึงปัญหาเชิงโครงสร้างเดียวกันที่เกิดขึ้นซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะคดีใดคดีหนึ่ง แต่เป็นปัญหาที่มาจากโครงสร้างของระบบกฎหมาย เช่น การขาดมาตรฐานการพิสูจน์เสียง การไม่มีหน่วยงานกลางที่รับรองผลตรวจ และการขาดแนวทางปฏิบัติร่วมระหว่างตำรวจ อัยการ และศาล

การวิเคราะห์นี้จึงชี้ให้เห็นว่า แนวคำพิพากษาและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ ในประเด็นที่ว่า การไม่รับฟังพยานหลักฐานเสียงมิได้เกิดจากการปฏิเสธหลักฐานประเภทนี้โดยตัวมันเอง แต่เกิดจาก ความไม่ชัดเจนของกฎหมายและความไม่พร้อมของระบบตรวจสอบทางเทคนิค ซึ่งเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้หลักฐานเสียงยังไม่สามารถเป็นหลักฐานชี้ขาดในคดีอาญาได้อย่างเต็มรูปแบบในประเทศไทย งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา

ภายใต้บริบทกฎหมายไทยและเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ กฎหมาย เทคโนโลยี และสิทธิส่วนบุคคล

ประการแรก ด้านกฎหมาย พบว่า กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่รองรับการใช้พยานหลักฐานเสียงอย่างเป็นระบบ ศาลอาศัยเพียงหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่มีจำนวนจำกัด ขณะที่ต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป มีกฎหมายชัดเจนในการกำหนดเงื่อนไขการดักฟังหรือบันทึกเสียง โดยต้องอาศัยคำสั่งศาลหรือความยินยอมจากเจ้าของเสียงเสมอ การเปรียบเทียบนี้สะท้อนว่าประเทศไทยยังขาดความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การได้มาซึ่งพยานเสียง

ประการที่สอง ด้านสิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรม การบันทึกเสียงโดยไม่ยินยอมถือเป็นการละเมิดสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจไว้ ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งนายความ อัยการ และพนักงานสอบสวน ต่างสะท้อนความกังวลว่า การใช้เสียงที่ได้มาโดยไม่ยินยอมอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิและทำให้หลักฐานถูกศาลตัดทิ้ง

ประการที่สาม ด้านเทคโนโลยี พบว่าศาลและผู้เกี่ยวข้องยังมีข้อจำกัดด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของไฟล์เสียง เช่น การพิสูจน์การตัดต่อ การตรวจหาการปลอมแปลงเสียง (deepfake) และการรักษาห่วงโซ่พยานของไฟล์เสียง ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหากไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงเข้ามารับรอง ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเสียงย่อมถูกตั้งข้อสงสัยได้ง่าย

โดยสรุปผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าพยานหลักฐานเสียงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรม แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านกฎหมาย การคุ้มครองสิทธิ และการใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ ซึ่งทำให้การยอมรับของศาลยังไม่เป็นไปอย่างเต็มที่ และควรมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุปของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายของการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา ภายใต้บริบทของกฎหมายไทย โดยอาศัยการวิเคราะห์เอกสาร คำพิพากษา และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นโดยสรุปว่า พยานหลักฐานเสียงมีศักยภาพอย่างชัดเจนในการช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยเฉพาะในคดีที่ขาดพยานบุคคลหรือหลักฐานทางกายภาพอื่น ๆ แต่การนำเสียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดยังเผชิญข้อจำกัดสำคัญ 3 ประการ คือ (1) ช่องว่างทางกฎหมายซึ่งยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับพยานเสียง ทำให้ศาลต้องอาศัยหลักทั่วไปและดุลพินิจเป็นหลัก (2) ความเสี่ยงเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะกรณีการบันทึกเสียงโดยไม่ได้รับความยินยอม ซึ่งขัดกับหลัก PDPA และอาจทำให้หลักฐานถูกตัดสิทธิ์ และ (3) ข้อจำกัดด้านมาตรฐานและเทคนิค ทั้งการเก็บรักษา การตรวจสอบความสมบูรณ์ของไฟล์เสียง และการพิสูจน์ว่าข้อมูลเสียงไม่ได้ถูกดัดแปลงหรือสร้างเทียม (deepfake) ซึ่งทำให้ศาลขาดความมั่นใจในการยอมรับเสียงเป็นหลักฐานชี้ขาด

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการรวบรวมจากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของความคิดเห็นสนับสนุนการใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็มีประเด็นด้านสิทธิส่วนบุคคล และความน่าเชื่อถือของหลักฐานซึ่งต้องมีการพิสูจน์ ผลการศึกษาพบว่า พยานหลักฐานเสียงสามารถนำมาใช้สนับสนุนหรือพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ แต่การใช้พยานหลักฐานเสียงดังกล่าวควรดำเนินการภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และไม่ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้เกี่ยวข้อง ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเสียงจากผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานเสียงต้องมีมาตรฐานที่เป็นกฎแบบชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการติดต่อหรือปลอมแปลงเสียง ซึ่งอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการพิจารณา คดี จึงมีความเห็นว่าควรมีการตรวจสอบและรับรองเสียงโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือหน่วยงานกลางที่เป็น

อิสระและมีความน่าเชื่อถือ มุมมองเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นตรงกันว่า การบันทึกเสียงบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะเมื่อเสียงนั้นถูกนำไปใช้ในชั้นศาลโดยที่เจ้าของเสียงไม่มีโอกาสชี้แจงหรือคัดค้าน จึงทำให้เห็นชัดเจนว่า ควรมีการออกกฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการใช้พยานหลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ชัดเจน

5.2 อภิปรายผล

การอภิปรายผลในงานวิจัยนี้ มุ่งเน้นการเชื่อมโยงผลการศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการรับฟังพยานหลักฐานเสียงรวมถึงการเปรียบเทียบกับแนวทางปฏิบัติในต่างประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป พบว่าประเทศเหล่านี้มีกฎหมายรองรับการบันทึกเสียงอย่างเคร่งครัด และมีการกำหนดมาตรฐานการบันทึกและติดตามหลักฐานอย่างต่อเนื่องหรือมีห่วงโซ่พยานที่ชัดเจน ต่างจากไทยที่ยังไม่มีระบบดังกล่าว ส่งผลให้พยานเสียงในไทยมีความน่าเชื่อถือต่ำกว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สะท้อนว่าศาลไทยต้องอาศัยการตีความเป็นรายกรณี ทำให้เกิดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย และอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิหากไม่มีเกณฑ์กำกับที่ชัดเจน นอกจากนี้ ปัญหาทางเทคโนโลยี เช่น การปลอมแปลงสื่อโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ซับซ้อน และการติดต่อเสียง เป็นความท้าทายใหม่ที่ยังไม่มีมาตรการตรวจสอบที่เพียงพอในระบบกฎหมายไทย

ความน่าเชื่อถือและการยอมรับของหลักฐานเสียง แม้พยานหลักฐานเสียงจะมีศักยภาพในการช่วยศาลตัดสินคดี แต่ก็ต้องพิจารณาความถูกต้องของแหล่งที่มา ความต่อเนื่องของการบันทึก และหลักฐานสนับสนุนประกอบ เช่น พยานบุคคลที่รับรองเสียง หรือใบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ หากขาดองค์ประกอบเหล่านี้ หลักฐานเสียงอาจถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลด้านความน่าเชื่อถือ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าศาลยังคงใช้ดุลพินิจอย่างระมัดระวังในการรับฟังหลักฐานประเภทนี้ โดยยึดหลัก ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยเป็นหลักพื้นฐาน ในส่วนของข้อจำกัดทางกฎหมาย แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/1 จะบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ แต่ยังไม่มีการระบุชัดเจนเกี่ยวกับพยานหลักฐานเสียง เช่น วิธีการตรวจสอบความถูกต้อง การประเมินน้ำหนักพยาน หรือข้อกำหนดเรื่องห่วงโซ่พยานทำให้การตีความขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลแต่ละ

แห่ง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สม่ำเสมอในกระบวนการยุติธรรม ปัญหาเชิงเทคโนโลยีและการปลอมแปลงเสียง ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่สามารถปลอมแปลงเสียงของบุคคลได้อย่างแนบเนียน ทำให้เกิดความเสี่ยงในการใช้เสียงเป็นหลักฐานโดยไม่สามารถพิสูจน์ความแท้จริงได้อย่างเด็ดขาด หากไม่มีระบบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญหรือมาตรฐานกลางในการประเมิน ย่อมอาจเกิดความเสียหายต่อทั้งผู้กล่าวหาและจำเลย ซึ่งในต่างประเทศมีการวางกรอบการรับฟังเสียงที่เข้มงวด เช่น ต้องมีใบรับรองจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านการพิสูจน์ว่าไม่ถูกดัดแปลง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเก็บเสียงโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของเสียง ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลเสียงสามารถนำไปเปิดเผย ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว หรือสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น หากศาลอนุญาตให้ใช้เสียงดังกล่าวโดยไม่มีมาตรการควบคุม อาจก่อให้เกิดบรรทัดฐานทางกฎหมายที่เป็นอันตรายต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในระยะยาว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากบทก่อนหน้า จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่สอดคล้องกับประเด็นหลักที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ ได้แก่ การยอมรับในความสำคัญของพยานหลักฐานเสียง ควบคู่กับความกังวลต่อความถูกต้อง ความชอบด้วยกฎหมาย และการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดทำแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการใช้พยานหลักฐานเสียง

จากข้อค้นพบข้างต้น ประเด็นเชิงวิเคราะห์ที่สำคัญคือการขาดกรอบกฎหมายและมาตรฐานที่ชัดเจนเป็นต้นตอของความไม่มั่นคงในการใช้พยานหลักฐานเสียง ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานสะท้อนว่าศาลมักตั้งคำถามเรื่องการได้มาอย่างชอบด้วยกฎหมายและความสมบูรณ์ของหลักฐานเป็นประเด็นแรกเมื่อมีการนำไฟล์เสียงเข้าสู่สำนวน ความไม่แน่นอนเชิงกฎหมายนี้ไม่เพียงแต่ทำให้เสียงถูกใช้อย่างจำกัดเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการปฏิบัติงานของตำรวจ พนักงานสอบสวน และฝ่ายความมั่นคงที่อาจลังเลในการรวบรวมหลักฐานเสียง แม้ในกรณีที่เสียงจะเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญได้จริง นอกจากนี้ปรากฏการณ์การตั้งคำถามโดยศาลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของไฟล์เสียงส่วนหนึ่งสะท้อนถึงปัญหาทางเทคนิค เช่น คุณภาพไฟล์ที่ต่ำ การขาด metadata หรือการเก็บรักษาที่ไม่เป็นมาตรฐาน ซึ่งส่งผลให้การพิสูจน์ความแท้จริงต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญ (expert witness) เป็นหลัก แต่การที่ยังไม่มีมาตรฐานกลางในการรับรองผู้เชี่ยวชาญหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรอง ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องระหว่างรายงานของผู้เชี่ยวชาญต่างคนต่างวิธีการ ซึ่งยิ่งทำให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจมากขึ้น ดังนั้น ปัญหาทางเทคนิคและการขาดระบบรับรองผู้เชี่ยวชาญจึงเชื่อมโยงกับปัญหาทางกฎหมายอย่าง

แนบแน่น การเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติในต่างประเทศ (เช่น US และ EU) ชี้ให้เห็นแนวทางเชิงปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ ประเทศที่มีกฎหมายชัดเจนและมาตรฐานทางเทคนิคก็มีความเสถียรในการใช้พยานเสียงมากกว่า ทั้งในแง่ของการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการวางระบบตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทำให้ข้อเสนอเชิงนโยบายของงานวิจัยนี้ควรมุ่งไปที่การผนวกมาตรฐานทางกฎหมายกับมาตรฐานทางเทคนิคอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การรับฟังพยานเสียงในศาลไทยดำเนินไปอย่างมีความยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมายและนโยบาย

1.) เสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้มีบทบัญญัติเฉพาะว่าด้วยการเก็บ รวบรวม วิเคราะห์ และใช้พยานหลักฐานเสียงในคดีอาญา โดยให้ครอบคลุมถึงมาตรฐานการตรวจสอบและบทบาทของผู้เชี่ยวชาญเสียง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พยานหลักฐานเสียงในชั้นศาล

2.) นิยามให้ชัดเจนว่า พยานเสียงที่ได้มาโดยชอบ ต้องได้มาภายใต้กรอบกฎหมาย เช่น การมีคำสั่งศาล หรือความยินยอมของผู้เกี่ยวข้อง

3.) พัฒนามาตรฐานห่วงโซ่วัตถุพยาน(Chain of Custody) สำหรับหลักฐานเสียง เพื่อป้องกันการดัดแปลงและตรวจสอบย้อนหลังได้อย่างเป็นระบบ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงจริยธรรม

1.) ให้ความสำคัญกับสิทธิของเจ้าของเสียง โดยกำหนดให้การใช้เสียงต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่จำเป็น โปร่งใส และมีการแจ้งวัตถุประสงค์ล่วงหน้าตั้งแต่เป็นกรณีกฎหมายอนุญาต

2.) ส่งเสริมความรู้ด้านจริยธรรมและกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ผ่านการอบรมหรือหลักสูตรเฉพาะ เพื่อให้มีความเข้าใจในบทบาทของเสียงในกระบวนการยุติธรรม

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

- 1.) มาตรฐานการรับฟังพยานหลักฐานเสียงที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย โดยอิงจากแนวทางของต่างประเทศ
- 2.) ศึกษาการใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการตรวจสอบเสียงและประเมินผลกระทบต่อความยุติธรรมในระยะยาว

รายการอ้างอิง

- 901, F. R. o. E. R. Authenticating or Identifying Evidence. 2560, พ.
- Assembly, U. G. (1948). Universal Declaration of Human Rights (UDHR).
- Chesney, R., & Citron, D. K. (2019). Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security. *California Law Review*, 107(5), 1753-1819.
- Commission, E. (2020a). General Data Protection Regulation (GDPR).
- Commission, E. (2020b). General Data Protection Regulation (GDPR).
- Ferreira, A., & al, A. e. (2020). Access Control Models and Techniques for Securing Audio Data. *Journal of Information Security*, 45(3), 210-225.
- Fraser, D. (2020). Deepfakes, Audio Manipulation, and the Ethical Implications of Voice Technology. *Journal of Forensic Sciences*, 65(3), 839-846.
- French, P. (1990). An Overview of Forensic Phonetics. *Journal of Forensic Linguistics*(1(2)), 169-181.
- Hasan, F.-K., Ale, H., Imad, M., & Sondos, K.-M. (2021). Verifying the Audio Evidence to Assist Forensic Investigation. *Computer and Information Science*, 14(3).
- He, & al, X. e. (2018). Role-based Access Control for Audio Data Security. *International Journal of Computer Science*, 48(4), 245-260.
- Hinton, G. E., & al, e. (2012). Deep neural networks for acoustic modeling in speech recognition. *IEEE Signal Processing Magazine*, 29(6), 82-97.
- INTERPOL. (2021). Guidelines on the Use of Audio Evidence in Criminal Investigations. *Council of Europe*.
- ISO. Quality Management Systems – Requirements.
- ISO/IEC. General Requirements for the Competence of Testing and Calibration Laboratories.
- Jain, A., & al., K. e. (2020). Biometric Authentication for Secure Audio Data Access. *IEEE Transactions on Cybernetics*, 50(7), 3538-3547.
- Joulin, A., & et, a. (2017). Bag of Tricks for Efficient Text Classification.

- Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2020). *Speech and Language Processing: An Introduction to Natural Language Processing, Computational Linguistics, and Speech Recognition. 3rd Edition.* Pearson.
- Justice, D. o. *Department of Justice USA*. Retrieved from <https://www.justice.gov>
- Justice, N. I. o. (2013). *Chain of Custody and the Handling of Digital Evidence. U.S. Department of Justice.*
- Justice, U. S. D. o. (2017). *Digital Evidence and the Chain of Custody.*
- Khamphakdee, M., & Rattanawiboonsin, P. (2020). Audio Data Integrity with Digital Signatures. *Journal of Cryptographic Engineering*, 5(2), 89-97.
- Kinnunen, T., & et, a. (2017). Voice Biometrics: A Review of Techniques and Applications. *IEEE Transactions on Audio, Speech, and Language Processing*.
- Liu, X., & al, e. (2018). Deep Learning for Speech Recognition: A Survey. *IEEE Access*, 6, 12448-12464.
- Liu, Y., & et, a. (2019). Cybersecurity for Audio Data: Techniques and Challenges. *IEEE Transactions on Information Forensics and Security*, 14(9), 2310-2319.
- Meyer, J. (2018). Voice Recognition: The Next Big Thing in Computing. *IEEE Spectrum*.
- Mirsky, A., & Akhtar, R. (2020). Machine Learning Approaches for Detecting Audio Deepfakes. *Journal of Audio Engineering Society*, 68(1), 1-10.
- Nguyen, T., & et, a. (2020). Fake Audio Generation and Detection. *IEEE Transactions on Audio, Speech, and Language Processing*, 28, 3784-3795.
- Nolan, F. (1983). *The Phonetic Bases of Speaker Recognition. cambridge University Press.*
- Oyez, & v., K. (1967). United States. *Katz v. United States*. 389 U.S. 347
- Parliament, E. (2016). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data.
- Rights, I. C. o. C. a. P. (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights.*
- Saurabh, J., Mukesh, C., Shantam, C., Sarita, D., & Mukesh, S. (2023). The Evidential Value of Audio Files and Its Acceptability in Court: A Review of the Legal and Technical Considerations. *International Journal of Research Publication and Reviews*, 4(6), 1003-1008 June 2023.
- School, C. L. (2012). *United States v. Jones*. 565 U.S. 400.

- Sun, X., & et, a. (2019). Protecting Audio Data from Unauthorized Access Using Intrusion Prevention Systems. *International Journal of Security and Networks*, 14(6), 125-138.
- Tang, L., & Carley, K. M. (2015). Speech recognition in healthcare applications. *Healthcare Management Review*, 40(1), 55-63.
- Tavani, H. T. (2016). *Ethics and Technology. 5th Edition.* Wiley.
- Union, E. (2018). General Data Protection Regulation (GDPR): Key principles. Official Journal of the European Union.
- UNODC. (2021). International Standards for the Use of Audio Evidence in Legal Proceedings.
- Wang, Y., & et, a. (2017). Securing Audio Data with Encryption Algorithms. *Journal of Computer Security*, 25(4).
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2565). กฎหมาย PDPA Thailand. Retrieved from <https://www.dcy.go.th/>
- กรุงเทพมหานคร. (2557). การใช้หลักฐานเสียงในกระบวนการยุติธรรม: ความท้าทายและการพัฒนา. วารสารกฎหมายและนิติศาสตร์ 12(1), 45-58.
- จันทิมา โรจนโสโรช. (2557). พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคำพิพากษาฎีกาก่อนบัญญัติมาตรา 226/1 กับผลของมาตรา 226/1. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ดวงไสร, ส. (2561). ปัญหาการรับฟังถ้อยคำรับสารภาพในชั้นจับกุมอันเกิดจากการบันทึกเสียงและภาพด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. (2565). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธีธัชชา กุศลปฏิการ, วรรณวิภา เมืองถ้ำ, & สุพัตรา แผนวิจิต. (2565). พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีอาญา: ศึกษากรณีพยานผู้เชี่ยวชาญทางด้านนิติวิทยาศาสตร์. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บำรุงศรี, พ. (2562). มาตรการในการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาการดักฟังและบันทึกเสียงในเคสสถาน. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มานะกิจ, ส. (2564). ปัญหาทางกฎหมายในการใช้หลักฐานเสียงในคดีอาญา. วารสารนิติศาสตร์, 15(1).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (ฉบับเต็ม).
- วรรณา เจริญพลภักชัย. (2564). บทบาทของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ๒ : กรณีการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอจากเส้นผม. Retrieved from www.krisdika.go.th

วิรัตน์ พ. (2562). การประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานเสียงในคดีอาญา. วารสารวิทยาศาสตร์และนิติศาสตร์, 15(2), 99-112.

สมชาย วงศ์วัฒนา. (2563). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2565). แนวทางและข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ PDPA. Retrieved from แนวทางและข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ PDPA

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2566). นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). คำอธิบาย PDPA. Retrieved from คำอธิบาย PDPA

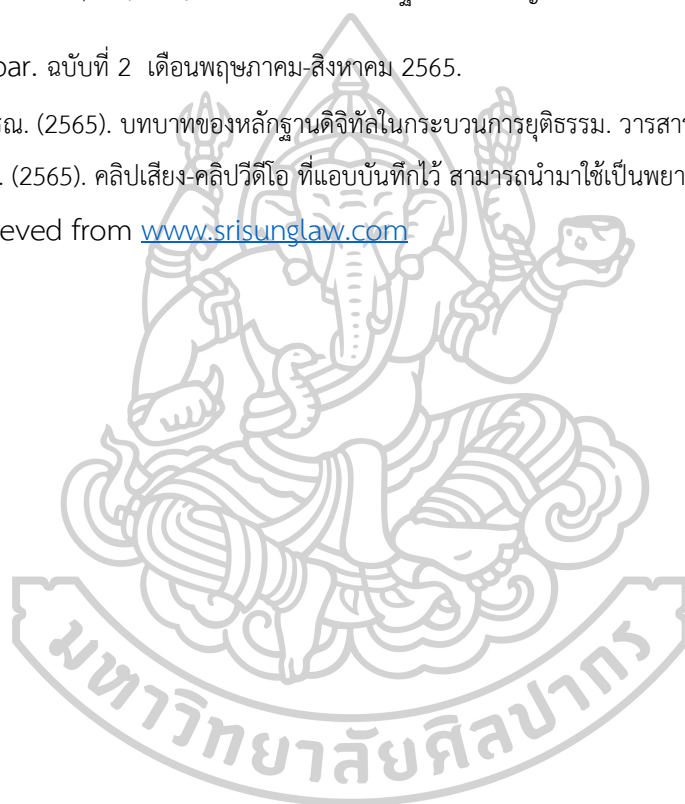
หิรัญญา, ป., & ปันณธร, ห. (2564). การตรวจพยานหลักฐานในคดีอาญาก่อนสืบพยานของประเทศไทย

Article Sidebar. ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2565.

อภิสิทธิ์ ศรีสุวรรณ. (2565). บทบาทของหลักฐานดิจิทัลในกระบวนการยุติธรรม. วารสารกฎหมายไทย, 9(4).

เอกสิทธิ์ ศรีสังข์. (2565). คลิปเสียง-คลิปวิดีโอ ที่แอบบันทึกไว้ สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่.

Retrieved from www.srisunglaw.com

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

wachiraya Thongcomdee

วุฒิการศึกษา

พ.ศ. 2562 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีอินทราทิตย์พิทยาคม อำเภอนคร
ไทย จังหวัดพิษณุโลก

พ.ศ. 2566 ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร

